

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Theologica universa - Ettenheim-Münster 108 - Tom. II

Cartier, Gallus

[S.l.], 1795

Caput quintum

[urn:nbn:de:bsz:31-111018](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-111018)

Caput Quintum.

De Gratia actuali.

159.
133. 99

Capite primo hujus Treatatus Gratiam actualem definivimus, Auxilium in- ternum, Supernaturale, transiens, quo Deus creaturam intellectualem illustrat, excitat, et adjuvat ad eliciendos actus salutare.

Igitur gratia actualis mentem illustrat, et voluntatem excitat et adjuvat. unde etiam excitans dicitur et adjuvans, prout ibidem adnotavimus. verum famosissima est hujusmodi Gratia excitantis divisio, qua in gratiam suffi- cientem, et efficacem dividitur, qua de re hu potissimum nobis sermo est instituendus, ut pote unde cetera gratia actualis subdivisiones pendent. prius tamen de ea generatim sumpta quaedam nobis expendenda veniunt. Et ne fusa rerum hu a nobis exponendarum materia confusionem aliquam pariat, praesens Caput in tres Sectiones disperimus. In quarum 1^a de gratia actuali generatim; In 2^a de gratia sufficiente. Et in 3^a denique de gratia efficaci differemus.

Sectionis Prima

134.

De gratia actuali generatim sumpta.

Varia de gratia actuali generatim sumpta quaeere solent Theologi, quo singulis S^{ph}is expendimus.

S. 1us

135.

Utrum sine gratia actuali possit quis aliquid conducens ad salutem.

Afferre Belagiani et Semipelagiani, prout supra c. 2. S. 2. et 3. adno-

160. Cavinnus, atque ob id ab Ecclesia damnati fue-
runt. Contra quos proinde sit
136. Conclusio.

Nemo sine gratia actuali
quidquam potest velle, agere, perficere,
aut etiam inchoare, quod conducat ad Sa-
lutem eternam.

consequenter
ne quidquam
ex solis naturae
viribus facere,
quo se aliquis mo-
do disponat ad
gratiam actualem
recipiendam. Quia
omnis actus ad
gratiam actualem
recipiendam dis-
ponens, est actus
ad salutem condu-
cens.

Prob. 1° ex Scripturis. Joan. 6. Ne-
mo potest venire ad me, nisi Pater, qui
misit me traxerit eum. Ibid. c. 15. v. 4.
Sicut palmes non potest ferre fructum à
semetipso, nisi manserit in vite; sic nec vos,
nisi in me manseritis. Et v. 5. Sine me
nihil potestis facere. Non ait: non po-
testis operari facile, sed nihil potestis,
ut advertit S. Augustinus, lib. De grat. Chris.
c. 29. Rom. 11. Quis prior dedit illi, et
retribuetur ei? Quoniam ex ipso, et per
ipsum, et in ipso sunt omnia. 1. Cor. 4.
Quid habes, quod non accepisti? Si autem
accepisti, quid gloriaris, quasi non accepe-
ris? S. Augustinus lib. De predest. 11. c. 3.
testatur, se hoc Apostoli testimonio vic-
tum recepisse à Semitis Semipelagianis
in quibus ante Episcopatum errabat.
2. Cor. 3. Non quod sufficientes simus
cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis,
sed sufficientia nostra ex Deo est. Philipp.
1. Qui coepit in vobis opus bonum, perficiet
usque in diem Christi Jesu. Et c. 2. Deus
est, qui operatur in nobis et velle et perfici-
cere, pro bonâ voluntate. Qui textus
secundum interpretationem Patrum signi-
fiant, nos sine gratia internâ provenien-
te non posse velle, agere, vel etiam in-
cipere ullum opus salutare.

4. 70. —

Prob. 2°. Ex Coniiliis, quibus confessa 161.
fuit Pelagiana heresis. Talia fuere duo
Carthaginensia, Milevitanum, Auran-
num II. et alia, quorum verba, in re adeo
manifesta, exscribere superfluum est.

Prob. 3°. momentis Theologicis,
quibus contra Pelagianos usus est S. Augus-
tinus. Primum petitur ex humana natu-
ra corruptione per peccatum, quo vires vo-
luntatis ita debilitatae sunt, ut sine in-
teriori Spiritus Sancti Subministracione,
qua loquitur et ad opus bonum torquentem
excitet voluntatem, in bonum superna-
turale tendere indubitanter possit.

Secundum desumitur ex neces-
sitate orationis, Oratio, inquit S. Doctor
Ep. 174. est gratia testificatio. Constat
autem in Ecclesia semper habitas fuisse
orationes tanquam necessarias, quibus
gratia impetretur. Ergo p.

Ex dictis per necessariam con- 137.
sequentiam sequitur, Neminem posse so-
lis naturae viribus neque meritate neque
immediate se disponere ad gratiam ha-
bitualem recipiendam, sed ad hoc indigere
gratia actuali excitante et preveniente p.
quippe sine qua habitualis seu Sanctifi-
cans non valet in actum huius et unum erum-
pere. Ita communis Theologorum post
S. Thomam 1. 2. q. 109. a. 2. et 9.

Immediate non potest, quia ne-
quit se ad illam immediate et proxime
disponere nisi per actus fidei Spei et
Charitatis perfectos, vel imperfectos cum
Sacramento. Atqui nemo potest ex solis

162. natura viribus se disponere per hos actus:
nam hi actus fieri non possunt sine gratia
preveniente seu actuali, ut definit Conci-
lium Trid. Sess. 6. can. 3.

Sed nec mediate seu remote se
quisquam disponere potest ad gratiam
habitualement recipiendam; Nam nemo potest
mediate et remote se disponere ad iusti-
ficationem solis natura viribus, nisi possit
solis natura viribus se disponere ad recipi-
endam gratiam actualem, quam elicere
possit actus Fidei, Spei, Charitatis, vel
Poenitentiae. Atqui hoc nemo potest, ut
probatum est. Ergo.

138. Solvuntur objectiones.

Ob. 1°. In Scripturis saepissime in-
dicatur primam hominis bonam volun-
tatem praevire gratia. Sic 1. Reg. c. 4. Pre-
parata corda vestra Domino. Zachar. i.
Convertimini ad me, ait Dominus, et ego
converterar ad vos. Prov. 16. Homini est
preparare animam. Item Luc. 3. Parate
viam Domini. Ergo.

Resp. neg. ant. ad citatos textus,
dicimus, haec et similia Scripturae testimo-
nia gratia necessitatem non excludere, sed
liberam hominis sub gratia commendare
operationem, commendant ergo liberum
arbitrium, sed non excludunt gratiam
prevenientem, prout hic Psalmista testatur,
Convertite nos Deus Salutaris noster idem praestat,
atque gratiam prevenientem commendat
sine dispendio libertatis. Ita disertis verbis
S. Augustinus, lib. de grat. et lib. arb. Hinc
etiam Concilium Trid. Sess. 6. c. 5. ait: Cum

dicuntur: Convertimini ad me, et ego con- 163.
vertar ad vos: libertatis nostrae admone-
mur. Cum respondemus: Convertite nos
Domine, et convertemur: Dei nos gra-
tia preveniri confitemur.

Ob. 2°. Paulus Rom. 7. ait: velle ad- 139.

jaet mihi: perficere autem bonum non in-
venio. Ergo desiderium salutis est à nobis.

Resp. neg. cons. Nam sensus Apostoli
est, quod cum gratia Dei velit aliquid, quod
sine ulteriori gratia obtinere non potest.
Volebat quippe facere bonum facile et per-
fectè perfectione excludente omnem con-
trarium concupiscentia motum.

Ob. 3°. Cornelius Centurio oratione 140.
et eleemosynis sine gratia factis obtinuit
gratiam, quã ad fidem et justificationem
pervenit. Ergo.

Resp. neg. ant. Nam ejus oratio et
eleemosyna facta sunt ex auxilio gratia
prevenientis, imò ex fide supernaturali ve-
ri Dei ut remuneratoris, quod objectum fi-
dei à Judæis, vel per illustrationem, didi-
cerat. Nei tamen sine aliqua fide dona-
bat, et orabat, ait S. Aug. lib. de predestin.
55: c. 7.

Ob. 4to. Justinus Martyr apolog. 2. 141.
Docet eos, qui ante Christum cum ratione
vixerunt, Christianos fuisse. Ergo.

Resp. neg. cons. Justinus vult so-
lum, eos, qui ante Christi adventum ratio-
nis ductum sentiant, in hoc ipso legem
Christianam servasse, qua legis naturalis
observantiam præcipit, et sic quòdam mo-
do Christianos fuisse. At legem natu-

5. 99.

164. valent in rebus difficilibus Servare non potuerunt sine gratia Dei.

142. Ob. 5to Clemens Alexandrinus, lib. 1. Strom. docet Græcos venisse ad Christum per philosophiam, et ab eâ fuisse justificatos. Et lib. 7. dicit philosophiam Græcam preparare animam ad fidem. Ergo.

Resp. neg. cons. Clemens solum vult Philosophos ope luminis naturalis bona quædam opera ordinis naturalis fuisse, et ad Dei cognitionem pervenisse. Aperendo autem Philosophiam preparare ad fidem, valde improprie locutus est, et solum intendit philosophiam tollere aliqua ad fidem impedimenta, quæ sine idâ fuissent. Nam ipse in libris Stromatum 2. 5. et 6. omnia hominum merita tribuit gratis, et contendit Dei cognitionem, quæ ad justificationem necessaria est, haberi non posse sine gratia.

143. Ob. 6to S. Hilarius, lib. 8. De Trinit. dicit Deum non dare nobis voluntatem, quæ si data esset, non haberet suæ premium. Et in Epistol. 118. dicit originem incipiendi à nobis esse. Ergo.

Resp. neg. cons. 1° Hilarius solum intendit contra Manichæos Deum non dare nobis voluntatem, ipsam necessitando, quod indicant verba ibidem sequentia. 2° vult solum significare Determinationem ad bonum esse nostre voluntatis gratia prævente et adjute. Nam ibidem agnosuit ex divina bonitatis munere incipere orationem et deprecantis salutem,

omniaque à divina bonitate inchoari. 165.

Ob. 7mo S. Chrysostomus docet, vel 144.

Supponit hominem posse ex solis nature vi-
ribus aliquid ad salutem conduens, et seip-
sum preparare ad Gratiam. Nam hom.
9. in Genes. sic ait: Gratia parata est, que
rens qui se cum largitate suscipiant. dicitur
si Deus viderit animam vigilem, et deside-
rium fervens, ipse has divitias largiter
suppeditat. Et hom. 24. in Joan. Hinc
admoneri possumus, Deum suis in nos be-
neficiis nostras non provenire volunta-
tes, sed à nobis incipiendum esse. Sed cum
nos prompto paratoque animo ad suscipi-
endam gratiam exhibemus, tunc multas
nobis offert salutis occasiones. Et hom.
12. in Epist. ad Heb. Oportet nos eligere pri-
mium que bona sunt, et tunc Deus que
sua sunt introduit. Non antecedit nos-
tras voluntates, ne cedat arbitrium: cum
autem nos elegerimus, multam tunc af-
fert auxiliacionem. Ergo.

Resp. neg. ant. Nam S. Doctor mul-
tis locis docet, omnes actus salutare seu
conducentes ad salutem esse à Gratia
proveniente, ut hom. 13. in Joan. Gra-
tia Dei semper in beneficiis priores sibi
partes vindicat. Et hom. 22. in Genes.
Quia in nostra voluntate totum post gra-
tiam relictum est, ideo et peccantibus
supplicia proposita sunt, et bene ope-
rantibus retributiones. Et hom. in
c. 4. 1. ad Cor. Igitur quod accepisti ha-
bes, neque hoc tantum aut illud, sed

6. 50.

186. quidquid habes, non enim merita tua ha-
lent sed est, non ex solis tuis viribus na-
turalibus proveniunt; sed Dei gratia.
Quamvis fidem adducas, quamvis dona,
quamvis doctrina sermone, quamvis
virtutem, omnia tibi inde provenerunt.
Quid igitur habes, quae, quod a teptum
non habeas? Num ipse per te recte ope-
ratus es? Non sane, sed accepisti.... prop-
terea cohibearis oportet: non enim tuum
id munus est, sed largientis.

Igitur quamvis in locis objectis
et aliis similibus mentionem gratiae non
faciat, eam tamen semper supponit, et
alibi eius necessitatem sufficienter expri-
mit, ut in textibus abatis. Ideo autem
in locis objectis et aliis similibus grati-
am prevenientem non memorat, quia
totus est in defendendo libero arbitrio con-
tra Manichaeos, et in adducendis homini-
bus ad exercenda bona opera, et in exu-
tienda eorum negligentia, ne scilicet
homines putent se in omnibus à Deo sic
proveniri per gratiam, ut nihil sibi a-
gendum relinquatur. Quare in tex-
tibus objectis intendit solum, quod Deus
non dat saltem communiter magna gra-
tiae dona ad exercenda praestantiora vir-
tutum opera, nisi iis, quorum voluntas
jam preparata fuerit, scilicet per gra-
tiam prevenientem sed minorem et ad-
minus excedentia opera exitantem. Item
quod Deus non preveniat nostras volunta-
tes, totum faciendo, et nihil nobis agen-
dum relinquendo; sed cum preparati fue-

164.
rimus, bene utendo gratiã acceptã, puta gra-
tiã orationis et boni desiderii, tunc Deus mul-
tas ulteriores et potentiores Gratias nobis sup-
peditat. Nam re verã bonus usus minorum
donorum est dispositio ad majora beneficia
acquirienda. Sic exponi debent similes
aliorum Patrum textus.

Ob. 8vo S. Hieronymus, Dialog. 3. con-195 — 7. 91
tra Belagianos, ait: quã s. justitiã / labore,
et industriã ac diligentia, et super omnia
Dei clementia custoditur, ut nostrum sit
rogare, illius sit tribuere, quod rogatur;
nostrum incipere, illius perficere; nostrum
offere quod possumus, illius perficere quod
non possumus. Ergo.

Resp. neg. cons. S. Hieronymus hic
supponit Gratiam, quã possumus orare,
incipere, velle; et intendit ista presta-
re nostrum esse dependentem à gratiã præ-
veniente et adjuvante, ita tamen, ut
plus sepe non possumus, sed Dei sit dare
nobis uberiores gratiam, quãcum majo-
ra possumus prestare. Nam cum gratiã,
quam habemus, non possumus quilibet
prestare; sed aliquando possumus tantum
orare, et bonum aliquod opus incipere,
et ita boni operis initium seu desiderium
Deo offerre: cui gratia si cooperemur, De-
us uberiores et potentiores Gratias con-
cedet, quibuscum bonum propositum
exequi, et plura ac prestantiora ope-
ra efficere possumus.

Hanc esse mentem S. Doctoris pa-
tet ex eo, quod clarè agnoscat gratia

168. provenientis necessitatem ad quemlibet actum salutarem, ut Ep. ad Demetriadem, ubi ait: Velle et nolle nostrum est; insimulque quod nostrum est, sine Dei miseratione nostrum non est. Et Ep. ad Ctesiphontem: Velle et currere meum est, sed ipsum meum sine Dei semper auxilio non erit meum. Sic

explicandi sunt aliqui aliorum Patrum textus similes, quibus nempe solum intendunt, nos cum certo gratia auxilio multa velle, ad quae perficienda opus sit ulteriori auxilio uberiori ac fortiori. In aliis vero locis, qui objici possunt, Patres supponunt gratiam convenientem. Sic cum S. Ambrosius in Gal. 6. ait: Ne cupites, ut excuset te Christus, sed prius Christum excita: solum significat orandum esse Christum cum eius gratia ad obtinendum ab eo majus auxilium ad executionem boni necessarium.

146. Ob. 9°. Si homo nihil salutare iniipere et facere possit sine gratia proveniente, non erit liber. falsum consequens. Ergo.

Resp. neg. seq. maj. Equidem homo sine gratia proveniente, non est liber ad vnum bonum salutare iniipiendum et agendum, cum à gratia auipiat potentiam illud inchoandi et agendi; sed cum gratia est liber, quia gratia voluntatem non necessitat, sed sanat, excitat, complet, corroborat et adiuvat. Beato Ardo, inquit S. Aug. lib. 2. contra duas Ep. Pelagian. c. 5. liberum arbitrium de hominum naturam perisse non diuinus, sed ad peccandum valere in hominibus subditis diabolo.

ad bene autem pieque vivendum non valere, ^{169.}
nisi ipsa voluntas hominis Dei gratia fuerit
liberata, et ad omne bonum actionis, sermo-
nis, cogitationis, adjuncta.

Ob. 10mo Hoc axioma Theologium: 147.
faiienti quod in se est, Deus non denegat
gratiam. Ergo.

Resp. neg. cons. axioma istud sic
intelligi debet: faiienti quod in se est, con-
sentiendo et cooperando gratia preveni-
enti accepta, Deus non denegat gratiam
habitualem, vel gratiam actualem ulte-
riorem majorem proximè sufficientem ad
salutem et ad servanda precepta. Nam fal-
sum est faiienti quod in se est ex solis na-
ture viribus Deum non denegare gratiam
actualem vel habitualem, ut constat ex
dictis in Conclusionem nostram.

Just. Predictum axioma verum
est etiam in hoc sensu, quod Deus homini
ex solis nature viribus, quantum potest,
bene operanti det certò gratiam actua-
lem, sed gratis et ex liberalitate, ita ut
bonus naturalium virium usus procedens,
habeat solam rationem dispositionis ne-
gativa, removendo obicem gratie. Ergo.

Resp. Neg. ant. Nam si hoc verum
esset, 1° homo sine gratia bene seu utili-
ter ad salutem libero uteretur arbitrio;
et in ordine ad salutem haberet aliquod
de suo, quod non esset peccatum: quo suo
repugnant Concilio Tranciano II. 2° In
negotio salutis liberum arbitrium pra-
iret, et gratia interna subsequeretur;
homo sine gratia internam posset aliquod
conducens aliquo modo ad salutem; dare-

— 0. 02.

170. tūque in nobis initium aliquod salutis. 30.
Quaestio Semipelagianos inter et Catholicos
tota esset fere de nomine, an scilicet bona
opera naturalia, quibus certò obtineretur
Gratia, diu deberent aliquo modo merita,
neque.

148. S. Secundus.

Utrum et quando homo in-
digeat Gratia actuali?

Sat multa praesenti S. pho expediem-
da nobis sunt prout ex sequentibus conclu-
sionibus patebit.

Conclusio i. ma

Homo justus praeter habituales
seu sanctificantem gratiam, indiget
actualis gratia adiutoria, ut bonum
supernaturale et ad salutem conduens
alicere valeat.

Prob. 1.º ex Scripturis. Joan. 15.
Sine me nihil potestis facere. Quae verba
ex Patribus et Conciliis significant, sine
gratia illuminationis et inspirationis gra-
tis ex meritis Christi data nullum opus
ad salutem conduens fieri posse. Et Philip.

2. Deus est, qui operatur in vobis et velle et
et perficere pro bona voluntate. Quibus verbis
Apostolus alloquitur praesertim justos, et
significat, omnem deliberatam volitionem
effici à Deo per gratiam excitantem et adju-
vantem gratis donatam.

Prob. 2.º. En dicitis S. praecedenti ne-
mo potest velle aut agere quidquam saluta-
re sine gratia actuali. Ergo non sufficit
gratia habitualis. Ita Concilia Diospo-

litamum, Carthaginense, Arausicanum II. 171
c. 7. et Tridentinum, Sess. 6. cap. 16. Cales-
tinus quoque Papa capitulis sextis inter mul-
ta, quae Epistola ipsius ad Gallos subiecta sunt,
et Catholicam de gratia fidem continent.

Adde S. Augustinum, lib. De nat.
et grat. c. 26. Ubi, Sicut, inquit, oculus corporis
etiam plenissima lanus, nisi candore huius ad-
ijutus non potest conere, sic homo etiam jus-
tificatus, nisi aeterna luce justitiae divinitus
adjuvetur, recte non potest vivere. Inteligit
autem lucem non solum illuminantem, sed
etiam auudentem.

Prob. 3°. Ratione. Facultas, etiam
habitu instruita, operari non potest, nisi
prius, si qua sit, tollatur difficultas. Atqui in
homine justo semper remanet difficultas
ad bonum, tum ex tentationibus quae fe-
quentes pulsant et ingruunt; tum ex conu-
pescencia et natura infirmitate. Ergo.

Conclusio 2^a

Ad servanda omnia mandata divina
et ad superandas graves tentationes necessa-
ria est, etiam homini justo, gratia actualis.

Prob. 1° ex Scripturis. Gal. 17. Inte-
ripiar à tentatione. Gal. 29. Avertisti
faciem tuam à me, et factus sum contuba-
tus. Hinc in oratione ipsa quotidiana sup-
pliciter petimus; Et ne nos induas in tentatio-
nem. Matth. 26. Christus suos Apostolos justos
sic alloquitur: vigilate, et orate, ut non
intretis in tentationem. Et Rom. 7. Vides
autem aliam legem in membris meis, repugnan-
tem legimentis meae, et captivantem me in
lege peccati, quae est in membris meis. Infa-

172. Ux ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum. Per gratiam hanc manifestè intelligitur gratia actualis.

P
rim. Gggg
pag. 23.

Prob. 2°. Ex c. d. Ep. Celestini I. ad Gallos. ubi ait: Neminem etiam Baptismatis gratia renovatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, et ad evincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adiutorium Dei perseverantiam bona conversationis acceperit.

Prob. 3°. ex Coniiliis à quibus impugnata est et damnata Pelagiana heresis, cujus hoc unum caput erat, tentativum victoriam soli libero arbitrio esse adscribendam. Coniilium Atrasicum II. can. 10. ita definit: Adjutorium Dei etiam renatis ac sanctis semper est implorandum, ut ad finem bonum pervenire, vel in bono proficere possint. Per adiutorium illud intelligit gratiam actualem: nam renati et sancti jam habent gratiam habituales. Si autem gratia actualis semper sit justis imploranda, tunc semper quoque eis necessaria est ad precepta servanda et vincendas graves tentationes. Et can. 19. Natura humana etiamsi in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo se ipsam, creatore suo non adjuvante, servaret. Unde cum sine Dei gratia salutem non possit custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit?

Inter doctrinae capita, quorum à Pelagianis confessionem postularunt Diospolitani Coniilii Patres, istud n. 11. recensetur: Ut fateatur, quando contra tentationes, concupiscentiasque illicitas dimicamus,

non ex propria voluntate, sed ex Dei adiutorio^{173.}
provenire victoriam.

Adde proter alios SS. Patres S. Augus-
tinum, qui contra Pelagianos probat necessi-
tatem gratia actualis etiam in justis ad vi-
tandum peccatum.

Prob. 4to. Ratione ex infirmitate
naturae per peccatum vitiata desumpta. Ita
enim ad malum inclinatur homo lapsus, ut
longè potius cupiditate tangatur, quam
honestate: unde si gravis urgeret tentatio,
nec adesset gratia, in peccatum laberetur per
concupiscentiam idertus.

Conclusio 3ta

Homo justus cum ordinariis gratia
auxiliis non potest toto vita tempore om-
nia omnino peccata venialia vitare.

Prob. 1°. Ex Scripturis. Lib. 2. Paralip.
c. 6. Non est homo, qui non peccet. Prov.
24. Septies cadet justus; id est, multoties.
Eclesiastis, 7. Non est enim homo justus in
terrà, qui faciat bonum, et non peccet. Ep.
Jacobi, c. 3. In multis offendimus omnes. i.
Joan. 1. Si dixerimus, quoniam peccatum
non habemus; ipsi nos seducimus, et veri-
tas in nobis non est. Quam confessionem
ab ipsis justis fieri debere, non ex modestia
tantum et humilitate, sed etiam ex verita-
te, docet S. Aug. lib. De nat. et grat. c. 36.
et definit contra Pelagianos Milevitana
Synodus*, can. 6.

Prob. 2°. ex constanti Traditione,
cujus pro ceteris testes sunt SS. Hieronymus,
et Augustinus. S. Hieronymus, lib. 2.
contra Pelagianos: heamdiu, inquit, finis
ille adveniat, necesse est nos subiacere pecca-
to, non naturae et conditionis vitio, sed fra-

* an. 416.

174. gilitate et mutatione voluntatis humana, qua
per momenta variatur.

Diffum sapienter docet ac probat S. Aug.
lib. de dono persever. c. 2. Tria sunt, inquit, qua
maximè adversus Pelagianos defendit Ecclesia;
quorum unum est; in quantūcumque justiti-
tiā, sine qualibuscumque peccatis in hoc cor-
ruptibili corpore neminem vivere. Quod
quidem Ieditā opera probat S. Doctor integro
libro de perfect. justitia, et lib. 2. de peccat.
merit. et remis. c. 1. 3. p.

Hinc Concilium Trid. Sess. 6. Can. 23.
sic pronuntiat: Si quis dixerit hominem se-
mel justificatum posse in totā vitā pec-
cata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex
speciali Dei privilegio, quemadmodum de B.
Virgine tenet Ecclesia, anathema sit.

Prob. 3°. Ratione ducta ex natura
humana infirmitate, quā fit, ut homo lapsus,
non possit exercitō semper ac vigili animō ob-
repentes undequaque tentationes superare,
et insurgentes passim concupiscentiā motus
constanter elidere: quamvis ergo nullum
sit singulare peccatum, cui vitando justus
pares non habeat vires; si tamen veniali-
um multitudo spectetur, et tentationum
frequentia, neesse est ipsum brevi defati-
gatum fatiscere, et, dum uni conatur ob-
sistere, ab alio superari.

151.

Conclusio 4ta.

Nemo sine interioris gratiæ auxiliō
credere potest fide Christianā mysteria Tri-
dei nostræ, quantumvis credibiliter propo-
sita.

Prob. 1° in Scripturis. Ephes. 2. Gra-
tiā estis salvati per fidem, et hoc non ex
vobis, Dei enim donum est. Et Philip. 1.
Vobis donatum est pro Christo, non solum ut

in eum credatis, sed ut etiam pro ideo pa-^{175.}
tiamini. Ergo ex Apostolo Fides Christiana
est Donum Dei. Sed non est Donum Dei, ni-
si quia non elicitur nisi dependenter à gra-
tia interiore et adiuvante gratis data.

Prob. 2°. Ex Concilio Arausiano II.
Can. 5. sic definita: Siquis sicut augmen-
tum, ita etiam initium fidei, ipsiusque
credulitatis affectum, non per Gratia Do-
num, id est, per inspirationem Spiritus
Sancti, sed naturaliter nobis inesse dicit,
Apostolicis dogmatibus adversarius appro-
batur.

Et ex Concilio Trid. Sess. 6.
Can. 3. Siquis dixerit, sine proveniente Spi-
ritus Sancti inspiratione atque eius adju-
rio hominem credere posse sicut oportet, p.
anathema sit.

Prob. 3°. Ex S. Augustino, lib. de
predest. Sanct. c. 2. Sicut nemo sufficit ad
inipiendum vel perficiendum quodcumque
opus bonum... Unde in omni opere bono
et inipiendo et perficiendo Sufficientia
nostra ex Deo est: ita nemo sibi sufficit
vel ad inipiendam vel ad perficiendam
Fidem, sed Sufficientia nostra ex Deo est.

Prob. 4°. Ratione. Quia nullum opus
salutare sine gratia interiore fieri po-
test, ut constat ex dictis Spho precedenti.
Atqui Fides Christiana est opus salutare,
imò ex Concilio Trid. Sess. 6. c. 8. Fides est
humanae salutis initium, fundamentum
et radix omnis justificationis, sine qua
impossibile est placere Deo. Ergo.

Conclusio 9^a

152.

Deus sine gratia interiore illustra-
tionis et inspirationis amari non potest amo-
re perfecto seu super omnia.

Prob. 1°. Ex Scripturis. Galat. 5. fru-
tus autem Spiritus est Charitas. Et i. Joan.

c. 4. Charitas ex Deo est. Ubi simpliciter dicitur
ex Dei gratia esse dilectio perfecta Dei.

Prob. 2°. Ex Concilio Arausicano II. Can.
ult. ubi dicit: Proorsus donum Dei est dilige-
re Deum.

Prob. 3°. Ex S. Augustino, lib. De grat.
et libero arb. c. 18. dicente: Unde est in homi-
nibus charitas Dei et proximi, nisi ex ipso Deo?
Nam si non ex Deo, sed ex hominibus, vicerunt
Belagiani: Si autem ex Deo, viciuntur Belagiano.

Prob. 4°. Ratione. Si perfectus Dei
amor posset esse sine gratia, homo solis
natura viribus posset servare omnia pra-
cepta et vivere sine peccato: quod est dogma
Belagianum. Prob. seq. Nam amor Dei super
omnia dilecti excipit omnem affectum ad
peccatum mortale, et includit odium effi-
cax omnium, quo legi et amicitia divina
adversantur: qui enim Deum super omnia
amat, cum efficaciter rebus omnibus ante-
ponit, et paratus est, omnia alia bona amit-
tere, et quolibet mala pati potius, quam
idem graviter offendere.

* Conclusio 6ta

Homo etiam infidelis potest solis
natura viribus facere aliquod opus bonum
morale naturale, seu actum naturalem
ex omni parte etiam ex fine honestum.
Est contra Lutherum, Calvinum, Baium,
Jansenium, et eorum Sectatores, qui docent
omnia opera Infidelium esse peccata, licet
aliqua sint ex objecto bona.

Prob. 5°. Ex Scripturis. Exodi 1. di-
ctur Deus obstetrices Aegyptiacas, Infi-
deles remunerasse*, eo quod non parissent
injusto edicto Pharaonis de occidendis omni-
bis infantibus masculis Israelitarum. Certè
ad hoc opus sufficiebant sola vires natura,

* Benefecit Deus
obstetricibus, et...
adificavit eis do-
mos, id est, prolem
copiosam eis dedit. ad hoc opus

153.
* vid. inf. Enciclit. Theol.
Enciclit. 10. n. 170. et seq.

3. 055.

at tamen erat opus bonum, siquidem Deus ^{177.}
idem remuneratus est.

Math. 5. Christus ait. Si salutaveritis
fratres vestros tantum, quid amplius facitis?
Nonne et Ethnici hoc faciunt? Estote ergo
vos perfecti, sicut et Pater vester caelestis per-
fectus est. Ubi Christus indicat exhibitio-
nem signorum benevolentiae, quae suis fra-
tribus adhibent fideles, esse etiam in Infi-
delibus opus bonum moraliter: nam id non
reprehendit, sed solum aliquid adhuc per-
fectius praecipit.

Rom. 2. Cum enim gentes, quae le-
gem /: Scriptam / non habent, naturaliter
ea quae legis sunt faciunt, ejusmodi Legem
non habentes, ipsi sibi sunt lex. Ergo ex
Apostolo Infideles aliqua Legis naturalis
praeccepta solis natura viribus observant
cum omnibus circumstantiis ad honesta-
tem morum requisitis; nam haec lex natu-
ralis praecipit.

Prob. 2. Ex Patribus. Pro om-
nibus sit S. Augustinus, qui lib. de Spiri-
tu et Litt. c. 25. sic ait: quaedam tamen
facta /: Infidelium: / vel legimus, vel novi-
mus, vel audimus, quae secundum justitiae
regulam non solum vituperare non posu-
mus, verum etiam merito recteque lau-
damus: quamquam, si discuratur, quo fi-
ne fiant, vix inveniuntur, quae justitiae
debitam laudem defensionemve mere-
antur. Ubi per particulam vix signifi-
cat pauca illa quidem, sed tamen aliqua
opera ex omni parte etiam ex fine bona
et laudabilia fieri ab Infidelibus. Cu-
jus veritatis hanc rationem immediate
Subjeit: Quia non usque adeo in ani-

178. imā humanā imago Dei terrenorum affe-
ctuum labe detrita est: ut nulla in ea ve-
lut lineamenta extrema remanserint
undē merito dici possit: Gentiles: etiam
in ipsā impietate vita hō facere
aliqua legis vel sapere. Et cap. sequen-
ti addit: Sicut enim non impediunt à
vita eternā justum quaedam peccata ve-
nialia, sine quibus hęc vita non ducitur:
Sic ad salutem eternam nihil prosunt
impis aliqua bona opera, sine quibus
difficillimē vita cujuslibet pessimi ho-
minis invenitur. Certē per aliqua bo-
na opera, quę dicit nihil prodesse impiis
ad salutem, intelligit opera verē et mo-
raliter bona, et nullatenus mala: nam de
operibus, quę essent mala verē dici non
potest, quōd sine ipsis difficillimē vita
impiorum invenitur; et negatorie de ope-
ribus malis diceretur, quōd ad salutem non
prosint.

Prob. 3°. Quia damnata sunt
à Pio V. et Gregorio XIII. hæc Baii propo-
sitiones, 25. Omnia opera Infidelium
sunt peccata, et Philosophorum virtutes
sunt vitia. 27. Libera arbitrium
sine gratia Dei adiutorio non nisi ad
peccandum valet. 37. Cum Pelagius sen-
tit, qui boni aliquid naturalis, hoc est,
quod ex solis naturæ viribus ortum ducit,
agnosuit. Item hæc Quesnelli propo-
sitiones à Clemente XI. in Bullā Uni-
genitus damnata: 38. Peccator non
est liber nisi ad malum sine gratia li-
beratoris. 39. Voluntas, quam gratia
non prevenit, nihil habet luminis, nisi
ad aberrandum; ardoris, nisi ad se præci-

pitandum; virium, nisi ad se vulneran-
dum; est capax omnis mali, et inopax ad
omne bonum. 40. Sine gratiâ nihil
amare possumus, nisi ad nostram condem-
nationem.

179. - 58. 4.

Prob. 4° ratione. Quia vires
nature in ordine ad sectandam honesta-
tem, licet sint multum debilitatae per pec-
catum originale, non sunt tamen pe-
nitens extincta: nam Concilium Triden-
tinum Sess. 6. cap. 1. docet per peccatum
Adami liberum arbitrium hominis mi-
nimè extinctum esse, viribus licet at-
tematum et inclinatum. Ergò qua-
dam opera bona moraliter ob finem
honestum facta non superant vires na-
turae: qualia sunt dare elemosynam
pauperi, aliqua obsequia praestare pa-
rentibus, &c. Quia hoc est consentane-
um naturae rationali et recte rationi.

Solventur Objectiones.

154.

Ob. 1°. contra 1^{am} et 2^{am} Conclusionem.
Concilium Milevitatum Can. 3. definit, Gra-
tiam justificantem non tantum valere ad
remissionem peccatorum, quae jam commissa
sunt, verum etiam in adiutorium ne com-
mittantur. Ergò gratia habitualis sufficit p.

Resp. neg. cons. Quia gratia sanc-
tificans ex sapientiâ, bonitate, et pro-
missione divinae habet sibi annexa Gra-
tiae actualis auxilia ad ipsam gratiam sanc-
tificantem conservandam, et ad servanda
mandata necessaria. Nam ad sapientiam
et bonitatem Dei pertinet, ut gratia sanc-
tificanti annexa sint gratiae auxilia, si-
ne quibus impossibile esset Legis obser-

180. ratio, ad quam ipsa ex natura sua tendit. Hinc S. Augustinus in Epist. 7. De peccatore et justo loquens ait: Ibi miserios auxilium est, quia nullum habet meritum peccator... hic autem justum auxilium est, quia jam justo tribuitur. Coniunctum autem ibi damnat Pelagium docentem, hominem non indigere gratia actuali interna ad servanda mandata, et gratiam baptismalem remittere tantum peccata, nec dare jus ad auxilia gratia.

155. Ob. 2°. Gratia habitualis cum suis habitibus infusis id totum potest, quod gratia actualis. Ergo.

Resp. neg. ant. Nam habitus infusi non excitant ad agendum, et non coerent concupiscentia motus nec voluntatem contra eos roborant: alioqui quamdiu haberemus gratiam sanctificantem, semper haberemus pias cogitationes, excitationes et volitiones. Ino habitus per se precise non agunt nisi ex applicatione et determinatione voluntatis, quae ut illos ad agendum determinet, eget auxilio supernaturali ab eis distincto.

Iust. 1°. Gratia sanctificans cum suis habitibus est principium supernaturale.

Resp. Est principium incompletum, non autem completum et sufficiens.

Iust. 2°. Gratia sanctificans cum suis habitibus reddit hominemabilem ad actus meritorios.

Resp. reddit habilem incompletè, non verò completè nisi per gratias actuales ipsi annexas: Nam ad actus salutares requiritur principium excitans et corroborans.

156. Ob. 3°. contra Conclusionem 3^{ti}am Luc. 1. De Zacharia et Elisabeth dicitur: Erant autem iusti ambo ante Deum incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini

Sine querelâ. Et Job laudatur, quod se ab-^{181.}
tinerit ab omni opere malo. Ergo.

Resp. neg. cons. ad textum Lucæ, sensus
est, quod omnia mandata servavit sic, ut
ea nunquam graviter seu in re gravi viola-
rent: quod non impedit, quominus aliqua
leviter cederent. Ad id quod de Jobo addi-
tur, idem est sensus, nempe Jobum omne
peccatum grave vitasse duntaxat.

Ob. 4to 1. Joan. 3. dicitur: Omnis qui^{157.}
ex Deo natus est peccatum non facit, quia se-
men eius in ipso manet. Et ibid. c. 5. Omnis
qui natus est ex Deo non peccat. Atqui homo
justus ex Deo natus est per gratiam. Ergo
etiam cum ordinariis gratia auxiliis potest evi-
tare omnia etiam venialia peccata.

Resp. dist. maj. Omnis, qui ex Deo na-
tus est, non peccat mortaliter; quamdiu ni-
mirum in charitate manet, à quâ per pec-
catum lethale exideret, cons. Non peccat
saltem venialiter, neg. maj. Non enim est jus-
tus in terra, qui faciat bonum, et non pec-
cat.

Ob. 5to Quilibet justo, urgente præ-^{158.}
cepto, semper adest gratia, cujus beneficio
mandatum urgens adimplere potest. Atqui
si isti gratia consentiat justus ille, quem-
admodum potest, ac tenetur, novum ac ube-
rius impetrabit auxilium, quo vegetior fac-
tus subsequens præceptum, et sic deinceps
hæc et illa promptius ac expeditius adimple-
bit. Ergo quilibet justus potest singula
præcepta observare, ac proinde similiter
abstinere à quovis peccato etiam veniali.

Resp. Dist. min. Potest justus con-
sentire cuilibet gratia, distributive, cons.
collective, neg. min. Equidem justus gratia,
pout potest, consentiendo novas à Deo vires

— 009. 51

182. impetrat, novum robur, novam fortitudinem:
sed cum non semper faciat quod potest, ac be-
vi pro sua infirmitate deficiat à constanti
ac interrupta vigilantia, hinc est, quòd diti
obrepant ipsi leviores quaedam gratis resisten-
tia, ac venialia peccata.

159. Ob. 6. to Deus impossibilia non ju-
bet. atqui Deus praecipit, ut omnia peccata
venialia vitentur. Ergò p.

Resp. Dist. min. Praecipit, ut omnia
vitentur distributive, con. collective, neg.
min. Non praecipit Deus ut omnia collecti-
vè venialia peccata vitentur, sed distribu-
tive duntaxat et in particulari: nulum
porò tale est, quòd justus declinare non pos-
sit, si eo, quo potest ac tenetur modo, velit;
ipsius ergò culpa est, quando labitur. Solu-
tio colligitur ex S. Augustino, lib. 2. De pec-
cat. meritis et remiss. c. 3.

160. Ob. 7. mo Si justus non potest se im-
mune servare ab omni veniali peccato, tunc
aliquò constringitur peccandi necessitate.
Absurdum conseq. Ergò et antecedens.

Resp. Dist. seq. maj. constringitur
vagò quòdam, generali ac indeterminatà
peccandi necessitate, quae non est nisi de pec-
catis venialibus collective sumptis, non au-
tem distributive, con. Speciali ac deter-
minatà, quae in hoc vel illud cadat peccatum
veniale, neg. seq. maj. Tribus praesertim
modis spectari possunt peccata venialia, 1. o
collective simul, id est, omnia omnino. 2. o
collective distributive, id est, haec et illa,
et sic deinceps ad se invicem et ad totum com-
parata. 3. o distributive tantum, id est,
singula successivè duntaxat et in particula-
ri. Dicimus autem, quòd hoc tertio sensu

183.
Singula peccata venialia justus vitare possit
et teneatur, Deo ita praecipiente: aut si dupli-
ci altero sensu spectentur, nec potest ab eis
omnibus pro inconstantia et infirmitate vo-
luntatis abstinere; nec pro sua aequitate
id ipsum Deus praecipit.

Inst. Homo qui cadente pluvia ju-
betur locum aliquem medio aere patentem
pertransire, eâ lege, ut singulas devitet plu-
via guttas, potest singulas distributive de-
vitare; nec tamen veus esset, ac immerito
plecteretur, quod aliquas non declinasset,
quia scilicet vera est in ipso ad omnes et sin-
gulas devitandas impotentia. Ergo idem di-
cendum foret de justo, qui per totum vita
curriculum aliquoties venialiter peccat.

Resp. neg. cons. et parit. Homo ille
pluvia cadente loco aere medio patente
incedens nullo instanti potest omnes pluvia
guttas devitare, propter scilicet earum mul-
titudinem et instantiam; imò quolibet ins-
tanti quardam ita declinat, ut aliis necessa-
rio conspergatur ac madefiat. Non ita est
de justo, qui ab omni veniali peccato quan-
doque abstinet, nullumque assignari po-
test instans determinatum, quo necessario
peccet.

Ob. 8. vò Justus potest in unum quod-
que peccatum distributive sumptum vitare.
Ergo et collectivè omnia.

Resp. neg. cons. Nec enim valet con-
suetio à distributivo ad collectivum, ubi re-
pugnantia fundatur in ipsa collectione: sic
male inferretur, potest quis lapidem hunc vel
illum gestare; ergo et aeorum simul. Corvis
quo in justo reperitur impotentia vitandi
omnia peccata venialia, in ipsamet horum
peccatorum collectione fundatur: scilicet

184. multoties pleraque simul occurrunt cavenda, aut
continuis et immediate sibi succedunt: et exinde
propter hanc multitudinem et instantiam,
eamque continuam ac diuturnam, atque
propter attentionem et vigilantiam requi-
sitam, justus veram diutius habere impoten-
tiam ad omnia omnino peccata declinanda:
eo ferme modo, quo homo viribus prepotens cen-
tum homines singulatum impugnare et proster-
nere potest: aut si centum illi homines simul
invenirent, aut sibi immediate succederent; jam
eos debellare non valeret, sed tandem defice-
ret, ac necessariis succumberet.

162. Ob. 9mo Contra Conclusionem 4^{am} tam
Protestantes Lutherani et Calvinista sine
gratia credunt mysteria Trinitatis et Inar-
nationis: nam eodem modo hoc credunt, quo
hos errores. Ergo.

Resp. Neg. cons. Quia Protestantes
isti hoc mysteria non credunt fide divina,
sed humana. Nam vel non credunt myste-
rium Trinitatis propter revelationem di-
vinam, sed propter hominum, puta suorum
ministeriorum autoritatem: vel si credunt
propter revelationem divinam, non cre-
dunt propter revelationem divinam ex pio
affectu se se in omnibus plene submittendi
Deo revelanti credibiliter, ut patet ex eorum
pertinacia in rejiciendis aliis dogmatibus
fidei nostre pariter a Deo revelatis.

163. Ob. 10mo Homo potest a sensu na-
turali credere mysteria fidei propter reve-
lationem divinam sibi propositam. Ergo.

Resp. Trans. ant. neg. cons. Nam
etiamsi homo posset utrumque credere autu
naturali mysteria fidei propter revelatio-
nem divinam sibi propositam; tamen non
potest ea credere fide Christiana. Quia crede-

re Fide Christiana est ex pio affectu se in omnibus plane submitte[n]di Deo credibiliter revelanti credere prudenter et firmissime res revelatas à Deo quantumvis humanum captum superantes, praeiis propter auctoritatem Dei revelantis, idèoque propter revelationem divinam, qua sit evidenter credibilis credenti. Quod sane fieri non potest sine gratia: nam neque intellectus potest sine gratia illustrationis attingere credibilitatem revelationis, neque voluntas sine gratia illustrationis et inspirationis efficaciter moveri honestate et necessitate se submitte[n]di plane Deo, et ex hac pia volitione velle captivare intellectum in obsequium Fidei, et firmissime credere res revelatas.

Inst. Motiva credibilitatis possunt naturaliter cognosci ab intellectu. Ergo.

Resp. Dist. ant. Possunt cognosci naturaliter utrumque, et quae cognitio non sufficiat ad eliciendum actum Fidei Christianae, con. Possunt cognosci sufficienter p. neg. ant. Motiva credibilitatis non possunt cognosci sufficienter ad fidem Christianam sine gratia interiore: nam ad fidem Christianam necesse est, ut motiva credibilitatis evidenter judicentur credibilia esse ut signa divina, et cum revelationis existentia infalibilibiter connexa. ad quod requiritur gratia illustrans et elevans intellectum.

Ob. 11mo contra Conclusionem § tam 164.

Amor Dei Super omnia lege naturali praecipitur. Ergo naturaliter haberi potest.

Resp. Dist. cons. Si non obstant infirmitas et corruptio natura, con. Si obstant, neg. cons. Porro lex naturalis nihil absolute praecipit quod sit impossibile natura pura seu non corrupta, licet sit im-

186. possibile natura per peccatum originale depra-
vata sibi que relicta.

165. Ob. 12mo Potest homo naturaliter
cognoscere Deum ut summè amabilem. Ergo
et diligere.

Resp. neg. cons. Homo enim longè
gravius vulneratus est in voluntate, quàm
in intellectu: Video meliora proboque, dete-
riora sequor.

7 99 — 166. Ob. 13to Naturalia manserunt in-
tegra post peccatum. Atqui homo sanus et
integer poterat ex se Deum super omnia di-
ligere. Ergo.

Resp. Dist. maj. Manserunt integra
quoad facultatem naturalem, conc. Quoad
integritatem et perfectionem virium, ita
ut eadem omnino permanerent, neg. maj.
Tametsi enim liberum arbitrium extintum
non sit, viribus tamen attenuatum est et
inclinatum, inquit Concilium Trid. Sess. 6. De
justificatione, cap. 1.

167. Ob. 14to Homo naturalem habet
inclinationem ad diligendum Deum, sal-
tem ut summum bonum. Ergo.

Resp. neg. cons. Quaecumque sit
illa inclinatio naturalis, saltem per natu-
rae corruptionem et infirmitatem impedi-
tur, ne possit absque gratiâ in actum pro-
dire.

168. Ob. 15to Amor concupiscentiæ ori-
tur ex amore sui. Ergo saltem illo amore
potest homo naturaliter Deum prosequi.

Resp. Dist. ant. Ex amore sui rec-
tè ac perfectè ordinatò, conc. Scius, neg. At
hæc perfecta ordinatio non nisi ex gratiâ
est.

169. Ob. 16to Aliqui ita filios vel pa-
triam naturaliter dilexerunt, ut pro illis mor-

187.
tam subire non detraherent. Ergo etiam
homo poterit naturaliter Deum super omnia di-
ligere.

Resp. Neg. cons. Qui se pro patria
vel pro alio homine morti devoverunt, id ege-
runt ex vana gloria cupiditate, vel ex inordi-
nato amore sensibili, vel ex aliqua alia prava
cupiditate, quae modum nesit. Cum autem
homo facillime et vehementissime ad sensi-
bilia, et cupiditatum objecta, parum vero ad
insensibilia et honesta afficiatur, longe fa-
cilis ei est creaturam amare quam Deum;
imò hunc super omnia amare propter natu-
rae corruptionem impossibile est sine gratia.

Ob. 17mo contra Conclusionem 6^{am} 170.

Psalm. 13. Omnes declinaverunt, simul in-
utiles facti sunt; non est qui faciat bo-
num, non est usque ad unum. Ergo Infi-
delium opera omnia sunt mala p.

Resp. neg. cons. Infideles sunt qui-
dem in statu peccati, et inutiles ad enecen-
da opera meritoria vite aeternae, at ni-
hilominus possunt facere, et interdum
faciunt ex solis naturae viribus aliqua
opera honesta.

Ob. 18vo Matth. 7. Dicitur: non po- 171.
test... arbor mala bonos fructus facere.
Id est malus homo non potest facere bona
opera. Atque Infideles sunt mali homi-
nes. Ergo p.

Resp. conc. tentum et dicit. idem
expositionem, homo malus, quoties agit
ut malus seu ex cupiditate, non potest
facere opera bona sed non nisi mala, conc.
quoties agit ^{non} ut malus nec ex prava cupidi-
tate, sed ex fine honesto. neg. p.

188.
172.

Ob. igno. Rom. 14. omne quod non est ex fide, peccatum est. Atqui opera Infidelium non sunt ex fide. Ergo.

Resp. Dist. et exponimus textum apostoli: quod non est ex fide practica, id est, ex consentia, peccatum est, con. Quod non est ex fide Theologica, neg. Per fidem hoc loco Apostolus non intelligit fidem Theologiam, id est, eam, qua credimus in Christum, sed practicam, seu eam, qua quis iudicat aliquid esse licitum, ut explicat Concilium Lateranense IV. c. 41. et patet ex contextu. Unde sensus est: quod non est ex prudenti persuasione, quod sit licitum peccatum est. Aliqui tamen Patres nomine fidei intellexerunt fidem Christianam seu Theologiam; sed nomine peccati intelligunt id omne quod vel offendit Deum, vel ad salutem inutile est, quia nomine peccati intelligunt id omne quod defectuosum est: inutilitas autem ad salutem est magnus defectus.

173.

Ob. 20mo Heb. 11. Sine fide, ait Apostolus, impossibile est placere Deo. Ergo infidelis nullum opus bonum exercere potest, quod Deo placeat.

00. 90
Resp. Dist. ant. Sine fide impossibile est placere Deo, hoc est, homo infidelis non potest placere Deo, con. Hoc est opus bonum ab infideli factum, non potest Deo placere, subdist. non potest placere Deo perfecte et in ordine ad meritum vite eterne, con. Imperfecte et in ordine ad honestatem pure moralem, neg. Siquidem supra vidimus a Deo mercedem aliquam temporalem infidelibus prepara-

tam et datam fuisse propter opera mora-
liter bona.

Ob. 21mo ad Titum i. Infidelibus, 174.
inquit Apostolus, nihil est mundum. Ergo.

Resp. Dicit. ant. Infidelibus nihil
est mundum, quando et quoties infideliter
vivunt, con. Quando ex honesto motivo
operantur, et iuxta prescriptum legis na-
turalis, neg. ant.

* Ob. 22°. S. Aug. lib. de gratia Chris-
ti c. 28. et lib. de gratia et libero arb. c. 18.
docet, quod quidquid ex charitate non fit,
non sit bonum opus.

Resp. In his et similibus locis lo-
quitur de bono opere quod sit meritori-
um vite aeternae, ad quod requirit charita-
tem.

Ob. 23^{ti} Idem S. Doctor, lib. de Spi-
ritu et Litt. c. 3. dicit: Naque liberum arbi-
trium quidquam nisi ad peccandum valet,
si lateat veritatis via.

Resp. Ibi loquitur de libero arbi-
trio quoad opera, quae ad salutem aeternam
conducunt, vel ab ea abducunt: ex quibus
sine gratia homo non potest nisi ea, quae
ad salutem aeternam abducunt. Similiter
cum lib. 3. contra duas Epist. Pelagian. c. 8. di-
cit, liberum arbitrium sine gratia ipsum
liberante non valere nisi ad peccandum; lo-
quitur de potentia liberi arbitrii relate ad
salutem vel merendam vel demerendam; un-
de solum vult liberum arbitrium in ordine
ad salutem sine gratia ipsum liberante
non posse nisi salutem demereri.

Ob. 24to lib. i. de nuptiis et conue-
rsentia, et lib. 4. contra Julianum et
alibi docet, omnia infidelium opera esse

175° ut immensa pro-
prium suida-
tur objectionum syl-
va, quae in S. Augus-
tini, praesertim con-
tra Julianum, scrip-
tis peti solent; praes-
tat huius contractam
exhibere illius doc-
trina delineatio-
nem. Docet ita-
que i^o Infideles,
cum operantur ut
infideles, id est, non
ex regula rectae ra-
tionis, sed ex regula
erroris sui, semper pec-
care. 2°. Ipsos ut
plurimum male ope-
rari, quia inter agen-
dum via huius bonum
finem proponunt,
sed potius uno vitio
aliud depellunt: qui
enim apud Paganos
sapientiores visi-
sunt, superbia tume-
bant, ope cuius fra-
nabant vitia. 3°.
Omnia infidelium ope-
ra esse peccata, non
quod omnia omnino
vitiosa sint, sed quia
vix ac raro admodum
inveniuntur, quae ex
sine recto et laudabi-
li fiant. 4°. In-

190.
fideles virtutibus suis, non reddi simpliciter bonos et Deo gratos, contra quam sentiebat Julianus, qui contendebat, his virtutibus infideles justificari, unde adversus ipsum urget S. Augustinus illud Apostoli, Sine fide impossibile est placere Deo. Tandem ex pl. opus bonum, per quod solum homo potest adit absurdam Juliani doctrinam, quae fingebat, virtutes esse veras ac simpliciter bonas, quia ex officio bonae quidem forent, si licet fierent ob malum finem et ex perversa intentione, quae tamen propter ad regnum coelorum sterile essent; eas autem, quae ex bono fine fierent, esse in ordine ad vitam aeternam fructuosas.

peccata seu vitia. Ergo bona esse non possunt. Resp. S. Doctor cum dicit omnia infidelium opera esse peccata, per peccatum intelligit non solum id, quod est culpabilis violatio legis divinae et poena dignum, sed etiam id omne, quod inutile est ad salutem aeternam consequendam, ut explicat citato lib. 4. cont. Jul. c. 3. ubi dicit se dicere illud, quod solum homo potest ad aeternum Dei regnum pervenire: ac proinde per peccatum quandoque intelligit opus inutile ad salutem aeternam, ut pote defectus, nam haec inutilitas est defectus et qui demagnus; hoc sensum ait ibidem ex Apostolo, quod non est ex fide, peccatum est. nempe inutile ad salutem. Ideo etiam ait non esse in infidelibus veras virtutes, sed potius vera vitia, quia in his operibus finem perversum plerumque sibi proponunt. Verbo, vult S. Doctor, opera infidelium fere omnia duntaxat esse peccata, non omnia omnino, ultro enim fatetur eos etiam quaedam licet paucissima moraliter bona opera peragere non tamen ad salutem conducentia; in moralibus autem parum pro nihilo reputatur.

Primo Hhh
pag 91

178.

Ob. 25to Eadem est mens S. Augustini et illius Discipulorum. Atqui illius Discipuli asserunt, opera sine fide facta esse peccata. S. Prosper Caruine de ingratis c. 16. sic loquitur:

Omne etenim pietatis opus, nisi semine vere Exoritur fidei, peccatum est. p.

Similia habet S. Fulgentius lib. De Insonat. et grat. c. 25.

Resp. neg. min. S. Properi textus exponendus est de infidelibus qui in malum vanitatis finem opera dirigunt; huiusque sensum clarè referunt verba, quae immediate sequuntur.

tur:

Exoritur fidei peccatum est; inique reatum
vertitur, et sterilis accumulat sibi gloria poenam.

Eadem ratione exponenda sunt ple-
raque alia ejusdem S. Prosperi et S. Fulgentii
testimonia.

Ob. 26to S. Hieronymus, in c. 3. ad Galat. 179.
ait: Sine Christo omnis virtus in vitio est. Ergo.

Resp. neg. cons. Solum intendit S. Do-
ctor, quod sine gratia Christi omnis virtus sit
defectuosa in ordine sibi et ad finem ultimum
spequendum, quatenus est inutilis ad beatitu-
dinem aeternam consequendam: qua inutilitas
ut pote magnus defectus, merito vitium dicitur.

Ob. 27mo Concilium Atracianum II. 180.
c. 22. ait: Nemo habet de suo nisi mendacium
et peccatum.

Resp. Subintelligitur in ordine ad sa-
lutem aeternam, de qua tunc agebatur, ita ut
sensus sit, quod homo in his, quae salutem spe-
tant, non possit de suo nisi demereri; quia
solis naturae viribus nihil potest velle aut age-
re, quod conducat ad salutem aeternam, et ta-
men potest peccare.

Ob. 28vo In homine post Adam peccati-
tum nulla semina virtutum remanserunt.
Ergo eis carent infideles p.

Resp. Dist. ant. Nulla remanserunt
in sensu Semipelagianorum, qui per semi-
na virtutum intelligebant bonas cogitatio-
nes et pia desideria ex solis naturae viribus
elicta, quae conducirerent ad salutem, et qui-
bus homo ad recipiendam Dei gratiam dispo-
neretur, cons. ant. Non remanserunt in
alio sensu, nempe si per illa semina virtu-
tum intelligatur aliquod lumen naturale os-
tendens in multis, quid sit honestum vel in-
honestum, et naturalis propensio ad agen-

192. Dum bonum honestum et vitandum inhonestum,
quavis extenuata et valde infirma, atque
longè minor propensione naturali in delecta-
bilia legi et rationi repugnantia, reg. ant.

182. Ob. 29mo Demones licet careant con-
cupiscentiâ, nullum tamen possunt bonum
opus facere. Ergo multò minus infideles.

Neg. cons. et parit. Disparitas est, quia
Demones sunt obfirmati in actuali odio Dei,
et hominum ut Dei imaginum: unde ex tali
odio agunt quicquid agunt, et sic necessario
necessitate consequente peccant in omnibus
suis actibus. At homines etiam infideles et
sceleratissimi non semper actu oderunt Deum
et proximum: unde non semper agunt ex pa-
ro affectu, et sic possunt identidem aliquod
opus bonum facile agere.

183. Ob. 30mo Opus moraliter bonum refer-
ri debet in finem ultimum saltem natura-
lem. Atqui opera infidelium non referuntur
in finem ultimum. Ergo.

Resp. Dist. maj. Debet referri p vel
ex naturâ ipsius operis, vel ex intentione ope-
rantis, conc. maj. Semper ex intentione ope-
rantis, neg. maj. Ut actus aliquis sit bonus
moraliter, sufficit, quod ex se referatur ad
Deum ut regulam et fontem omnis honesta-
tis: sic autem refertur hoc ipso, quod sit ho-
nestus, et fiat propter finem honestum.

2. 92. — 184. Ob. 31mo Omnia opera infidelium
sunt inutilia. Sed nullum opus bonum est
inutile. Ergo.

Resp. Dist. maj. Omnia opera infide-
lium sunt inutilia ad salutem eternam,
conc. Sunt inutilia ex omni parte, neg. maj.
Nam aliqua opera infidelium nempe bona
sunt ipsis utilia ad servandam legem natu-

rationalem, ad agendum conformiter naturae suae^{193.}
rationali, ad vitandum peccatum poenamque
ei debitam; imò valent ad auipienda bona
temporalia à Deo: Unde S. Augustinus Im-
perii Romani amplitudinem adscribit acti-
bus justitiae, fortitudinis, et temperantiae
Romanorum civium tanquam eorum mer-
cedem.

Ob. 32. 1° Omnia opera nostra debent^{185.}
in gloriam Dei fieri, et in nomine Jesu Chris-
ti ad Deum Patrem referri, juxta Apostolum
1. Cor. 10. et 16. Item Coloss. 3. Atqui infi-
deles, praesertim ii, qui verum Deum igno-
rant, nequeunt opera haec in Dei gloriam
referre. Ergo p.

Resp. 1° Haec esse perfectionis consi-
lia, non verò praecepta. 2° Dato, quòd
sint praecepta, haec Christianos spectant, non
infideles, qui Christum ignorant. 3° Dist.
maj. Omnia opera nostra debent fieri in glo-
riam Dei, id est non debent esse contra glo-
riam Dei, cone. Id est, debent fieri ex moti-
vò gloriæ Dei, subdist. Implicitè, cone. Ex-
plicitè, aut ex motivò charitatis proprie dic-
te, neg. maj. Lege, quæ respondimus ad
ob. 30. ram.

Actio Secunda

De gratiâ sufficiente *

Nomine gratiæ sufficientis ex fide
Ecclesie Catholicae intelligimus, auxilium
supernaturale præbens voluntati veram
et expeditam potentiam saltem mediatam
agendi bonum supernaturale.

Dari hujusmodi sufficientem gra-
tiam negarunt Lutherus, de sermò arbitriò.
Et Calvinus lib. 2. Institut. c. 3. ubi Theolo-
gos Parisienses sibi adversantes vocat Sor-
bonicos Sophistas, Pelagianos, et phre-
ne-

180.

* vid. inf. Exercit. Theol.
Exercit. II. n. 190. et seq.

g

194. trios. *Is se adiungit Jansenius, ut constat ex dictis supra c. 2. §. 8. num. 18. quos sequuntur disceptuli; quamvis enim gratia sufficientis nomen cum Catholicis retineant, rem tamen hoc nomine significatam rejiciunt, scilicet gratiam, quae veras completas et expeditas tribuit vires ad preceptum huius et nunc implendum, quantumvis difficile, et ad resistendum tentationi in iis etiam circumstantiis, in quibus ad malum vehementer impellit. Janseniani quippe nomine gratia sufficientis intelligunt, vel solam gratiam habituales, vel parvam gratiam actualem, quae totum habet effectum, ad quem datur, nempe voluntatem. Sed quam erronee hoc ab ipsis dicantur ex sequentibus patebit.*

* G. Grimus.

Utrum in statu naturae lapsae
datur gratia sufficientis.

Conclusio. In statu naturae lapsae
et per Christum reparata, datur gratia vere
sufficientis.

Prob. 1° ex Scripturis. Prov. 1. Vocavi, inquit Deus, et venistis: extendi manum meam, et non fuit, qui aspiceret: desperastis omne consilium meum, et in reparationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro videbo, et subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, advenierit. Quae gravissima objurgatio est iniqua, si iis qui objurgantur, non habuissent gratiam interiorem vere sufficientem, sine qua Deo vocanti obsequi non poterant, et quae effectu ad quem data est caruit ex culpa voluntatis.

Isai. 5. Sic Deus Israelitis loquitur:

187.
* vid. inf. Exercit. Theol.
Exercit. II. §. 1. n. 191. p.

2. 93 —

195.
Quid est quod debui ultra facere vinea mea, et non feci ei? An quod expectavi, ut faceret uvas et fecit labruscas? Tria huc sunt annotanda.

1° Deum Judaeis concessisse gratias sufficientes; Quid debui ultra facere vinea mea et non feci? 2° Judaeos cum his gratis potuisse huc et nunc bonum opus operari, illudque Deus expectabat; Expectavi ut faceret uvas. 3° Judaeos cassas et iritas reddidisse has gratias; Et fecit labruscas.

Matth. 23. Christus sic loquitur: Jerusalem..... quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti? Ergo Judaei habuerunt gratiam internam vere sufficientem ad se convertendum, quam tamen rejecerunt; alioqui haec Christi exclamatio esset vana ac illusoria, et haec verba: quoties volui et noluisti! essent falsa.

Denique Apocalyp. c. 3. Dominus ait: Ecce sto ad ostium et pulso. Si quis audierit vocem meam, et aperuerit mihi januam, introibo ad illum, et coenabo cum illo, et ipse mecum. frustra Dominus ad cor illorum pulsaret, atque postularet, ut illud ipsi aperirent, qui non possent eidem illud aperire, atque adeo gratia sufficienti, seu potentia illud aperirendi carerent.

4. Prob. 2. d. Ex Conciliis. Atransianum II. Can. 250. Hoc, inquit, secundum fidem catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia omnes baptizati, Christo auxiliante et cooperante, quo ad salutem animae pertinent, possint et debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.

Adest ergo baptizatis gratia, qua adjuvante possint, et vere possint consequentiam permanentem debellare, et gratiam sanctificantem custodire: porro plerique à bapti-

adri potest illud Act. 7. ubi S. Stephanus Judaeos ita increpat: Dura cervicis et inuicium-cis cordibus et auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis. Resistere autem Spiritui Sancto, quid est, nisi interius illius motibus resistere? Quis enim resistit ei, qui non movet, aut non

196. ^{suffiaenter movet} ^{admotum hic et} ^{nunc produendum?} ^{Deinde hac resiten-} ^{tia provenit ex du-} ^{ritia cordis: inter-} ^{na ergo est et pro-} ^{prie dicta.}

196. Zatis huic gratia resistunt. Ergo p.

Senonense Concilio celebratum, an. 1528.
part. i. in decretis fidei, c. 15. sic loquitur:
Neque liberum arbitrium asserentes, divinam
excludimus propterea gratiam, quod illi
Lutherani; falso toties imponere non ve-
rentur. Sed iuxta Sacram Scripturam eo ex-
tendimus, ut voluntas humana misericordie
prævenientis auxilio suffulta, et interiori
quodam et occulto Secretioris inspirationis af-
flatu contacta se se convertat in Deum, Deo
appropinquet, et ad veram illam gratiam
se preparat, quâ tandem accepta sit ad vi-
tam æternam. Neque tamen tanta gratia
necessitas libero præjudicat arbitrio, cum illa
semper sit in promptu, nec momentum qui-
dem prætereat, in quo Deus non stet ad osti-
um et pulset.... neque denique tale sit hu-
jusmodi trahentis Dei auxilium, cui resis-
ti non possit. Quoties enim Dominus voluit
congregare filios Jerusalem, sicut gallina
congregat pullos suos sub alas, et noluerunt?
Frustra ceteri Stephanus Judæos dure cer-
vius et invidiosius cordis argueret, qui sem-
per Spiritui Sancto resisterent. Frustra Pau-
lus Thessalonicenses admoneret, Spiritum
ne extinguerent, si divinis inspirationibus
homines inevitabiliter raperentur. Istis
Concilio verbis evidenter mentis sit de gra-
tia actuali et internâ voluntatis: agitur
enim de gratia quæ voluntatem tangit
occulto Secretioris inspirationis afflatu, at-
que ibi asseritur, quod ei proprio vitio re-
sistat voluntas, idque iisdem omnino Scrip-
turæ testimoniis evincitur, quæ modo laudavimus.
Concilium Trid. Sess. 6. cap. 11. Nemo,
inquit, temerariâ illâ, et à Patribus sub ana-

themate prohibita voce uti /: Debet: 197. 94. 4.
Dei precepta homini justificato ad obser-
vandum esse impossibilia. Nam Deus im-
possibilia non jubet; sed jubendo monet,
et facere quod possis, et petere quod non
possis, et adjuvat, ut possis. Ergo ex
Concilio omnes justis habent gratiam, per
quam vere possint servare omnia Dei pre-
cepta quando urgent; et tamen non om-
nes ea servant, nam multi justis peccant
mortaliter. Ergo datur gratia vere suffi-
ciens ad servanda mandata divina, qua ta-
men non est efficax.

Prob. 3°. Ex Definitionibus Ecclesie.
Hae propositio Jansenii, aliqua Dei pre-
cepta hominibus justis volentibus et co-
nantibus secundum praesentes, quas habent,
vires, sunt impossibilia: Deest quoque illis
gratia, qua possibilia fiant: Solemni Ec-
clesie judicio damnata fuit, et quidem in
sensu Jansenii, ut haeretica. Ergo contra-
dictoria est de fide; nempe haec: Nulla
Dei precepta hominibus justis volenti-
bus et conantibus sunt impossibilia; nec
deest illis gratia, qua possibilia fiant,
in iis scilicet circumstantiis, in quibus
versantur, et tenentur ea servare. Ergo
justi omnes habent gratiam vere suffi-
cientem ad servanda omnia precepta; et
tamen non omnes justis servant omnia
precepta, sed aliqui ea violant. Ergo da-
tur in aliquibus justis gratia vere suffi-
ciens ad servanda mandata Dei, qua ta-
men caret effectu ad quem datur, et quem

198. habere potest. Ergo datur in statu naturae lapsa gratia verè ac merè sufficiens.

Item ista: Interiori gratia in statu naturae lapsa nunquam resistitur. Quae propositio in libro Jansenii hunc habet sensum: Gratia omnis hominibus lapsis data habet omnem effectum, propter quem datur à Deo, et quem habere potest in iis circumstantiis, in quibus datur. Ergo est de fide, dari aliquam gratiam, quae ex culpa voluntatis non habet effectum ad quem est sufficiens in iis circumstantiis, in quibus ei resistitur. Deoque est de fide, dari gratiam verè ac merè sufficientem.

Prob. 4°. In SS. Patribus. Pro omni-

* Graecos Patres dicit Jansenius, exinde suscipiendi non satis con- sulens, qui tot tradit hostes, quot praeclara fuerit Graecis lumina.

bus sit S. Augustinus, qui passim hanc veritatem tradit vel supponit. ut omnis pluribus aliis locis 1° lib. 83. Inart. qu. 68. ubi ait: Ad illam coenam nec omnes qui vocati sunt venire voluerunt, neque illi, qui venerunt, venire possent, nisi vocati. Itaque nec illi sibi debent tribuere, qui venerunt, quia vocati venerunt. Nec illi, qui voluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi: quoniam ut venissent, vocati erant in libera voluntate. Qui autem vocatus non venit, sicut non habuit meritum praemii ut vocaretur, sic inchoat meritum supplicii, cum vocatus venire negligit. Hic S. Doctor loquitur de vocatione non solum externâ, sed etiam et maximè de internâ: nam loquitur de vocatione, qua veniendi voluntatem efficit in iis, qui vocati venerunt. Item loquitur de vocatione, qua qui vocati sunt, sibi solum tribuere debent, quod non venerunt, quia ut venissent, erat in eorum libera potestate. Sed sine vocatione

internā seu gratiā excitante nemo potest 199.
venire ad Christum. Ergo ex S. Augustino datur
aliqua vocatio interna, quācum aliqui
venire ad Christum potuerunt in iis circum-
stantiis in quibus versabantur; et tamen
non venerunt ex solā suā culpā, nam id
sibi solis tribuere debent. Atqui vocatio
interna, quācum homines possunt venire
ad Christum per fidem et dilectionem,
et tamen quācum non veniunt ex culpā
suā, est gratia excitans verē sufficiens, et
tamen non efficax. Ergo.

2° lib. de
corrupt. et grat. c. 7. Justior enim, inquit,
videtur excusatio dicentium, non accipi-
mus audientiam, quā dicentium, non acci-
pinus perseverantiam: quoniam potest
dici, homo, in eo quod audieras et teme-
ras, in eo perseverares si velles; nullo modo
autem dici potest: id quod non audie-
ras, crederes si velles. Ergo homo qui
non perseverat in fide et charitate, non
habet excusationem; quia perseverasset,
si voluisset. Ergo qui non perseverat, po-
tuit perseverare, ac proinde habuit grati-
am verē sufficientem ad perseverandum, cui
noluit consentire.

3° Epist. 153. haec
eloquitur: Bestinet ergo ad nos, ut boni si-
mus, accipere et habere quod dat, qui de
suō bonus est, quo quisque neglectō, de suo
malus est.

4° lib. i. de peccat. merit.
et remiss. c. 39. Si parvulus post bap-
tismum vixerit, atque ad aetatem capace[m]
praeccepti pervenire potuerit, ibi habet
concupiscentiam; cum quā pugnet, eamque
adjuvante Deo superet, si non in vacuum
gratiam ejus superet, si reprobatus esse
noluerit. Ubi clara significat, adultos

200. peccatores non esse reprobatos, nisi quia gratia Dei consentire nolunt.

Prob. 5to Ratione. 1° Deus vult sincerè salvare omnes homines. Ergo dat omnibus media verè sufficientia ad salutem, quibus tamen multi non consentiunt, cum multi non salventur. 2° Deus vult, ut omnia sua precepta serventur ab omnibus. Ergo dat gratias sufficientes ad ea servanda: alioquin vellet rem impossibilem, et homines obligaret ad impossibile; et tamen loquē violantur. Ergo.

3° Ad vincendas graviores tentationes, ac proinde ad coercendos ardentioris concupiscentia huius et inimitabilis motus, profectò necessaria est gratia, hæcque, justis præsertim, urgente tentatione semper conceditur. Atqui plerique etiam in justis tentationi cedunt. Ergo.

188.

Solvuntur Objectiones.

Ob. 1° Gratia sufficientis non reperitur in Scripturis. Ergo non datur.

Resp. neg. ant. Quamvis nomen gratia sufficientis in Scripturis non reperiat, at res per illud significata habetur in Scriptura et Traditione, quod sufficit. Et verò quis nesciat, nova subinde nomina ab Ecclesia fuisse adhibita ad melius exprimendas res fidei jam olim creditas.

189.

Ob. 2° Isai. c. 55. Deus dicit: Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo: non revertetur ad me vacuum, sed faciet, quocumque volui, et prosperabitur in his ad quæ mihi illud. Atqui huius per verbum Gratia interna intelligitur. Ergo omnis Gratia interna est efficax, nec vana datur, quæ sit merè sufficientis.

Resp. neg. min. Hic enim per verbum intelligitur, non Gratia interna, sed

aliquid aliud à solâ Dei voluntate pendens, ^{201.}
nempe promissum de foedere Novi Testamenti,
de Messia, et bonis per eum dandis. Et verò
verbum Dei propriè est res à Deo revelata.
Certè multa res à Deo hominibus revelata
non idèò ab illis implentur: Sic præcepta di-
vina à Deo hominibus declarata non semper
servantur.

Verùm dato etiamnum, quòd hæc
per verbum intelligatur gratia interna;
perfectò quamvis sufficiens merè esset, non
tamen omni effectu caret, nec vacua
redit: nam 1.º Saltem hunc habet effec-
tum à Deo intentum, ut manifestet divi-
nam benignitatem, misericordiam, provi-
dentiam, ac sinceram voluntatem salvan-
di omnes et singulos homines. 2.º. Si non
obtinet in homine ei resistente effectum
à misericordiâ divinâ intentum redun-
dat in effectum justitiæ respectu illius.
Deus enim, ut docet S. Thomas, virtuali-
ter duplicem habet intentionem, nem-
pe ut bonum fiat, et ut homo, qui non
vult bonum agere, poenam subeat. Un-
de cum alterutrum semper fiat, verbum
Dei sive exterius sive interius ad ipsum
non redit vacuum.

Denique si tentus obiectus grati-
am internam spectaret, intelligeretur
respectu illorum, ad quos ex voluntate
efficaci salutis mittitur verbum inter-
num seu gratia: nam verè respectu
illorum nempe electorum nunquam
de factò redit vacuum, sed semper prope-
ratur.

Ob. 3.º. Christus Joan. 6. ait: Om-190.

202. nisi, qui audit à Patre, et didicit, venit ad me. In qua verba sic loquitur S. Augustinus, lib. de prædest. Sanct. c. 8. Quid est, nisi, qui audit à Patre, et didicit, venit ad me, nisi, nullus est, qui audiat à Patre et discat, et non veniat ad me? Si enim omnis, qui audit à Patre et didicit, venit, profecto omnis, qui non venit, non audit à Patre, nec didicit: nam si audisset et didicisset, venisset. Et inferius. Hæc itaque gratia, qua occultè humanis cordibus divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur: idè quippe tribuitur, ut cordis duritia primitis auferatur.

Resp. Hoc et similibus Scripturæ testimoniis, ut Philipp. 2. Deus est, qui operatur in vobis velle et perficere. Rom. 9. Voluntati ejus quis resistit? Item: Non est volentis neque currentis, sed miserentis est Dei. id unum probatur, nempe dari gratiam efficacem, cui nulla reluctatur voluntas, quod ultro fatemur: nullatenus autem exhibetur gratia sufficiens, que tot aliis Scripturæ textibus astruitur.

Ad textum S. Augustini Resp. 1°. Hæc et alia ipsius testimonia, que passim opponuntur, in ipsos adversarios militare; siquidem exinde sequeretur nullas dari gratias parvas seu debiles internas, quas tamen impensè fovent Janseniani, ut Catholicis illudant.

Resp. 2°. In hoc ut et aliis contra Pelagianos et Semipelagianos libris S. Doctor agit præcipue de gratiâ efficaci; tum quia est species perfectissima: sic cum generatim describitur Orator vel Poëta, exhibetur is,

qui in illo genere sit perfectissimus: tum quia
 cum Pelagius diceret, hominem solis viribus
 naturalibus bona ac salutaria opera face-
 re, debuit Augustinus pro necessitate gratia
 pugnans docere, quod Deus per suam gra-
 tiam huiusmodi opera faciat, et conse-
 quenter loqui de gratia, quatenus re ipsa
 bonum operatur, seu de gratia efficaci.
 Sive quia controversia contra Haereticos
 illos erat praesertim utrum actus saluta-
 ris, seu aliquo modo conduens ad salutem
 fieret sine gratia interna proveniente
 omnem usum libertatis, et immediate affi-
 ciente voluntatem: gratia autem qua fit ac-
 tus salutaris est gratia efficax. Denique
 saepe loquitur de gratia efficaci, non ut
 efficaci, sed praesertim ut est auxilium gratui-
 tum, necessarium. Et variis in locis loqui-
 tur de gratia in genere, nempe prout
 praesumit ab efficaci et sufficiente.

Iust. S. Augustinus explicat de
 gratia efficaci illud Christi, Joan. 6. Nemo
 potest venire ad me, nisi Pater traxerit
 eum. Ergo sine gratia efficaci homo non
 potest facere bonum, ideoque non habet
 completam potentiam.

Resp. Dist. cons. Sine gratia effi-
 cax homo non potest facere bonum po-
 tentia reducenda ad actum idque ratio-
 ne connexionis aliusque veritatis cum alia
 veritate: cons*. Potentia ad actum mere
 reducibili, neg. cons.

Ob. 4. S. Augustinus, lib. 1. ad Sim. 191.
 plie. ait: Si Deus miseretur, iam volumus.

Resp. loquitur de misericordia
 speciali, qua Deus vocat hominem quo-

* gratia efficax ac-
 tum ipsum afficit,
 unde ubi actus veri-
 tas, ibi est necessario
 gratia efficax p.

204. modo, sicut ei congruere, ut vocantem non res-
umat.

192. Ob. 4°. Ex S. Augustino necesse est, vo-
luntatem Dei semper impleri. Ergo cum De-
us det gratiam ut fiat bonum, illa semper
habet effectum.

Resp. Dist. ant. Necesse est impleri
Dei voluntatem absolutam et efficacem, conc.
Dei voluntatem inefficacem et conditiona-
tam licet sinceram, neg. ant. Deus non
semper vult efficaciter, ut agamus bonum,
et consentiamus gratia. Nam S. Augusti-
nus duplicem distinguit vocationem,
unam, que est secundum propositum, id
est, decretum Dei gratuitum et efficacem,
et hæc semper habet effectum: alteram,
que non est secundum propositum, et hæc
effectum, ad quem datur, caret, quia volun-
tas non vult ei consentire.

193. Ob. 5°. Gratia Sufficientis ex S. Au-
gustino est auxilium sine quo fieri non po-
test opus salutare. Atqui ex eodem S. Do-
ctore auxilium istud fuit auxilium pro-
prium naturæ innocentis; nec datur in
statu naturæ lapsæ nisi auxilium quo fit
opus salutare, per quod intelligit gratiam
inepudabilem seu efficacem. Ergo.

Resp. neg. min. Enimvero datur
etiam in statu naturæ lapsæ auxilium sine
quo fit seu gratia Sufficientis, quamvis diffe-
rat ab illo auxilio sine quo, seu gratia Suf-
ficiente, qua data fuerat Adamo in statu
innocentiæ. Vide dicta c. 3. §. 1. num. 27. 28. et

* Quidam Theologi, sequent*

prout ibid. dictum, 194.

utriusque huius suf-
ficientis gratiae dis-
crimen in eo repro-

Ob. 6°. Gratia Sufficientis est ad-
iutorum possibilitatis, non voluntatis et
actionis. Sed tale adiutorium est Pelagianum.

Resp. Dist. maj. Gratia Sufficientis est adiutorium dans voluntati completam posse, seu completam potentiam agendi bonum, sed non faciens ut voluntas seipsa velit et agat, conc. Est adiutorium non immediate movens, excitans et corroborans voluntatem ad agendum bonum salutare. neg. maj. Gratia mere Sufficientis non est adiutorium possibilitatis in sensu Belagii: nam iuxta Belagium, adiutorium possibilitatis non dabat posse simpliciter, sed solum posse facilius, et consistebat tantum in lege ac doctrina exteriori vel etiam interiori propositis. Belagius enim contendebat, liberum arbitrium per se solum valere ad quolibet opus salutare, ideoque non indigere gratia ad posse simpliciter, sed tantum ad facilius posse, et hanc gratiam constituebat in lege et doctrina, et exemplis Christi, que ad doctrinam revocari possunt, atque etiam ad summum in Supernaturali illustratione mentis. At gratia Sufficientis, quam cum Catholicis omnibus propugnamus, consistit non solum in Supernaturali illustratione intellectus, sed etiam et potissimum in pia et indeliberata voluntatis motione, et dat posse simpliciter velle et agere bonum salutare, voluntatem immediate excitando, elevando, corroborando, et adiuvando ad idem volendum et agendum.

nunt, quod in Adamo innocenti fuerit Supernaturalis illustratio mentis duntaxat, in statu nature lapsa vero sit in superbia et indeliberata nec non preveniens motus voluntatis p. prout in responsione ad ob. 8 tam hic dicitur.

Dist. Belagius docebat posse agere esse a Deo.

Resp. Per posse agere intelligebat liberum arbitrium sibi relictum, quod

206. Dicebat esse à Deo creante, vel extrinsecus tantum adjuvante, nempe per Legem et Doctrinam.

195. Ob. 9vo Ex Celestino Summo Pontifice Epist. ad Episcopos galie, lex supplicandi Statuit legem credendi: Atqui Ecclesia non orat pro impetranda gratia sufficiente, quae dat unum posse, sed pro obtinenda efficaci, quae dat velle et operari. Ergo p.

98. Resp. Dist. min. Ecclesia non orat pro impetranda gratia merè sufficiente, et quatenus excludit consensum futurum, con. Quatenus verè et relativè sufficiens est, et ad bonum volendum ac exequendum necessaria, neg. min. Ecclesia generatim postulat gratiam, quae nobis ad salutem professe potest; gratiam tuam, inquit, mentibus nostris infunde: aut nusquam ulla modum spectat, secundum quem gratia suum sortitur effectum.

196. Ob. 9vo Nutrienda Superbia, fovenda Socordia, ac Spei Christianae destrouenda, nata videtur Sententia gratiae sufficientis. Ergo non est admittenda.

Resp. neg. ant. Profectò in Sententia adversariorum dabatur in Statu innocetiae gratia sufficiente, quis autem sano mentis affirmare ausit, gratiam Adami innocenti concessam talem fuisse, ut naturam suam Superbiam inspiraret, Socordiam foveret, ac Spem Christianam labefactaret? Et verò gratia, quae suam homini infirmitatem, et omnimodam à jugi ac continuo Divini auxilii influum dependentiam demonstrat, quae hominem incespenter admonet, ut novum semper à Deo imploret auxilium, tum

ut accepta gratia bene utatur, tum ut in ea 207.
firmus perseveret; nedum superbiam et ne-
gligentiam foveat, imò potius humilitatem
inspirat, spem roborat, securitatem et negli-
gentiam abigit: porò talis est gratia suffi-
ciens, quam Orthodoxi omnes Theologi ad-
mittunt, p.

Ob. 1° gratia sufficiens, qua 197.
nunquam effectum obtinuit, nec usquam
obtinebit, videtur quoddam singulare
monstrum gratiae, solummodo peccatis
faciendis, et majori damnationi accessen-
da serviens, quodque Daemon vellet semper
concedi. Ita Jansenius, lib. 3. De grat. Christi
c. 3. Ergo p.

Resp. 1° Argumentum istud melio-
ri jure contorqueri posse contra parvam
Jansenii gratiam, qua sum usquam obti-
net effectum, quòd viribus inferior sit oppo-
sita concupiscentiã.

Resp. 2° neg. ant. In sententiã
Orthodoxorum non ex Dei aut gratiã vitio,
sed ex culpabili hominis resistantiã contin-
git, quòd gratia sufficiens suum effectum
non assequatur; ipsa etenim veram ac en-
peditam boni huius et nunc peragendi con-
fert potentiam. Unde merito Alexander
VIII. an. 1690. hanc propositionem confixit:
Gratia sufficiens statui nostris non tam uti-
lis quam permiosior est; sic ut merito possi-
mus petere, a gratiã sufficiente Libe-
ra nos Domine.

Ob. 1° Nemo potest resistere om- 198.
nipotenti voluntati Divinã: indignum
quippe est tantã majestati, si resisten-
te hominione voluntas Dei non adimple-
retur. Præterea, gratia est instru-

208. mentum voluntatis divina: quis autem instru-
mentum potest obistere, quod a supremâ volunta-
te movetur? Ergo nulla datur gratia
verè ac merè sufficiens, cui nempe volun-
tas humana propriè resistat.

Resp. neg. totum argumentum.

Namque i^o exinde sequeretur, quod absurdum
est, et falsum esse fatentur adver-
sarii, voluntatem humanam non posse
resistere, tum exteriori gratia, tum in-
teriori mentis illustrationi, tum gratia
parva; siquidem hujusmodi gratia ex
voluntate Dei procul dubiò defluunt, sunt
que illius instrumentum. 2° Nominè
gratia data Adamo erat ad perseverandum?
nominè erat instrumentum divine volun-
tatis? ei tamen restitit Adamus: neque
enim diversa est in utroque statu Dei
virtus ac potentia. Tandem instru-
mentum omnem suam vim desumit à
voluntate motrice: si ergò voluntas vult
ut enervari possit, salvo voluntatis jure
enervari potest, sicuti et ipsa instrumenti
virtus. Atqui Deus vult, ut sua voluntas,
non quidem absoluta et consequens, sed an-
tecedens et conditionata ab homine vinci
possit. Ergo p.

Prim. Givv
pag. 99.

199.
* vid. inf. Inerit. Theol.
Inerit. ii. n. 190. et seq.

C

* §. Secundus.

An iustis omnibus detur
gratia sufficiens.

Contenderunt Lutherus et Calvinus,
ut supra cap. 2. §. 6. num. 13. cità fin. annotavi-
mus, mandata Dei simpliciter et cum gra-
tià maximè efficaci hominibus iustis esse
impossibilia, ob eam scilicet concupiscentia
labem, quæ sanctissimis eorum operibus sem-
per adhererit.

Ad istum errorem prope avertit Jan-^{209.}
senius lib. 3. de grat. Chr. c. 13. ibi enim totus
est, ut ostendat, justis etiam volentibus
et conantibus secundum praesentes, quas ha-
bent, vires, aliquando deesse gratiam, imò et
spiritum orationis, quo possibilia fiunt Dei
procepta.

Catholici unanimi consensu docent,
justis, urgente procepto, nunquam deesse
gratiam verè sufficientem, quâ possint
proceptum huius et nunc adimplere, vel sal-
tem uberius à Deo auxilium impetrare.
Quibusum sit.

Conclusio.

200.

Justis omnibus confertur gratia
sufficiens, cum instat proceptum, aut ur-
get tentatio.

Prob. 1° ex Scripturâ, i. Cor. 10.

Fidelis Deus est, qui non patietur vos ten-
tari supra id, quod potestis, sed faciet eti-
am cum tentatione proventum. Haec ad
justos pertinere, clarè ostendunt verba im-
mediatè precedentia, Qui se existimat sta-
re, videat ne cadat. Atqui tentarentur
justi supra id, quod possunt, nisi urgente
tentatione gratiam haberent vincen-
da actuali concupiscentia idoneam, vel
saltem nisi ad id possent uberius impetra-
re auxilium, quod supponit Apostolus à
Deo concedendum, cum addit: Faciet eti-
am cum tentatione proventum; hoc est,
ut interpretatur S. Cyprianus, Faciet cum
tentatione facultatem evadendi.

Prob. 2° Ex Concilio. Milevita-
num* c. 3. sic statuit, Placuit, ut quicum- * an. 416.
que dixerit, gratiam Dei, in qua iustifica-
mur per Jesum Christum Dominum nostrum,

210. ad solam remissionem peccatorum valere, quae
jam commissa sunt, non etiam ad adiutori-
um, ut non committantur, anathema sit.
Eadem visdemque verbis repetit Celestinus
ad Episcopos galie.

* an. 529.

Concilium Arausicum II. can. 25.
N sic definit: Secundum fidem catholicam
credimus, quod accepta per baptismum
gratia omnes baptizati, Christo auxilian-
te et cooperante, quae ad salutem pertinent,
possint et debeant, si fideliter laborare ve-
lint, adimplere. Ergo fide catholica cons-
tat, iustis nunquam desesse gratiam qua
vere possint relative ad circumstantias in
quibus versantur, Dei praecpta servare, ac
urgentes tentationes vincere.

Concilium Tridentinum eandem
doctrinam confirmat, sess. 6. c. ii. his ver-
bis: Nemo temeraria illa, et a Patribus sub
anathemate prohibita voce uti / debet /
Dei praecpta homini justificato ad obser-
vandum esse impossibilia; nam Deus im-
possibilia non jubet, sed jubendo monet et
facere quod possis, et petere quod non possis,
et adjuvat ut possis, cujus mandata gravia
non sunt, cujus onus suave est: Deus nam-
que sua gratia semel justificatos non de-
serit, nisi ab eis prius deseratur. Quae
verba de prompta sunt ex S. Augustino,
lib. de nat. et grat. c. 43. Tum can. 18.
anathemate percutit, qui dixerit, homini
justificato mandata esse impossibilia. Et
sess. 24. can. 9. damnat eos, qui dixerint,
matrimonium posse licite contrahi ab eis,
qui non sentiunt, se accepisse donum casti-
tatis, quam roverant: cum, inquit, Deus id
recte petentibus non denegat, nec patiatur
nos supra id, quod possumus, tentari.

Z. 100.

Prob. 3°. Ex Definitionibus Ecclesie seu 211.

Summorum Pontificum, Ex Celestino I. Epist. ad
Episcopos gallicia supra cit. Item ex Defini-
tionibus Innocentii X. et Alexandri VII. qui-
bus primam, inter quinque famosas Janse-
nii propositiones supra c. 2. §. 8. p. 36. rela-
tas, tanquam hereticam damnarunt;
nempe justis omnibus, etiam volentibus
et conantibus, non esse possibilea Dei man-
data per gratiam, quae sit verè sufficiens
et idonea ad vincendam actualem concupis-
centiam, vel cuius ope possit uberius auxi-
lium impetrari; huius enim est huius pri-
mae propositionis sensus à Jansenio inten-
tus. Ergò de fide est, justis omnibus,
instante præcepto, adesse gratiam, per quam
possint immediatè, vel saltem mediatè,
illud implere, et concupiscentiam vincere.

Prob. 4°. Ex Ss. Patribus. S. Chryso-
stomus Hom. 8. De poenit. Nequaquam Domi-
num inuases, laud mandat impossibilia. S.
Hieronymus in c. 5. Matth. Sciendum est, Chris-
tum impossibilia non præcipere. Impossi-
bilia autem mandaret et præciperet, nisi ad
ea implenda gratiam sufficientem daret. Un-
de S. Leo, Serm. 6. De Passione Domini ait:
Iustè nobis instat præcepto, qui præcurrit
auxilio, id est, gratiâ sufficienti.

S. Augustinus, lib. De nat. et grat.
c. 26. Discrimen statuens inter medicum,
qui sanat aegrotum, et Deum, qui justifi-
cat impium; quòd medicus postquam
sanavit hominem, eum sibi dimittat;
Ipse autem Deus, adit, cum per media-
torem Dei et hominum, hominem Jesum
Christum spiritualiter sanat aegrum, vel
vivificat mortuum; id est, justificat

212. impium, et cum ad perfectam sanitatem, hoc est,
ad perfectam vitam justitiamque pervene-
rit, non deserit, nisi deseratur, ut pie sem-
per justeque vivatur. Ergo, justa S. Au-
gustinum, justis omnibus à Deo conceditur
gratia, quibus in justitiâ perseverare possunt.

Quod autem hic agat de gratiâ actua-
li, non verò habituali, ut placet Jansenio; pa-
tet tum ex scopo disputationis, ibi enim dis-
putat contra Pelagianos, qui gratiâ actualis
necessitatem negabant ad observanda præcepta:
tum ex allato discrimine medicum inter et
Deum, quod medicus sanatum hominem dimit-
tat, cum è contra Deus semel justificatos
adjuvet, ut in bono perseverent: tum ex verbis
immediatè sequentibus, quæ gratiam actua-
lem clarè significant: Sicut enim, inquit, ocu-
lus corporis etiam plenissimè sanus, nisi can-
dore huius adjutus non potest cernere; sic homo
etiam perfectissimè justificatus, nisi eterna
hæc justitiâ divinitus adjuvetur, rectè non
potest vivere. sanat ergo Deus non solum
ut deleat, quod peccavimus; sed ut præstat
etiam nè peccemus.

In Psalmum 7. expendens hæc Davi-
dis verba, Justum adiutorium meum à Domi-
nò, de auxilio peccatoribus et justis concessò
hæc habet: Itaque ibi misericors auxilium
est, quia nullum habet meritum peccator,
qui adhuc justificari desiderat: hic autem
justum auxilium est, quia jam justò tribui-
tur. Dicit ergo ibi peccator; Infirmus sum,
salvum me fac Domine propter misericordi-
am tuam: et dicit, hic justus, Justum au-
xilium meam à Dominò. Ita loquitur
S. Augustinus, quia Deus ex promissione et fi-
delitate suâ tenetur cuilibet justò conferre

Sufficientia auxilia, sine quibus Spiritualem ^{213.}
anima vitam ipsis gratuita concessam conser-
vare non possent.

Prob. 5°. Ratione. Ex sola hominis
culpa et vitio est, quod privetur gratia ad
agendum necessaria. atqui nulla omnino
ex parte hominis culpa aut causa fingi po-
test, cur justis Deus denegat gratiam suffi-
cientem, sine qua non possunt preceptum
adimplere. Ergo. Majorem clarè Do-
cent SS. Augustinus, lib. 2. De peccat. merit.
et remiss. c. 17. et Thomas 1. 2. q. iii. a. 3. his
verbis: Defectus gratia prima causa est in
nobis; sed collationis gratia prima causa est
in Deo; secundum illud Osee 13. Perditio tua
ex te Israël, tantummodo in me auxilium
tuum.

Minor prob. Vel enim hujus
denegationis causa assignaretur peccatum
originale, vel concupiscentia, vel pecca-
tum aliquod actuale. Atqui nudum horum
dici potest. 1° quidem justis gratia non po-
test denegari in poenam peccati originalis,
quod in ipsis per baptismum perfectissime di-
missum fuit: Nihil quippe damnationis est in
illis, qui sunt in Christo Jesu, inquit Apostolus
Rom. 8. et ut habet Synodus Trid. sess. 5. can.
5. In venatis nil obit Deus. 2° Gratia non
potest denegari justis in poenam concupiscenti-
ae, ob eandem rationem. 3° Non potest
etiam eis subtrahi gratia sufficiens propter
aliquod peccatum actuale procedens: tum quia
agitur de prima gratia, qua justo denegare-
tur, ac proinde si supponatur lapsus in ali-
quod peccatum, de hoc ipso quæri debet, cur
gratia privatus fuerit ad illud vitandum
necessaria: tum quia Summa Dei erga

— 101. 3.

214. electos bonitati adversatur, quod ipsi ob levem ac venialem culpam omni prorsus auxilio sufficienti destituantur. Equidem nonnunquam à Deo in poenam negligentia subtrahitur gratia uberior, quæ sublata justus in peccatum labitur; verum adhuc superest gratia remota, seu orationis, quæ potest justus ad Deum supplicii pietate se se convertere, ut multoties tradit S. Augustinus.

201.

Solvuntur Objectiones.

Ob. 1°. S. Hilarius in c. 3. Matth. de Petro dicit: amarissime fleuit, recolens trepidationis culpam se nec admonitum potuisse vitare.

Resp. Petrus culpam vitare non potuit ex negligentia et defectu cooperationis, sed non ex defectu gratiæ saltem remotæ sufficientis. Sic Christus Matth. 26. dicit Petro et sociis Apostolis: Non potuistis unâ horâ vigilare mecum. Quibus verbis significatur non impotentia antecedens, sed merus defectus voluntatis sibi vim inferendi. Unde in his et similibus locis significatur impotentia consequens, non antecedens liberam determinationem voluntatis.

202.

Ob. 2°. Aliqui Patres dicunt Petrum caruisse gratiâ ad confitendum Christum, item alios homines interdum carere gratiâ ad servanda præcepta.

Resp. Loquuntur vel de gratiâ efficaci, vel potius de gratiâ proximè sufficienti, non de gratiâ remotè sufficienti, quæ est gratia orandi. Nam Patres dicunt simpliciter, quod homo aliquid non possit, quando caret gratiâ proximè sufficienti, ideoque potentiam proximam illud agendi, quamvis habeat gratiam remotè sufficientem, nempe gratiam orandi, per quam obtineri potest gratia proximè suffi-

ciens. Quod constat ex S. Augustino, lib. De grat.¹¹⁵
et lib. arb. c. 16. ubi ait: Deo jubet aliqua, qua
non possumus, ut noverimus, quid ab eo petere
debeamus. Ergo ex S. Augustino, cum non pos-
sumus aliqua, qua à Deo precipiuntur, habemus
tunc semper potentiam petendi, ideoque gra-
tiam orandi.

Ob. 3° S. Chrysostomus Hom. 72. in 2.03.
Joann. dicit de Petri lapsu, quod non frigi-
ditate, sed gratia defectu contigerit. Et hom.
31. in Epist. ad Heb. dicit, negationem Petri
non tam fuisse ex laetitia, quam ex eo, quod
Deus eum deseruisset. Ergo ex S. Chryso-
sto Petrus caruit gratia sufficiente.

Resp. Caruit quidem gratia efficaci,
vel potius proximè sufficiente, non autem re-
motè sufficiente. Nam S. Doctor ibidem asse-
rit, Petrum habuisse gratiam orationis, quam
quia negavit, privatus gratia uberiore, Chris-
tum negavit. Et verò eum gratiam oratio-
nis habuisse, patet ex his Christi verbis, Matth.
26. quibus Petrum et alios Apostolos monet:
vigilate, et orate, ut non intratis in tenta-
tionem: nam Christus non hortatur ad ali-
quid impossibile.

Ob. 4to S. Augustinus, Serm. 124. De 204. — 102.4.
tempore, ait: Quid est homo sine gratia Dei,
nisi quod fuit Petrus, cum negaret Christum?
..... ideo B. Petrum paululum Dominus sub-
deseruit, ut in isto totum humanum genus
posset agnoscere, nihil se sine gratia Dei
prevalere.

Resp. 1° Hic sermo à viris eruditis re-
jicitur inter spurios. Resp. 2° Hic ten-
tus significat tantum, Petrum caruisse gra-
tia proximè sufficiente, non verò remotè suf-
ficienti. Unde dicitur Dominus paululum sub-
deseruisse Petrum, non autem simpliciter deseruisse.

216.
205.

Ob. 5°. Idem S. Doctor, lib. De nat. et grat. c. 53. ait: fideles enim orantes dicunt: et ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a malo. Si adest possibilitas, ut quid orant?

Resp. hic loquitur de possibilitate quam asserbat Pelagius inesse libero arbitrio independenter à gratiâ internâ proveniente, ut patet ex toto contextu, et ex his verbis, quae paulo post addit: Quid tantum de natura possibilitate praesumitur? Unda ibi probat necessitatem gratiae internae. Et verò eodem lib. c. 34. De peccatis ait: Ut in nostrâ potestate fuisset, ne acciderent, confitemur, ita ut salventur, in illius magis est misericordiâ, quam in nostrâ potestate fateamur.

206.

Ob. 6°. Idem S. Doctor dicit, hominem, etiamsi velit servare mandatum, tamen non posse.

Resp. Solum vult hominem non posse servare praecipitum, etiamsi velit, sed voluntate duntaxat infirmâ, inefficaci, et simpliciter complacentia. At tunc habet gratiam orandi, ut habeat plenam et efficacem voluntatem et proximam potentiam servandi praecipitum: quam obtinebit, si gratiâ orationis utatur. Duplicem quippe S. Doctor distinguit voluntatem, aliam parvam ac debilem, seu inefficacem, et aliam magnam, robustam seu efficacem: sic enim ait, lib. De grat. et lib. arb. c. 17. Qui ergo vult facere Dei mandatum et non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam et invalidam: poterit autem, cum magnam habuerit et robustam.

207.

Ob. 7°. Idem S. Doctor, lib. De Diversis, ait: Petrus promisit se moriturum pro Christo, et non potuit: plus ausus erat, quam ejus capacitas sustinebat, plus promiserat, quam poterat.

Resp. Petrus caruit gratiâ suffi-

ante ad moriendum pro Christo, quando non
urgetur preceptum moriendi pro ipso. Nam non
semper datur justis gratia sufficiens pro
quolibet bono actu, quando non urget pre-
ceptum illud faciendi. At cum urget pre-
ceptum aliquod, semper habent vel habere
possunt gratiam vere sufficientem ad illud
observandum. Præterea tentus obiectus
intelligi potest de potentia proxima, quæ
causit Petrus, non de remota, consistente
in potestate orandi ad obtinendam proxi-
mam potentiam moriendi pro Christo.

Ob. 8va. Ex eodem stultum est ora-
re, ut facias, quod in potestate habeas. Ergo
si justis semper habent gratiam sufficientem
ad servanda precepta, non deberent orare.

Resp. neg. cons. Quia justis non sem-
per habent gratiam proximè sufficientem
ad servanda precepta, etiam cum urget es-
sum observatio; sed sæpe habent tantum
gratiam remotè sufficientem, nempe gra-
tiam orandi, quæ uti debent, ut gratiam
proximè sufficientem obtineant: quæ si
non utantur, ex culpa sua carent gratiâ
proximè sufficiente*. Unde violatio præ-
cepti eis merito imputatur ad culpam, cum
potuissent illud servare, nempe orando,
deinde gratis per orationem comparata
consentiendo. Hinc illud Concilii Trid.
Sess. 6. cap. 11. Deus impossibilia non jubet;
sed jubendo monet et facere quod possis,
et petere quod non possis, et adjuvat ut
possis. Igitur justis, dum urget præ-
ceptum, semper habent gratiam vel pro-
ximè vel saltem remotè sufficientem ad
illud servandum.

His adde, quod de-
beamus à Deo petere non solum gratiam

103. 5.
* gratia proximè
sufficiens ad servandum
preceptum est ea, quæ
dat proximam ac com-
pletam potentiam ser-
vandi preceptum; est
quæ gratia excitans
et corroborans immédia-
tè ad illud servandum.
Gratia vero remotè
sufficiens ad servandum
preceptum est ea, quæ
dat proximam poten-
tiam petendi auxili-
um illud, quod dat pro-
ximam potentiam ser-
vandi preceptum: non-

218. proxime sufficientem, sed etiam efficacem, quae
est gratia dans completam ac proximam
potentiam orandi, per quam orationem ob-
tinetur auxilium il-
lud dans proximam po-
tentiam servandi pra-
ceptum. Hinc gratia
sufficiens generatim
revocatur ad gratiam
actionis, et gratiam
orationis.

De facto mandata servemus. Denique
S. Augustinus ibi intelligit potestatem na-
turalem, seu liberum arbitrium; nam co-
ntrahitur contra Pelagium, qui docebat, homi-
nem ex solis natura vivibus posse servare om-
nia praecepta.

Ob. 9no. Deus nulli debet gratiam. Ergo
eam denegare potest etiam justis.

Resp. Dist. ant. Deus nulli debet gra-
tiam, si eam non promiserit, conc. Si eam pro-
miserit, neg. ant. Nam Deus ex hypothese,
quod gratiam promiserit, debet ex debito fi-
delitatis gratias promissas dare. Deus autem,
cum gratiam Sacramentis annexerit, om-
nibus ea recte suscipientibus promittit gra-
tiam habituales, et gratias actuales ad illam
conservandam, atque ad finem cuiusque
Sacramenti proprium assequendum necessa-
rias.

Negari etiam potest cons. Nam eti-
amsi Deus nulli debeat gratiam; tamen sibi
debet, ut gratias ad servanda praecepta à se
imposita necessarias probeat. Quia sibi debet,
ut sapienter agat, non exigendo impossibilia
à sua creatura. Potest gratia diuturnae et est gra-
tuita, quia non debetur naturae, et datur sem-
per ex gratuità Dei voluntate, qui gratuito eam
promisit.

219. Ob. 10mo. In quaestione cur ex justis
unus perseveret, alter vero non, recurrit de-
bet ad inscrutabilia Dei iudicia*. Atqui
hoc falsum evadit, si justis omnibus detur gra-
tia sufficientis ad perseverandum, dicit enim po-
terit, id idcirco evanire, quia scilicet unus consen-
tit gratiae, alter non. Ergo p.

Resp. neg. min. Nam quamvis ita
possit responderi, tamen semper recurren-

* S. Aug. lib. De correptione et gratia. et lib. De dono horum falsum evadit, si justis omnibus detur gra-
tia sufficientis ad perseverandum, dicit enim potest, id idcirco evanire, quia scilicet unus consen-
tit gratiae, alter non. Ergo p.

Dum est ad insuratabilia Dei iudicia. Ulte. 219.
 rius enim querenti causam efficientem et
 primariam cur unus consentiat gratis, et
 alter non consentiat, cur unus perseveret,
 et alter non perseveret, responderi debet,
 quia uni datur gratia congrua usque ad fi-
 nem vite, alteri non datur; quia unus an-
 te lapsum rapitur ex hac vita, alter post
 lapsum. Jam vero cur uni detur gratia
 congrua, non alteri; cur Deus unum ra-
 piat ex hac vita, dum est in statu gratia,
 alterum non rapiat, nisi postquam peccato
 gratiam amisit, respondere non possu-
 mus, nisi recurrendo ad insuratabilia Dei
 iudicia, exclamando cum Apostolo: O ab-
titudo p!

* §. Tertius.

Utrum fideles peccatores
 etiam obdurati et exoccati ha-
 beant gratiam sufficientem ad conver-
 sionem? *

Quæstio hæc non est, an auxilium
 gratia omnibus peccatoribus omni tempore
 et momento detur ad conversionem: cer-
 tum est enim, etsi huiusmodi auxilium nul-
 li desit pro loco et tempore, non tamen ad-
 esse omnibus momentis: sed quæstio est,
 utrum pro loco et tempore, præsertim cum
 urget præceptum, detur fidelibus pecca-
 toribus quibuscumque gratia saltem me-
 diatè sufficientem, tum ut nova peccata ca-
 veant, tum ut à veteribus resipiscant.

Jansenius passim libris de grat.
 Christi, gratiam sufficientem sensu Catho-
 licorum intelletam fidelibus omnibus pec-
 catoribus, sive obduratis, sive etiam non-
 dum obduratis adimit; idque coherentem

211.

* Vid. Inf. Emerit. Theol.
 Emerit. 112 n. 190. et seq.

* Hinc referri possunt
 ea, quæ supra in
 Trait. de Deo part.
 i. c. 6. §. 7. num. 261.
 et seq. Stabilivimus
 de voluntate Dei sal-
 vandi omnes homi-
 nes p.

1007

6.

25

220. ad sua principia. Namque iuxta ipsum, lo-
* id est comparatè la relative* vitrix gratie Delectatio Suffi-
ad contraria con- uentes voluntati vires tribuit ad bonum:
cupiscentia Delec- cum ergo ista Delectatio peccatoribus non
tationem. conidatur, nec pario sequitur ipsis grati-
am verè sufficientem non concedi.

Quidam Theologi arbitrantur ma-
gnos illos peccatores, qui vulgò iuxta Scriptu-
ra phrasim obdurati et exoccati dicuntur,
omni prorsus gratia interioris auxilio desti-
tuti in poenam precedentium facinororum.
Communis tamen Theologorum ceterorum
fermè omnium sententia est, fidelibus
omnibus peccatoribus etiam obduratis et
exoccatis pro loco et tempore concedi gra-
tias saltem mediatè sufficientes, tum ut à
novis peccatis absterneant, tum ut à veteri-
bus emergere possint.

Nos pro nostrà ergo controversias
Schola disputationi ab Ealesia relictas indif-
ferentia hanc quoque Scholasticus aliquan-
dam ultro permittimus, ex iis tamen, que
non pro fidei dogmate in medium prolatum
sumus, argumentis, non obscure innui vide-
tur, etiam fidelibus peccatoribus indu-
ratis non desse saltem mediatè sufficien-
tes gratias ad suam conversionem. It ergo

212.

Conclusio.

Fidelibus peccatoribus datur pro
loco et tempore gratia sufficientis ad con-
versionem.

Prob. 1.º ex S. Scriptura. Ezechiel.
33. Dicit Dominus, nolo mortem impii, sed
ut convertatur impius à via sua et vivat.

Rom. 2. An divitias bonitatis eius s. Dei et
patientie et longanimitatis contemnis? Igno-
ras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam

te adducit? Secundum autem dicitur tu- 221.
am et impenitens cor thesaurizas tibi iram
in die ira et revelationis justi iudicii Dei.

2. Pet. 3. De Deo dicitur; Nolens aliquos peri-
re, sed omnes ad poenitentiam revesti.

Act. 7. Dura cervicis et incurvatis cordibus
et auribus, vos semper Spiritui Sancto resisti-
tis.

Certe vana forent ei invidiosa ad-
hortationes et imprecationes illae, si Deus fi-
delibus peccatoribus non concederet grati-
am, qua saltem remotè possent à pecca-
to per veram poenitentiam resurgere.

His accedunt ea testimonia, qua
effusam Dei in omnes homines clementiam
ei beneficam voluntatem ostendunt. i. ad
Tim. 2. Vult omnes homines /: ergo etiam et
peccatores: / salvos fieri, et ad agnitionem
veritatis venire. Ib. c. 4. Qui est Salvator
omnium hominum, maxime fidelium.

i. Joan. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis
nostris, non solum autem pro nostris, sed
etiam totius mundi. Non est, quod hic
immoremur in urgendis his testimoniis,
de quibus abundè dictum ubi de voluntate
Dei ergà salutem omnium hominum: unum
huc observasse sufficiat, Deum dare om-
nibus, unde possint salvari, si velint.

Prob. 2. ex Concilio Valentino III. * an. 855. M 7
Can. 2. ubi dicitur, malos non idè perire,
quia boni esse non potuerunt, sed quia bo-
ni esse noluerunt, id universaliter ve-
rum non esset, si mali non auiperent gra-
tiam, per quam possent vitare pecca-
tum.

Senonensi an. 1528. Decreto 15. sic
habet: Neque tamen tanta gratis ne-
cessitas libero prejudicat arbitrio, cum

222. ibā semper sit in promptu, nec momentum
quidem pretereat, in quo Deus non stet ad
ostium et pulset.

Tridentinō, Sess. 6. De Justif. c. ii.
Deus, inquit, impossibilia non jubet, sed
jubendo monet et facere quod possis, et rete-
re, quod non possis, et adjuvat, ut possis: que
cum generatione pronuntiat Concilium,
etiam de peccatoribus sunt intelligenda.

Prob. 3° ex S. Patribus, præsertim
ex S. Augustinō pluribus in locis. lib. 3. De
lib. arb. c. 19. Nulli homini, inquit, abla-
tum est sive utiliter querere, quod im-
tiliter ignoratur, et humiliter confiten-
dam esse imbecillitatem, ut querenti et
confitenti ille subveniat, qui nec errat,
diu subvenit, nec laborat. Enava-

tione 2. in Psal. 58. Si nolis, inquit, curari
vulnus tuum, admonet ut curans; et aver-
sum revocat, et refugientem quodammodo
ad se redire compellit et attrahit. In om-
nibus implet, quod dictum est, Miserior
Dia ejus preveniet me.

Prob. 4to autoritate et præxi
Ecclesia, quæ cum omnibus adultis nullo
excepto præcipiat, ut semel quot annis Sa-
cramentum penitentia suscipiant cum ve-
râ contritione; imò et Eucharistiam, quæ
gratia statum erigit; supponit omnes et
singulos fideles, adeoque et peccatores quos-
cumque posse se convertere ad Deum, ideo-
que auferere gratiam sufficientem, sine
quâ impossibilis est conversio.

Prob. 5° ratione. 1° Deus impossi-
bilia non præcipit. Mandatum, quod ego
tibi præcipio, non supra te est, inquit Deus

Deut. 30. Et Matth. ii. Jugum meum leve 223.
est, et onus meum leve. p. vii. dicta. s. 2. At
qui impossibilia praeiperet, si hominibus,
etiam quantumcumque peccatoribus, pro loco
et tempore, urgente sibi et praecepto, non
tribueret gratiam sufficientem: pleraque
enim praecepta sine gratia omnino sunt im-
possibilia, etiam quoad substantiam, ni-
mirum ea, quae sunt ordinis hypernaturalis;
et ea etiam, quae ex ordine naturali graves
habent amenas difficultates superandas. Ergo.
2°. Nemo peccat in eo, quod vitare nullo mo-
do potest. Atqui certum est peccatores, cum
perverse agunt contra legem Dei, ita peccare,
ut facinora ipsis culpa deputentur. Ergo non
deest ipsis gratia saltem remota, sine qua
non possent eadem praecepta implere. Ita S.
Augustinus, lib. 3. De lib. arb. c. 18. et ig. lib. 1. De
peccat. merit. et remis. c. 35. Item lib. 5. cont.
Julian. c. 3. et lib. 1. Oper. imperf. cont. eund.

3°. Nemo in hac vita debet de sua salute
desperare: alioqui violaret praeceptum Spei,
quod omnes viatores semper obligat. Atqui
peccator de ea desperare deberet, si ei gra-
tia sufficiens, ad cavenda peccata et à veteri-
bus resipiscendum necessaria, denegata esset.
Ergo.

Quae hic objici possent, vel soluta 213.
jam sunt duobus praecedentibus S. S. vel ob-
duratos peccatores spectant, quos aliqui The-
ologi Catholici, prout initio annotavimus,
omni gratia interioris auxilio in poenam praе-
cedentium peccatorum destitui contra com-
muniorem ceterorum sententiam contendunt.
Quibuscum tamen pro nostra, ut diximus, circa
hujusmodi controversias Scholae libertati relin-
tas indifferentia, manus hanc conserimus.

J * Vid. inf. Enchir. Theol. 224.
Enchir. ii. n. 190. et seq. 244.

G * Vide etiam ea, que
in Tract. de Des. loc.
sup. S. precedenti
ut. à nobis dicta
sunt.

106

* S. Quartus.
Utrum Infidelibus omnibus
Detur gratia Sufficientis ad Salu-
tem*.

Jansenius, lib. 3. De grat. Ch. c. ii. In-
Fidelibus omnibus Denegari gratiam Suffici-
entem contendit; atque ex officina Semipela-
granorum conquistam aperit gratiam, quam
vulgò putant Theologi in Infideles diffundi.
contra ipsum sit

215.

Conclusio.

Infidelibus omnibus, etiam iis, qui
nihil unquam audierunt de rebus fidei, da-
tur pro loco et tempore gratia Sufficientis
ad salutem.

Prob. 1.º Ex Scripturis. Sap. ii. Misere-
ris omnium, quia omnia potes, et dissimulas
peccata hominum propter poenitentiam. Dili-
giserim omnia, quæ sunt, et nihil odisti eo-
rum quæ feisti.... paris autem omnibus,
quoniam tua sunt, Domine, qui amas ani-
mas. Certe si Deus miseretur omnium, si
parit omnibus, quia sunt ejus creature, si
amat omnes animas; et dat omnibus omnia
media Sufficientia ad salutem.

1.º Tim. 2. Obsecro igitur primum om-
nium, fieri obsecrationes, orationes... pro omnibus
hominibus.... Hoc enim bonum est et accep-
tum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes
homines vult salvos fieri, et ad agnitionem
veritatis venire. Unus enim Deus, et unus me-
diator Dei et hominum homo Christus Jesus,
qui dedit redemptionem semetipsum pro
omnibus. Ergo ex Apostolo Deus vult om-
nes homines salvos fieri, et ad agnitionem
veritatis venire, quia est Deus omnium, et

Christus pro omnibus mortuus est: Sed et est ^{225.}
Deus omnium absolute, etiam infidelium, et
Christus mortuus est pro omnibus omnino
hominibus etiam infidelibus: nam mortuus
est pro omnibus, qui inquinati sunt peccato
originali, ut testatur idem Apostolus, 2. Cor.
i. 5. Haec autem voluntas est affectus prose-
cutious, vi cuius Deus merita ad rei intentam
consecutionem idonea adhibet. Nam si haec
voluntas esset tantum sterilis ac simplex com-
placencia, Apostolus non diceret orandum
esse pro omnibus, quia Deus vult omnes sal-
vos fieri; dici enim recte non potest, oran-
dum esse pro demonibus, quia Deus habet
simplicem ac sterilem complacenciam circa
eorum salutem secundum se precise consi-
deratam.

Huc refer etiam textus ex Scripturis
S. precedenti adductos, ut qui aequè pro Infi-
delibus pugnent ac pro peccatoribus.

Eccl. 2. 10. ex SS. Patribus. S. Chrysosto-
mus Hom. 7. in Joann. Si illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum, quo-
nam pacto tot homines sine lumine perma-
nent? Neque enim omnes Christum cognos-
cunt. Quomodo ergo illuminat omnem homi-
nem? Illuminat profecto quantum in ipso
est. Si quis autem sponte sua, mentis oculis
conviventibus, ad huius lucis radios auiem di-
rigere noluerint, non ex luminis natura in
tenebris perstiterunt, sed malitia sua, qui
sponte tanto se dono indignos reddiderunt.
Nam gratia in omnes diffusa est.... qui au-
tem ejus munere frui negligunt, hanc suam
coecitatem sibi ipsis imputent.

S. Ambrosius, in Psal. 118. Conc. 8.
Mysticus sol ille justitiae omnibus ortus

226. est, omnibus venit, omnibus passus est, et omni-
bus resurrexit. . . . Si quis autem non credit in Chris-
tum, generali beneficio ipse se fraudat: ut si
quis, clausis fenestris, radios Solis excludat, non
ideo Sol non ortus est omnibus, quia calore
ejus ipse se fraudavit: Sed quod Solis est, prae-
rogativam suam lenat: quod imprudentis
est, communis à se gratiam huius excludit.

S. Augustinus, in Psal. 18. ad haec ver-
ba: Non est qui se abscondat à calore ejus, si
habet: Non permisit ulum mortalium ex-
curare se de umbrâ mortis, et ipsam enim pe-
netravit Verbi calor.

S. Prosper, sive auctor librorum de
vocat. gent. lib. 2. c. 5. Adhibita semper est
universis hominibus quaedam superna men-
tura doctrina, quae etsi parioris occultioris-
que gratiae fuit, sufficit tamen, hinc Do-
minus judicavit, quibusdam ad remedium,
omnibus ad testimonium. Eadem ino cla-
riora adhuc habet, c. 14. 26. et 31.

Prob. 30 auctoritate Summorum Con-
tificationum Alexandri VIII. à quo an. 1690. Dam-
nata est haec propositio: Bayani, Judaei, Ha-
retici, aliisque hujus generis nullum omnino
accipiunt à Jesu Christo influxum: adeoque
hinc recte inferes in illis esse voluntatem nu-
dam et inermem sine omni gratiâ suffi-
ciente. Et Clementis XI. qui istas pari-
ter proscripsit Quenelli propositiones: 26. Nulla dantur gratia nisi per fidem. 27. Fi-
des est prima gratia, et fons omnium alia-
rum. 29. Extra Ecclesiam nulla conceditur
gratia. Ex quibus censuris manifestè erui-
tur, gratiam à Deo illis concedi, qui fidem
non habent, et in Ecclesia sibi non conti-
nentur.

Prim. R. K. K.
pag. 107.

Prob. 4°. momentis Theologicis. 1° 227.

Deus vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire. prout in Tract. De Deo, loc. sup. cit. ostendimus. 2°. Prout etiam ibid. demonstravimus, Christus dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. 3°. In eademmodum S. praecedenti annotavimus, Deus impossibilia non jubet. Nec 4to. quis peccat in eo, quod vitare non potest. 5°. Infidelibus merito imputatur in culpam, quando mandata Dei cum advertentia transgrediuntur. Ex duobus primis, voluntate Dei scilicet, et morte Christi pro salute omnium, manifestè sequitur in omnes homines etiam infideles derivari aliquod gratiae interioris auxilium, sine quo, nequidem remotè, tum ad agnitionem veritatis, tum ad salutem pervenire possent. Idem clarè colligitur ex tribus posterioribus momentis: gratia enim necessaria est, ut mandata impleri possint, eorumque transgressio in culpam justè ac merito imputari possit. Ita per se constat, et disertè tradunt SS. Augustinus, et Prosper locis mox laudatis.

Solvuntur Objectiones. 210.

Ob. 1° Act. 14. et 17. Dicitur Deus dimisisse in praeteritis generationibus omnes gentes ingredi vias suas, et deserpisse illa tempora. Ergo carere gratiâ sufficiente p.

Resp. neg. cons. Sensus textus Act. 14. et 17. est, quod Deus ante Christi adventum permiserit longè plura crimina, et perditionem longè plurimum hominum, atque multò pauciora ac minorâ auxilia gratiae

228. Suppeditavit: item quod Gentilibus non dedit legem scriptam, nec ad eos miserit prophetas, qui eos viam salutis docerent, imò quod nullam gratiam efficacem nec proximè sufficientem præbuerit Gentilibus idololatriis, saltem regulariter et ordinariè. Quamvis tamen tunc eis non denegaverit auxilium remotè sufficientem ad salutem, quo scilicet poterant non ponere obviam fidei, non peccando graviter contra legem naturalem. Etrò Apostolus, c. 17. asserit gentes illis ignorantia temporibus potuisse Deum querere et invenire: quod sane non potuerunt sine gratiâ sufficienti. Dulce Deus ante Christi adventum Gentiles non dimisit seu deseruit absolutè, sed comparatè ad Judæos, et Christianos. Ita docet auctor librorum de vocat. gent. c. 2. c. 4. et c. 25.

217. Ob. 2°. Idem ad Ephes. c. 2. Eratis illo in tempore sine Christo, alienati à conversatione Israël, et hospites testamentorum, promissionis spem non habentes, et sine Deo in hoc mundo. Ergo Ephesii ante conversionem suam carebant omni gratiâ sufficienti. Ergo p.

Resp. neg. cons. Nam infideles illi rectè dicuntur sine Deo, sine Christo, et sine spe promissionis fuisse, quia neque legem scriptam, neque promissionem receperant, ut Judæi, et Christum ejusque mysteria ignorabant, et sic carebant gratiâ ad salutem proximè sufficientibus. At inde non sequitur eos caruisse gratiâ ad salutem, scilicet remotè sufficientibus, quarum ope Deum ut autorem

229. — 108. 21
naturæ cognoscere, et legem naturalem
servare potuerunt: quam si servassent, ac-
cepissent gratias ulteriores proximè suffi-
cientes.

Ob. 3° Act. 16. Paulus prohibitus 218.
fuit à Spiritu Sancto, ne Evangelium in
Asiâ predicaret. Ergo.

Resp. neg. cons. Quia ex antea-
dente sequitur tantum Asianos ante præ-
dicationem Pauli caruisse gratiâ pro-
ximè sufficienti ad amplectendam fidem
Christianam, at nihilominus habuerunt
pro loco et tempore gratiam remotè suf-
ficientem, quam secuta est proximè suf-
ficiens, cum videlicet postmodum in Asiâ
predicavit, multosque ad fidem conver-
tit, ubi non prohibitus fuit unquam prædi-
care, sed tantum ne ibi predicaret, nisi post-
quam in Macedonia Christum predicasset.

Ob. 4ta Conc. Trid. Sess. 6. c. 3. ait: 219.
Verum etsi idem Christus: pro omnibus mor-
tuis est, non omnes tamen mortis ejus bene-
ficiam recipiunt, sed ii duntaxat, quibus
meritum passionis ejus communicatur.
atque si omnes auferent gratias sufficien-
tes, omnibus communicaretur meritum
passionis Christi: nam nulla gratia datur
hominibus nisi ex meritis passionis Christi.
Ergo.

Resp. Dist. min. atque p. omnibus
communicaretur meritum passionis Christi
remotè et imperfectè, conc. completè et
perfectè, neg. min. Concilium Tridenti-
num hic per beneficium mortis Christi in-
teligit, non quodlibet beneficium seu
auxilium datum ex meritis mortis Christi

230. Sed solum beneficium mortis Christi completum in hac vita per justificationem, seu ipsam actualem redemptionem, qua fit in hac vita per liberationem à peccato, et per gratiam sanctificantem, uno verbo intelligit beneficium justificationis, ut constat ex toto illo capite, ubi agitur de iis, qui per Christum justificantur, ut fere titulus, et ex scopo illius, et ex ratione quam affert Concilium: Nam, inquit, nisi in Christo renascerentur, nunquam justificarentur; cum ea renascentia per meritum passionis eius gratia, quâ justifiunt, illis tribuatur. At præter hoc beneficium completum in hac vita, dantur ex meritis Christi alia beneficia salutis remota et imperfecta, nempe auxilia gratia, quibus potest non poni impedimentum aliis auxiliis gratia proximè disponentibus ad justificationem et salutem.

220. Ob. 5to. Ex eodem consilio fides in Christum est humana salutis initium, et radix omnis justificationis. Ergo sine illa nulla potest haberi gratia sufficiens ad salutem, ne quidem remota.

Resp. neg. cons. Ideo fides dicitur humana salutis initium, quia instantaneè est prima dispositio proxima ad justificationem, et ad ceteras impedit ac requiritur, non verò quia est prima gratia, eam quippe præcedit gratia sufficiens, quæ fides inchoata diu potest.

221. Ob. 6to. S. Augustinus variis locis negare videtur, gratiam sufficientem dari infidelibus. 1° in Epistol. 136. De iis ait: Quando illos videmus, et tam steriles eos invenimus, ut difficile nobis appareat in eis aliquid, unde

231.
dici possint ad fidem rectam, vel ad bona ope-
ra, vel ad spem futuri saeculi. Et infra addit,
quod nullum fructum faciunt, quod non sapienter.

2° lib. de grat. et lib. arb. c. 13. dicit, quod
gratia non omnibus datur. Gratia vero, ait
per fidem Iesu Christi eorum tantummodo
est, quorum est ipsa fides. 3° Ep. 214.

ad Vitalem de gratia Dei ait: Scimus non om-
nibus hominibus dari. 4° Serm. 26.

edit. nova ait: communis est omnibus natu-
ra, non gratia. Ergo p.

Resp. neg. ant. ad innum S. Augus-
tini tentum Resp. S. Doctor tantum dicit, ut
difficile nobis appareat, quod non est asse-
rentis, infideles carere omni gratia, qua-
cum ad fidem pervenire possint. Quod au-
tem infra addit, probat solum infideles illos,
de quibus loquitur, carere gratia efficaci.
Et vero lib. de Spiritu et litt. c. 33. dicit, in-
fideles expecturos esse in supplicis potesta-
tem eius, cujus in donis misericordiam con-
temperunt. Ergo ex S. Augustino infide-
les Dei dona ad salutem misericorditer
acceperunt.

Ad 2um Ibi loquitur
de gratia efficaci, quam obtinetur justi-
ficatio, ut patet ex contextu. Quod etiam
verum est de gratia proximè sufficiente
ad salutem.

Ad 3um loquitur hic
de gratia habituali ut patet ex antee-
dentibus, et ex his verbis sequentibus: Et
quibus datur non solum secundum merita
operum non dari, sed nec secundum merita
voluntatis eorum, quibus datur, quod ma-
ximè apparet in parvulis. ubi manifestè lo-
quitur de gratia quae datur etiam parvulis.
At parvuli non sunt capaces gratiae ei-

109

3

232. actualis, sed solum habitualis. Ad quod etiam loquitur de gratia habituali seu sanctificante; et hoc quoque verum est de gratia actuali tum efficaci, tum proxime sufficiente.

Inst. S. Augustinus aperit gratiam efficacem non omnibus dari, ut appareat, eam nemini deberi, sed esse donum merè gratuitum. Ergo etiam sensit, gratiam sufficientem non dari omnibus, ut appareat nulli deberi, et quibus datur, gratuito dari.

Resp. neg. cons. Nam per hoc non affect omni et solam rationem sufficientem, cur gratia efficax non omnibus detur, nec dicit, quod, ut gratia appareat esse donum gratuitum, requiratur, ut non detur omnibus. Gratiam quippe efficacem nulli debitam esse, apparet etiam sufficienter ex eo, quod detur indignis, ut ipsemet docet, lib. de dono perser. c. 12. ubi ait: Dando quibusdam quod non merentur, profectò gratuitam, et per hoc veram suam gratiam esse voluit. Ergo ex S. Augustino, ut gratia efficax appareat esse donum merè gratuitum, necesse non est, ut non detur omnibus. Idem dicendum de gratia sufficiente.

— 222. Ob. 4. mo S. Prosper, in resp. 4. ad capitula gallosum, aperit, non omnes vocari ad fidem, nec proinde ad salutem. Ergo.

Resp. neg. ant. Solum vult non omnes vocari vocatione proxime sufficiente, nec omnibus evangelium annuntiarum. Item docet Deum non velle equaliter salutem omnium hominum, nec omnibus dare equallem gratiarum mensuram. Sed non negat omnibus dari gratiam saltem remotè sufficientem, imò id docet in eodem opere, asserendo Deum

curare salutem omnium hominum, et nemi-^{233.}
nem carere fide nisi sua culpa.

Ob. 8.º Error fuit Semipelagianorum 223.
admittere gratiam quamdam generalem omni-
bus oblatam, prout eorum doctrinam exponit
S. Prosper in sua ad S. Augustinum Epistola. Ergo.

Resp. neg. ant. Error Semipelagianorum
non fuit in eo, quod senserint gratiam
sufficientem ~~gratiam sufficientem~~ omnibus
offerri; sed in eo, quod velent ipsam fidem
generaliter omnibus ex parte Dei offerri, ut
illam, quicumque vellet, consequeretur ex
sola natura viribus; quos proinde explodit
S. Prosper.

Ob. 9.º Si gratia sufficiens daretur 224.
omnibus, esset communis omnibus. Ergo non
esset gratia.

Resp. neg. cons. Nam, ut id, quod commu-
ne est omnibus, sit gratia, sufficit, quod non
sit debitum, et non datur omnibus nisi gratis
et ex mera misericordia, aut liberalitate, ut
patet in gratia data omnibus Angelis in sua
creationis instanti. Gratia autem sufficiens
nemini debetur, et omnibus gratis atque ex
mera misericordia datur: idque sufficienter
apparet, cum datur indignis, omnes enim ho-
mines ob peccatum originale indigni sunt
omni beneficio divino.

Ob. 10.º Infideles, qui nihil unquam 225.
audiverunt de Christo, nullam accipiunt gra-
tiam ad fidem, nec proinde ad salutem asse-
quendam. Ergo.

Resp. neg. ant. Infideles omnes nam-
que ex meritis Christi accipiunt gratias remo-
te sufficientes ad fidem et salutem consequen-
dam, quibus si cooperarentur, acciperent alias
proxime sufficientes. Nam infideles omnes

100. 4.

234. ex meritis Christi accipiunt auxilia gratiae, quibus
possumt non ponere impedimentum
vocationi ad fidem: quod si non apponerent,
servando legem naturalem quantum possumt,
profecto vocarentur, et instruerentur, vel
per homines Deo ita disponente sine mira-
culo, vel ministerio Angelorum, vel per illus-
trationem internam à Deo immediate im-
pressam. Quod non esset miraculum, sed effec-
tus providentiae supernaturalis. Deus enim
paratus est ad vocandos et illustrandos omnes
lumine fidei.

Inst. 1° fides, juxta Apostolum Rom. 10.
est ex solo auditu. Ergo infideles, qui nihil un-
quam audierunt de Christo, ad eam non possunt
venire, adeoque non habent ad id gratiam suffici-
entem. Resp. Dist. ant. Secundum legem Dei
ordinariam fides est ex auditu, conc. Secun-
dum legem Dei extraordinariam, neg. ant.
Sensus ergo Apostolici textus est, quod secun-
dum legem Dei ordinariam non habeatur fi-
des sine auditu, et sine homine predicante:
non autem, quod nunquam aliter haberi
possit, ut notat S. Augustinus, lib. De Dono
peper. c. 19. ubi dicit: Barriissimis esse dona-
tum, ut nudo sibi homine predicante, per
ipsum Deum, vel per Angelos coelorum doctri-
nam salutis accipiant. Præterea si Deus ne-
minem nisi per hominem instruere decrevisset,
aliquem efficaciter exitaret ad tradendam
salutis doctrinam infidelibus, si vocationi
fidei impedimentum non apponerent.

Inst. 2°. S. Augustinus variis in locis
ait, fidem esse primam gratiam, ut, præter ea,
quæ supra ex ipso attulimus, patet ex Ep. ad Vita-
lem, ubi ait initium fidei esse initium bonæ
voluntatis. Et Tract. 3. in Joann. ait: Hanc
accepit primam gratiam nempe fidem et

remissionem peccatorum. Ergo p.

235.

Resp. neg. ant. Solim dicit S. Augustinus, quod fides sit prima, ex qua impetrantur cetera, quae ad justificationem proximè disponunt, et quibus opera vitae aeternae meritoria fiunt. ut lib. de pedest. Sanct. c. 7. Fides autem est initium salutis proximè et radix justificationis, quia primum locum tenet inter bonos illos actus, qui proximè disponunt ad justificationem, et ad illos impedit. Et verò multi Infideles vocati sunt ad fidem, qui tamen non crediderunt, et qui, ut ait S. Augustinus, exertur sunt potestatem ejus in suppliciis, cujus in donis misericordiam contempserunt.

In citatâ Ep. ad Vitalem Solim vult contra Pelagianos, vel potius contra Semi-pelagianos, initium fidei proficisci à piâ voluntate credendi, quae sit donum Dei et effectus gratiae. Et Tratt. 3. in Joan. fidem gratiam primam vocat non absolute, sed comparatè ad gloriam. Nempe ibi comparat fidem cum gloriâ; utramque dicit gratiam esse, sed primam sine nostris meritis dari, posteriorem verò, nimirum gloriam quamvis partam meritis esse etiam gratiam, quatenus acquiritur per fidem prius gratis acceptam, et per alia bona opera ex gratiâ gratis datâ profecta.

Ob. 3. Si Infideles habent gratias sufficientes ad servandam legem naturalem, possunt in illo statu amare Deum super omnia propter se. Falsum consequ. alioqui possent justificari et salvari si-

236. ne fide in Christum. Ergo etiam unde hoc sequitur.

Resp. neg. seq. maj. Quia infideles non habent gratias proximè sufficientes ad observandum primum et maximum de charitate mandatum. Infideles igitur, quamvis sunt in statu infidelitatis, habent quidem gratias sufficientes ad cognoscendum Deum per creaturas, ad illum adorandum, et rogandum media salutis, et ad servanda alia precepta legis naturalis, proter charitatis Dei mandatum. At non habent in isto statu gratias proximè sufficientes ad amandum Deum Super omnia propter se, quia Deus decrevit, neminem excitare et adjuvare ad actum charitatis perfectæ, nisi post elicitam fidem explicitam mysteriorum Trinitatis et Incarnationis. Ad hoc tamen habent gratias remotè sufficientes, quatenus habent gratias sufficientes ad alia precepta in hoc statu servanda: quasi servarent, misericorditer vocarentur et excitarentur ad fidem, quam si elicerent, postea excitarentur à Deo ad actus spei et charitatis eliciendos.

227. Ob. 12mo Explicari non potest in quo precise consistat gratia sufficientis Infidelibus concepta. Ergo non datur.

Resp. 1° neg. cons. Nunquid negandum est, quod est apertum, inquit S. Augustinus alibi citatus, quia latet, quod est occultum? Certè plurima sunt etiam in naturalibus, quorum quò evidentior est existentia, eò abstrusior est essentia. ρ .

Resp. 2° neg. ant. Et dicimus auxilium idem gratia sufficientis consistere

5. III.

in Supernaturali illustratione mentis, ^{237.}
et motione voluntatis, quibus infideles illus-
trantur, evitantur, et adjuvantur ad ser-
vandam legem naturalem. Haec autem illus-
tratio, praeter honestatem virtutis et turpi-
tudinem vitii, proponit illis Deum rerum
omnium conditorem, optimum, Sapientif-
simum, potentissimum, ac supremum do-
minum, rectorem atque provisorem cre-
aturarum omnium, praesertim rationa-
lium, ultorem scelerum seu actionum
naturae rationali dissentanearum, et re-
muneratorem bonorum operum, colen-
dum. Quae omnia quidem cognoscunt
per effectus creatos, sed mediante illustra-
tione Supernaturali.

Iust. Ex his sequitur, infidelitatem
negativam, quae scilicet laborant in,
qui nil unquam audierunt de Christo, esse
voluntariam saltem indirectam, nempe in
voluntaria violatione legis naturalis;
ideoque esse peccatum illis imputabile.
falsum conseq. Ergo.

Resp. neg. seq. maj. Inia, ut aliquid
sit voluntarium, quamvis indirectam tan-
tum et in alio, non sufficit, quod sequatur
ex illo; sed insuper requiritur, ut cognos-
catur vel cognosci possit sequi ex illo: alio-
qui enim non est voluntarium ut con-
venum cum illo, sed ut sequens ex illo:
nam quod unquam cognoscitur, nec co-
gnosci potest, unquam est voluntarium.
Atque Infideles, qui nil unquam de rebus
fidei audierunt, non cognoscunt, nec co-
gnoscere possunt carentiam fidei Chris-

238. tiane sequi ex violatione legis naturalis; sed inevitabiliter ignorant se suis peccatis infidelitati causam dare. Ergo infidelitas, seu carentia fidei nullatenus est illis voluntaria, ne indirectè quidem, proindeque illis imputari non potest ad culpam personalem.

128. ob. 13to Saltem Deus nulla salutis media dat parvulis Infidelium sine Baptismo morientibus. Ergo.

Resp. neg. ant. Nam Christus pro illis omnibus mortuus est, et Baptismum instituit ex voluntate sincerà licet inefficaci, ut omnibus applicaretur; et eorum parentibus, vel iis, ad quos cura illorum pertinet, dat media sufficientia saltem remotè ad Baptismum his parvulis procurandum: quibus si intererent, parvuli illi baptizarentur, et sic salvarentur.

Inst. 1° Parvuli Infidelium ante adultam etatem sine Baptismo morientes, nulla salutis media accipiunt. Ergo.

Resp. Dist. ant. non accipiunt immediate, quia non possunt illa media per se ipsos adhibere, cum rationis usu careant, conc. non accipiunt mediata in parentibus, vel aliis, ad quos cura illorum pertinet, neg. ant. Non irreligiosè arbitror, inquit Auctor librorum de vocat. gent. lib. 2. c. 23. credi... quod isti parvulorum dierum homines ad illam pertineant gratia partem, qua semper universis est impensa nationibus, quã utique si bene intererent eorum parentes, etiam ipsi per eorundem juvarentur, p. Itaque

6. WZ.

239.
infantes, qui sine Baptismo moriuntur,
pereunt quidem propter peccatum origina-
le, eoquod eis Baptismus non applicetur.
Sed Baptismus eis non confertur propter
infidelitatem, vel negligentiam, aut
malitiam parentum, vel eorum, ad quos
eorum cura pertinet, quibus Deus ex
meritis Christi dedit auxilia sufficientia
ad vitandam illam infidelitatem, vel
negligentiam, vel malitiam, ut parvu-
lis illis Baptismum procurarent.

Inst. 2°. Parentes infideles igno-
rant vim ac necessitatem Baptismi. Er-
go non possunt illum procurare suis liberis.

Resp. Quamvis Infideles illi non
possunt in statu ignorantia procurare
Baptismum suis liberis; tamen accepe-
runt à Deo auxilia sufficientia, ut non
solum suo, sed etiam liberorum saluti
providere. Deus enim intuitu non
solum salutis propriae parentum, sed
etiam suorum liberorum, quam sincere,
licet inefficaciter vult, dedit illis auxilia
sufficientia ad observandam legem na-
turalem, quam si servarent, acquirerent
gratias proximè sufficientes ad fidem
consequendam, et ad Baptismum susci-
piendum. Deinde Christiani effecti ex-
citarentur proximè ad Baptismum suis
liberis procurandum. Quae media seu
auxilia ulteriora sunt illis preparata;
sed non dantur, quia illis impedimentum
culpabiliter apponunt suis peccatis.

Inst. 3°. Multi infantes in utero materno moriuntur, aut nati à vitâ excedunt, antequam baptizari possint, quantumcumque conantibus et festinantibus parentibus, vel aliis ad illos baptizandos. Ergo.

Resp. neg. cons. Media Sufficientia ad applicandum illis parvulis Baptismum collata sunt suo tempore parentibus, vel aliis, qui si istis mediis rectè usi fuissent, hi parvuli ante mortem baptizati fuissent. Nam Christus mortuus est pro salute omnium infantium nullo excepto: ideoque Deus vult sincerè illorum salutem, et consequenter eis ex meritis Christi suppetavit media Sufficientia ad salutem: Ibi in peccato originali: sunt et parvuli, quia et pro ipsis Christus mortuus est: qui propterea pro omnibus mortuus est, quia omnes mortui sunt, inquit S. Augustinus, lib. 2. oper. imperf. n. 175.

Inst. 4°. Illi infantes ex malâ suâ constitutione in utero materno moriuntur, vel nati statim decedunt sine Baptismo, quamvis parentes faciant quod possunt, ut eis Baptismum procurant. Ergo.

Resp. Impotentia illa procurandi parvulis istis Baptismi oritur ex aliquâ culpâ eam antecedente: ad quam culpam vitandam Deus dedit media Sufficientia ex intentione, ut Baptismus parvulis illis applicaretur. Si ex intemperantia, vel aliâ culpâ, aut negligenter

244.
tia parentum vel avorum, aut aliorum
hominum peccato, puta percussione matris,
infantes in utero maternò moriuntur, aut
tam infirmi nascuntur, ut statim nati
excedant. Quare parentes tùm, cùm
faciunt, quòd in se est, ad procurandum
suis liberis Baptismum non accipiunt
quidem gratias sufficientes ad applican-
dum eis Baptismum, sed antea suscep-
erunt gratias ad illam impotentiam et ejus
causam averteendam sufficientes.

Inst. 5.º S. Augustinus carentiam
Baptismi illorum parvulorum non adscri-
bit culpam parentum. Ergo.

Resp. S. Doctor solum vult, culpam
parentum non esse causam, cur Deus non
habeat voluntatem efficacem Baptismi et
salutis illorum parvulorum; quia non obs-
tante tali culpa, potest velle efficaciter
illos baptizari, et si efficaciter vellet, ve-
rè baptizarentur.

Porro etiam responderi potest,
media aliqua, licet nobis occulta ad ap-
plicandum infantibus istis Baptismum
esse preparata ex meritis Christi; sed non
fuisse re ipsa collata ex defectu causarum
secundarum, quarum ordinem Deus aver-
tere non tenetur, nec defectus impedire. Ne-
que enim Deus miraculum facere tenetur, eti-
am ex hypothese voluntatis sincere, sed
inefficacis et conditionate, ut baptismus
eis conferatur: nempe voluntas Divina
generalis salvandi omnes omnino homines
in executione pendet à generalibus Provi-

W3. 7
* vid. in Tract. de
Geo. part. i. c. 6.
S. 4.

I

242. Sentio legibus.

229.

Ob. 14to. Iudaei nullas habuerunt gratias sufficientes ad salutem. Ergo multo minus habent Infideles.

Resp. neg. ant. Nam Iudaeis gratia sufficiens ad legem implendam et salutem consequendam dabatur ex meritis Christi venturi absolute praevisionis, ut constat ex Isai. c. 5. Quid est, quod debui ultra facere vineae meae, et non feci? An quod expectavi, ut faceret uvas, et fecit labruscos. Et Matth. 23. Jerusalem quoties volui congregare filios tuos, et nolisti. p. p.

Iust. Lex nova dicitur et est lex gratia. Ergo Iudaeis nulla dabatur gratia.

Resp. Neg. cons. Nam lex nova dicitur et est Lex gratia, non quod nulla daretur gratia in veteri lege, in qua constat multos fuisse Sanctos; sed quia Lex nova per se et ratione sua dat gratiam, nempe per sua Sacramenta gratiam conferentia ex opere operato; et quia in lege nova propter exhibita merita Christi eius auctoris longe uberiores et potentiores mune conferuntur gratia: cum contra Lex vetus per se et ratione sua nullam conferret gratiam conferret, nec Iudaei justificarentur per legem, aut ex virtute legis, sed ex fide in Christum Mediatorem venturum tanquam dispositione ad iustitiam misericorditer consequendam. vide dicta Tom. i. Theologia nostra. Traet. 3. De Eulena. c. i. §. 2. conclus. 2. ~~prop. big. nota stopp~~

Sectio Tertia
De gratiâ efficaci.

243.
230.

Gratia efficax, prout cap. i. hujus
Tractatus annotavimus, est ea, quâcum
voluntas potest operari et infallibiliter
operatura est, si datur. Sive est ea, que
est infallibiliter connexa cum effectu ad
quem datur, adeoque que non solum
potest exprimere voluntatis consensum,
sed et illum semper certo et infallibiliter
exprimit et obtinet. Hanc existere
fide constat, omnesque sive Hetero-
doxi sive Catholici fatentur; eamque
manifestè evincunt innumera penè tum
Scripturæ tum Traditionis testimonia.
Ezechiel. 36. v. 26. et 27. Sic ait Deus: Au-
feram cor lapideum de carne vestra, et dabo
vobis cor carneum, Spiritum meum ponam
in medio vestri, et faciam ut in præceptis
meis ambuletis. Philipp. 2. Deus est, qui
operatur in vobis velle et perficere. Et
S. Augustinus, lib. de prædest. SS: c. 8. ubi sic
habet: Hæc gratia à nullo duro corde respui-
tur: idcirco quippe tribuitur, ut cordis duri-
tia primitus auferatur. Quæ verba de
una gratiâ efficaci intelligi possunt.

Et verò Supremum ens, Supremam
habet et omnipotentissimam humanorum
cordium, quæ voluerit inclinandum po-
testatem: ea autem sic inflectit et incli-
nat ope gratiæ efficaciæ. Ergo p.

Quamvis igitur omnes gratiæ effi-
caciæ existentiam ultro admittant, tamen
circa illius essentiam, seu in quo ipsa con-
sistat, tum Heterodoxos inter et Catho-

244. cios, tum inter hos ipsos magna vigent con-
troverſia; quas Inobus duntaxat SS.
expendere animus est, atque in primo Ca-
tholicorum opiniones referemus ac refelle-
mus. In ſecondo Catholicorum ſenten-
tias recenſebimus.

231.

§. Primus

Referuntur ac refelluntur
A Catholicorum opiniones circa
opentiam gratia efficaci.

231. * vid. ſup. c. 2.
§. 6. pag. 28. et
ſeq.

* Lutherus in aſſertione articuli 36.
ſcribit liberum arbitrium eſſe figmentum in
rebus et titulum sine re; quia nulli est
in manu quidquam cogitare boni vel ma-
li; ſed omnia neceſſitate abſoluta eve-
nire, quemadmodum docuit Wileſus in
Conſilio Conſtantiensi damnatus. In ca-
teris, inquit, De Baptatu, De Conſiliis et In-
dulgentiis, aliisque nefariis magis feren-
da est levitas necnon ſtultitia Papae, et
ſuorum; ſed in hoc articulo De ſervitute
arbitrii, qui omnium optimus est, et re-
rum omnium ſumma, dolendum ac flen-
dum est miseris ſic inſanire. Tempe-
ravit tamen poſtmodum ſuam ſententi-
am in libro De Viſitatione Saxonica, ubi
reſtringit, quod prius docuerat, ad actio-
nes, quo ſpectant vitam eternam; ſic
enim ſcribit: Multi de libero arbitrio
indiscretè loquentur; idcirco hanc brevem
informationem adſcripsimus. Homo habet
ex propria virtute liberi arbitrii ad fa-
ciendum, vel omittendum opera externa
per legem; quapropter poſteſt ſeculare

probritatem, et bona opera facere ex propria virtute... quod autem haec libertas non se extendat ad actiones supernaturales, declarat liber, cui titulus est, Operatio- nes in Psalmos. Error est, quod liberum arbitrium habet aliquam activitatem in bonas actiones, quando de interno opere loquimur. 243.

Remittens in examine Concilii Trid. ad sess. 6. ait, dandam esse veniam Luthero, nec ibi aliud significare voluisse scribendo voluntatem se passivè habere, quam non liberè convenire; quia in libro de servitute arbitrii solam libertatem indifferentia excludit, ubi sic habet: Nec erat in manu Iuda aliter facere, aut voluntatem mutare, licet fecerit involendo non coactus.

Calvinus posteriorem Lutheri sententiam amplexus est; sic enim scribit in Antidoto ad Can. 5. Sess. 6. Concilii Tridentini: De verbo ne moveas rixam; sed quia per liberum arbitrium intelligunt Episcopi Tridentini eligendi facultatem in utramque partem liberam et solutam: titulum sine re esse qui affirmant, Christum habent auctorem. Et lib. 2. Instit. c. 2. Voluntatem gratia movet, non qualiter multis saeculis traditum est et creditum, ut nostra postea sit electionis motioni obtemperare aut refragari. Atque iuxta hanc Calvinii doctrinam scribit ejus discipulus Joannes Scarpinus lib. 2. c. 2. De misero hominis statu: Status primae controversiae est: an ad liberum arbitrium constitutum requiratur libertas à necessitate,

246. an vero sufficiat illa, quae est à coactione; Pa-
pista negant, nos affirmamus.

Jansenius horum Heresiarum
opinionem amplexus est, prout constat ex
his, quae de ipso retulimus supra c. 2. §. 8.
Contendit enim hominem in statu naturae
laesae semper necessitari ad bonum per delectationem
indeliberatam gratia intensio-
rem delectatione seu motu concupiscentia,
et ad malum per delectationem inde-
liberatam concupiscentia intensiorem de-
lectatione seu motu gratia. Unde à
Luthero et Calvino non nisi vocibus dissi-
det, et nullatenus quoad rem. Nam illi
Lutherus et Calvinus negant sub gratia
efficaci remanere liberum arbitrium,
quia per illud intelligunt indifferentiam
activam, seu immunitatem ab omni ne-
cessitate physica, intrinseca, antecedente;
Jansenius vero aperit quidem sub gra-
tia remanere liberum arbitrium, sed
per illud intelligit solam libertatem
à coactione; nam lib. 4. de gratia Chris-
ti, c. 3. postquam docuit illud nobis libe-
rum esse libertate arbitrii, quod est in
nostra potestate, et illud esse in nostra
potestate, quod fit, cum volumus, eti-
amsi necessariis volumus, sic concludit:
Qua si vera sunt, sicut juxta Sanctissimi
Doctoris principium verissima sunt, non
poterit amplius dubitari; quia cum senti-
re et constanter docere diximus, libertati
arbitrii solam necessitatem coactionis,
seu quae, etsi volumus, efficit id quod po-
test, esse contrariam, omnemque actum

L. 1. m. B. L. III
pag. 115

voluntarium seu spontaneum horum 247.
esse liberum. Hoc enim ipsum, quod volun-
tatem sponte velle seu consentire facit,
hoc eam, ut vidimus etiam liberam facit
libertate arbitrii, quam supra expressit.

Præterea cum Jansenius, prout
supra initio Sect. 2.^a num. 186. jam tetigi-
mus, nullam admittat gratiam merè suffi-
cientem in sensu Catholicorum, sed
velit omnem gratiam natura lapsa esse
efficacem, quatenus habet omnem effec-
tum, quem habere potest in iis circum-
stantiis, in quibus datur, et ad quem da-
tur à Deo: idè duplicem distinguit gra-
tiam efficacem, nempe perfectam seu
magnam, et imperfectam seu parvam.
Perfecta, juxta ipsum, est ea, quæ à Deo
datur ad velle perfectum, id est, ad velle
efficaciter bonum, et illud agere. Imper-
fecta est ea, quæ datur à Deo ad velle im-
perfectum, id est ad quandam velleitates
cum advertentiâ rationis eliciendas, qui-
bus voluntas nec vult efficaciter bonum,
nec illud agit, nec velle efficaciter potest.
Utraque voluntatem necessitat ad actum,
ad quem datur, et semper habet totum
effectum, ad quem datur. Perfecta est
intensior delectatione terrenâ seu mo-
tu concupiscentiæ; et dicitur delecta-
tio victrix, quia terrenam concupiscenti-
æ delectationem intensiore superat,
et facit voluntatem velle efficaciter bo-
num, et illud agere. Imperfecta verò
est minus intensa, quam delectatio con-
cupiscentiæ, nec dat posse agere bonum,
sed tantum habere aliquam velleitatem.

248. 116

et complacentiam inefficacem boni. Itaque
lib. 2. De grat. Chr. c. 27. * Contra hos

* Igitur ista sunt pro-
cipua Janseniani de sit
gratia efficaci syste-
matis principia.

Conclusio prima.

Gratia efficax nullam voluntati

nam per peccatum primi necessitatem imprimit.
parentis liberum amittit
arbitrium, id est, vim se

Prob. 1.º ex Scripturis. Eccli. c. 15.

Deus ab initio constituit hominem, et
ad opposita. Itaque reliquit illum in manu consilii sui, adje-
imprimis lib. 2. De grat. cit. mandata et precepta sua: si volueris
Christi c. 3. et 12.

2.º Dum loco liberi arbi-
trii duplex successit de-
lectatio terrena scilicet
qua ad malum, et caelestis
qua ad bonum impellit.

mandata servare, conservabunt te... appo-
sunt tibi ignem et aquam, ad quod volue-
ris, porrige manum tuam. Ante homi-

3.º Delectationes agunt
per gradus invicem,
ita ut superior sem-
per vincat minorem.

rem vita et mors, bonum et malum, quod
plauverit ei, dabitur illi. Haec vero falsa
essent, si gratia voluntati necessitatem

4.º Voluntas non so-
lum semper, sed et ne-
cessario sequitur majoris
delectationis im-
pulsu.

aliquam imponeret, prout patet.

Job. c. 31. Potuit transgredi et

Necessitas illa non est
absoluta, sed relativa,
id est, in presentibus
circumstantiis, sed do-
minante ad unum de-
lectatione, voluntas
non potest hic et nunc
aliter agere, licet ab-
solute, et in aliis circum-
stantiis, si nimirum
aut ista ad unum delecta-
tatis minueretur, aut
altera ad aliud augere-
tur delectatio.

non est transgressus, facere mala et non
fecit, ideo stabilita sunt bona illius in
Domino. Declarat hic auctor sacer-

cum laude ac mercede dignum esse, qui
per Dei gratiam ita à malis abstinet,
ut posset ab eis non abstinere: Suppo-
nit ergo stare sub gratia activam volun-
tatis indifferentiam, nec proinde ullam
voluntati necessitatem imponi.

Unde in illo systema-
te, voluntas se habet
instar bilancis, delecta-
tiones vero instar pon-

1.º Cor. 15. gratia ejus in me va-
ua non fuit, sed abundantius illis omni-
bus laboravi; non ego autem, sed gratia
Dei mecum. Liberam voluntatis coope-
rationem aperte indicant posteriora haec
verba, sed gratia Dei mecum: namque
longè aliter loquitur Apostolus de indeli-

beratis concupiscentia motibus, quos im-
pedire non poterat; de iis enim sic habet,
Rom. 7. Jam non ego operor idud, sed
quod habitat in me peccatum.

Huc etiam pertinent et alia tes-
timonia, quae pariter ostendunt volunta-
tem unâ cum gratiâ se ipsam movere, se
ipsam flectere, se ipsam Determinare ad
bonum. Psal. 118. Inclina cor meum
ad faciendas justificationes tuas. i. ad
Tim. 4. Exerce te ipsum ad pietatem.
Apocal. 3. Siquis aperuerit mihi januam
intrabo ad illum. Sanè aperire et incli-
nare cor, et alia hujusmodi aperte omni-
nò indignant propriam ac liberam Deter-
minationem.

Prob. 2.º ex Conciliis, praesertim ex
Concilio Trid. Sess. 6. Can. 4. Siquis dixerit
liberum hominis arbitrium à Deo motum
et excitatum, nihil cooperari assentiendo
Deo excitanti atque vocanti... neque posse
disentire, si velit, sed velut inanimè
quoddam nihil omninò agere, merèque
passivè se habere, anathema sit. Ex
his Concilii verbis gratia efficax talis est,
ut homo possit eam abicere seu repudiare,
possit ei dissentire si velit, adeoque ut vo-
luntati nullam necessitatem imponat, et
sub illa stare possit activa voluntatis indif-
ferentia.

Tridentino Concilio praeserat Sy-
nodus Senonensis*, quae expressè docet et lu-
ulenter probat Decreto is. non esse tale tra-
hentis Dei auxilium, cui resisti non possit.

249.
ponderum: etenim
vis utriusque Delecta-
tionis tota relativa
est, et quasi ex mecha-
nica lege voluntatem
moveret ac rapit, sive
ad bonum, sive ad
malum: si major
fuerit vis gratiae,
quàm concupiscentia,
necessum erit
benè voluntatem gra-
vari; è contra male,
si viribus prevaleverit
concupiscentia: sic
que juxta Janseni-
um, non voluntas
Delectationibus, ut
in Systemate Catho-
licorum, sed Delec-
tationes voluntati
dominantur, ipsa-
que de obtinendo
voluntatis consen-
su in se invicem
decertant, cum-
que ob graduum
seu virium pre-
potentiam neces-
sario eliciunt ac
consequuntur, id
que absque ubâ
voluntatis Delibe-
ratione, adeoque
sunt indeliberata.

* an. 1140.

✠ B

Prob. 3°. ex S. Augustino pluribus
in locis, imprimis lib. De Spiritu et Litt. c. 34.
Nemo habet in potestate, quod ei veniat
in mentem; sed consentire vel dissentire
propria voluntatis est: Et quibus-
dam interjectis, Profecto, inquit, et ip-
sium bonum velle Deus operatur in ho-
mine, et in omnibus misericordia eius
provenit nos, consentire autem voca-
tioni Dei, vel ab ea dissentire, sicut di-
xi, propria voluntatis est. Similia ha-
bet lib. De predest. II. c. 5. Ergo juxta
S. Augustinum voluntas sic provenitur
et movetur à gratiâ, ut consentire vel
non consentire, in humano libertatis
arbitrio positum sit: id autem dici non
posset, si gratiâ bene agendi necessi-
tatem etiam simplicem indueret.

3. 119.

Prob. 4to. Duplici ratione Theolo-
gica. 1^a. Tunc constat, bona justorum
opera, quæ per Dei gratiam fiunt, ve-
rè esse meritoria; ita disertè definitivit
Concilium Trid. Sess. 6. Can. 32. Atqui non
minus certum est ex fide catholici ad
merendum requiri immunitatem à ne-
cessitate, et activam ad utrumlibet in-
differentiam; prout alibi jam exposui-
mus et hîc loco adhuc magis exponemus.
Ergo p^o.

2^a. Difficilis semper visa est
gratiæ et liberi arbitrii concordia, ut
fatetur ipse S. Augustinus lib. De gratiâ
Christi, c. 47. et alibi passim hanc ques-
tionem difficilissimam appellat, à paucis in-

intelligibilem, quam pauci penetrare valent,^{251.}
et candidè fatetur, se in eà enodandà vehe-
menter angustari. Atqui non ea fuisset
Augustino componendae libertatis cum gra-
tia difficultas, si persuasum habuisset eò
duntaxat liberum arbitrium destrui, quòd
voluntati violentiam et coactionem in-
fert, ita ut quae voluntarie etiamsi ne-
cessariò fiant, liberè tamen fieri cense-
antur: nihil enim facilius intelligitur,
quàm quòd spontaneum et voluntarium
flare possit cum gratià maximè effi-
caci et invincibili, sicut in amore bea-
tifico et productione Spiritus Sancti stat
cum necessitate omnium maximà. Ergò.

Conclusio 2^a.

233.

Vis et efficacia gratiae non est repe-
tenda ex delectatione Superiori seu per
gradus relativè victrii. Est specialiter
contra Jansenium ejusque sectatores.

Prob. 1° ex iis tum Scripturae, tum
Conciliorum, tum S. Augustini testimoniis,
tum denique ex rationibus Theologicis combu-
sione procedenti adductis, quibus ostendimus,
gratiam efficacem nullam necessitatem vo-
luntati imprimere; nam fatentibus Janse-
nistis ipsis hujusmodi gratiae efficacia volun-
tati necessitatem imprimi, atque necessariò
ei ineluctabiliter ad actum determinat.

Prob. 2°. En iis, quae supra c. 2. § 8.
adversus damnatas ab Ecclesià quinque Jan-
senii propositiones discernimus, quibus cons-
tat, Jansenii de gratià Systema inimicum
esse libertati, siquè nemè intimo conjunctum
esse errorem memoratarum Jansenii proposuim.

Prob. 3°. Ex S. Augustino, lib. 8.
 Confes. c. 8. ubi sic de se ipso loquitur: Non
fauebam, quod incomparabili affectu mihi
magis placebat. Hoc uno brevi testimonio
 res tota conficitur; inde enim plane even-
 titur fundamentale novi Jansenistarum
 Systematis principium, quod nempe vo-
 luntas semper necessario sequatur mayo-
 rem Delectationem indeliberatam. Nam
 S. Augustinus laudato textu procul dubio
 loquitur de Delectatione indeliberata, cer-
 tissimum enim est, et omnes fatentur, vo-
 luntatem semper sequi majorem Delecta-
 tionem deliberatam. Atqui disertissime
 testatur S. Doctor, se non fuisse quod sibi
 multo magis placebat. Ergo p.

Confirmatur ex his locis, in quibus
 S. Augustinus libertati tribuit indifferen-
 tem potestatem se flectendi ad quam volue-
 rit Delectationem, eamque sua electio-
 ne superiorem ac predominantem effici-
 endi: Inter omnia, quae Delectant, in-
quit Serm. 159. alias 17. De verb. Apost. c. 2.
plus te Delectet ipsa justitia; non ut alia
non Delectent, sed plus ipsa Delectet.....
justitia hic Delectet, ut vincat etiam lic-
itas Delectationes; et ei Delectationi, qua
licite Delectaris, propone justitiam. Ma-
 nifeste huic supponit, esse penes volunta-
 tem, ut in hoc vel illo objecto magis vel
 minus Delectetur. atque hoc verum non
 esset, si a majore Delectatione indelibera-
 ta invincibiliter raperetur; Ergo hanc
 invincibilem Determinationem non admi-
 nit S. Augustinus. Rursus illud idem
 clarissime significat c. 4. et 5. ubi post-

quam exhibuit intestinam utriusque Delectationis pugnam in homine justo, si pergit: Decertant in te duo Delectationes, modo interrogo te quid proponas.... proponito Delectationi carnis Delectationem mentis. 253. W.B. A.

Tandem lib. De corrept. et grat. in quo famosa exponitur distinctio adiutorii quo et sine quo, quã Jansenius existimat clavem contineri, quã aditus aperitur in omnes Augustiniana Doctrina circa gratiam recessus, S. Augustinus nunquam asserit, adiutorium quo esse illam indeliberatam Delectationem superiorem ac victricem, de quã toties Jansenius; imò potius aliud passim assignat bonarum actuum principium à Delectatione proorsus distinctum, timorem scilicet, pudorem, dolorem, &c. Sic c. 5. 6. et 12. citati lib. De corrept. et grat. et lib. i. ad Simpl. c. 19. ait, miris et ineffabilibus, diversis et innumera- bilibus modis Deum homines ad se vocare et trahere. Ex his omnibus clarissime demonstratur apud S. Augustinum Delectationem indeliberatam non esse unicum pondus et principium, quo voluntas ad agendum movetur, ac determinatur.

Prob. 4to. Ex infirmitate fundamentorum, quibus innititur prefatum utriusque Delectationis Systema. Tria potissimum sunt ex Jansenio undecim primis capitibus libri 4. De gratiã. innum voluntatem non posse moveri sine præviã Delectatione indeliberatã. 2. Dum non esse nisi duos amores, carnalem scilicet, qui est vitiosa cupiditas; et coelestem, qui est laudabilis ac proprie dicta charitas.

tertium, in conflictu duarum delectationum, quae gradibus superior est, alteram necessario vincere. Atqui tria haec principia falsa sunt, absurda et erronea.

1° falsum est, voluntatem non posse moveri absque praevia delectatione indeliberata; nam haec necessitas vel proveniret a natura volitionis, quae elici non potest nisi praevia tali delectatione; vel ex infirmitate voluntatis lapsa: Si primum, ergo Adamus indignus ad peccandum delectatione carnali indeliberata. Atqui peccavit. Ergo expertus est malos, pravaos, deordinatos concupiscentiae motus, quod constanti SS. Patrum, praesertim Augustini lib. de corrept. et grat. c. ii. doctrina adversatur. Si secundum, infirma quidem est voluntas, sed nondum penitus extincta libertas; unde qua virtute potuit Adamus qualibet bona opera eliciere absque tali delectatione praeviente, poterit et homo nunc quaedam saltem facilia producere opera, non pulsantibus his indeliberatis delectationis motibus. Sane remanet in nobis integra ad peccandum libertas quae fuerat in Adamo: si ergo Adamus sine motu carnali praeviente peccare potuit, cur non et nos?

2°. Non esse nisi duos amores, carnalem unum et vitiosum, caelestem alterum et charitativum, ne dum falsum est, sed et aperte erroneum, ex quo necessario sequeretur, actus fidei, spei, timoris, &c. absque motivo charitatis, vitiosos esse; nullam proinde esse fidem virtutem Theologiam in peccatoribus, atque unicam esse virtutem,

charitatem subiect. Varium de his uberius di-^{255.}
ximus, tum ubi de natura gratiae actualis, tum
ubi de actionibus infidelium. Præterea tali
principio præsupponitur omnem voluntatis
actum esse formaliter amorem, quod perin-
de falsum est et absurdum: aversio enim ac-
tualis mali imminuentis, ejusque fuga, non
est certe actus amoris, ut patet: nec motivum
quo movetur voluntas ad hanc aversionem, est
ipsa delectatio, sed timor. Ergo. Hinc S. Tho-
mas, 2. 2. q. 17. a. 8. docet quidem omnem mo-
tum appetitivum oriri ex amore; at negat
ipsum semper esse formaliter amorem.

3°. Quod additur, in pugna duarum
delectationum, qua gradibus superior est al-
teram necessario vincere, funditus evertit
liberum arbitrium, ipsissimumque est Jan-
senii Systema, ex quo velut ex fonte quinque
famose Propositiones evidenter deducuntur,
prout videre est ex iis quo supra c. 2. §. 8. dispe-
ruimus.

Prob. 5to ex eo, quod delectationis
superioris Systema obnoxium sit iisdem
inconmodis, quo Janseniani suis adver-
sariis opponunt.

1° namque, nihil est, à quo Jan-
seniani magis abhorreant, quam ab usu sci-
entiae mediae, qua Deus prius dirigatur,
quam aliquid absolute futurum decernat.
Atqui in Systemate delectationis superio-
ris Deus debet similiter dirigi per aliquam
scientiam mediam, qua nimirum explo-
ret, quot futuri sint in homine gradus
concupiscentiae, ut possit dando plures gra-
dus gratiae, consensum voluntatis certo
obtinere. Ergo

319. 5.

2°. Jansenius ejusque Discipuli eā maximè ratione Molinistas exagitant, eosque velut Semipelagianos traduunt, quòd in eorum Sententiā gratia non sit ex se ipsa, seu propria et intrinsecā virtute victrix et efficax. Atqui illud ipsum merito contorquetur in Systema delectationis Superioris; siquidem in eo Systemate efficacia gratia non tam ex internā ipsius virtute pendet, quam ex minori oppositæ cupiditatis resistantiā; si enim hæc major forte fuerit, gratia victrix non erit, sed vicia; nec proinde usquam ipsa cordis duritiem tollit, sed eam non esse presupponit: quòd adeò verum est, ut eadem entitas gratia, que in uno minus resistente est victrix; in alio per majorem concupiscentiam obdurato vincatur. Ergò.

3°. Idetiam Jansenistæ exprobrant Molinistis, quòd in eorum principiis multa sit difficultas ad explicandum eum modum, quo gratia domat voluntatem, qui tamen Augustino semper visus est ad exponendum perdifficilis, occultus, ac planè ineffabilis. Atqui pariter in Systemate Janseniano modus explicandi gratiam efficacem, planus est facilis et apertus: nullus enim est, qui non facile intelligat, inter duos secundum proportionem virium suarum collutantes eum vincere, qui plures habet virium gradus, hinc inter duo pondera in bilance posita, quòd majus est, ad se necessario pertrahit minus. Ergò.

Prob. Denique 6to ex novitate diti 257.
Systematis. Namque ante Jansenium inau-
ditum erat, totam vim gratiae repeti à gra-
duali delectationis superioritate: inde est,
quod ipse nequidem tentaverit sententiam
hanc aliunde adstruere, quam quibusdam
testimoniis S. Augustini male intellexit,
ita ut omnes alios Ecclesiae Doctores, prater
Augustinum, velut in mysterio gratiae cau-
tientes traducere non vereatur, ut videre
est in libro Broamiali c. 13. ubi loquitur
de Patribus S. Augustino anterioribus. Et
c. 29. et 30. ubi sermonem habet de Scholas-
ticiis Doctoribus, suamque, id est, ut putat, Au-
gustini doctrinam, ipsis plane ignotam
fuisse discretè pronuntiat.

Solvuntur Objectiones. 234.

Obiò contra iam Conclusionem,
Varia loquendi rationes, quibus utitur S.
Augustinus ad exprimendam gratiam effi-
caciā, aperte significant eam per se ne-
cessario et invincibiliter voluntatem
determinare; sicut libris de grat. (Christ.
de grat. et lib. arb. de concept. et grat. p.
passim dicitur, Deum in nobis operari
ipsum velle: bonos à malis discernere: vo-
lentes de nolentibus facere: gratia dui-
tur victrix, et prebens vires efficacissi-
mas voluntati: à nullo duro corde res-
pui: inclinabiliter atque insuperabi-
liter operari: per eam denique Deus
dicitur habere, cordium, quò voluerit,
inclinandorum omnipotentissimam po-
testatem. Atqui ista omnia conilia-
ri nullatenus possunt cum libera et expedi-
tā facultate consentiendi vel non consenti-

* juxta illud Philipp.
2. Deus est qui ope-
ratur in nobis et
velle et perficere.
Et Ezek. 36. Faciā
ut in præceptis meis
meis ambuletis.

* juxta Scripturam
passim, præcipue illud
Prov. 21. vii. Cor Re-
gis in manu Domini:

quomunque voluerit
inclinabit illud.

258. endi. Ergo gratia voluntati necessitatem
aliquam imprimat.

Respondent nonnulli, his et simili-
bus loquendi modis nihil aliud significa-
ri, quam generatim nobis in presenti
statu necessariam esse gratiam, quae, ut-
potè preveniens, gratuita, ac necessaria,
quoties bonum operamur, prima est ac
praecipua boni operis causa.

Respondent alii, his variis locutio-
nibus id unum evincere, nimirum dari gra-
tiam efficacem, quae Deus certo et infalli-
biliter consensum voluntatis elicit, unde-
cumque tandem oriatur illius efficacia:
sed nullo modo probari à gratia veram
bonè agendi necessitatem induci; quam-
vis enim Deus agat in voluntate effica-
citer, tamen velle et nolle, est in liber-
tatis potestate, ut multoties tradit
S. Augustinus.

Respondent ceteri, dictis loquen-
di modis indicari gratiam, quae ab intrin-
sico sit infallibiliter efficax, sive physi-
cè determinando, ut volunt Thomistae, si-
vè moraliter tantum, ut contendunt non-
nulli alii: ast in utroque systemate ser-
vatur semper relativa et activè indiffe-
rens potestas sese determinandi ad utrum-
libet. Singula ex his responsionibus per-
inde solvunt Jansenianorum objectio-
nem.

295. ob. 20. SS: Patres, praesertim S. Au-
gustinus comparant gratiam cum opere
creationis, cum Incarnatione Verbi, et aliis
miraculis ab ipso patrat. Atqui omnes istae
comparationes indignant gratiam necessa-

riò et invincibiliter Determinantem. Ergò. 259.

Resp. neg. min. Ss. Patres utuntur
his comparationibus ad declarandam auxilii
divini gratuitatem, non autem ad exponen-
dum ejus operandi modum. Unde merito dam-
natae sunt plures Luesnelli propositiones,
nempe à vigesima primà ad vigesimam quin-
tam, eò prævisè quòd prædictas comparatio-
nes adaptent operationi gratia. Et qui-
dam iò quoad creationem, S. Augustinus, lib.
de grat. et lib. arb. c. 8. postquam retulit verba
S. Pauli Ephes. 2. Creata in Christo Jesu in ope-
ribus bonis p. nihil aliud inde concludit, quàm
quòd gratiam nulla præcedant bona pietatis
opera. Quòd autem illa comparatio non fiat
quoad operandi modum, neque excludat pro-
priam hominis Determinationem, expresse de-
clarat S. Augustinus, Serm. 15. De Verb. Apost. c. 11.
his verbis: Qui facit te sine te, non te justifi-
cat sine te. 2°. Exemplum Incarna-
tionis ad solam gratuitatem probandam assu-
mi evidenter demonstrat vel hoc unum S. Au-
gustini testimonium, lib. 1. oper. imperf. c. 138.
Neque enim audebis dicere, præcedentibus ope-
rum meritis, filium Dei factum ab initio
seu à Virginis utero. Quia ergo gratia homo ille
ab initio factus est bonus, eadem gratia homi-
nes, qui sunt membra ejus ex malis boni fi-
unt. 3°. Comparatio cum operibus
miraculosis, quibus Christus morbos sanavit
et mortuos suscitavit, similiter instituitur
tantum quoad gratuitum principium et mi-
rabilem terminum; eò quòd sicut gratia
sanet animam et à morte peccati liberat,
idque necessariò exigat Deum operantem
perinde ac miracula Christi; sed ita ta-

260.

men, ut in operibus ex gratia factis Semper
requiratur indifferens voluntatis consensus, qui
in alijs operibus non requiritur. Ita totidem
serme verbis gratia Doctor, Enarrat. in Psal-
mum 102.

236.

Ob. 3° Gratia nihil aliud est, quam
omnipotens Dei voluntas et operatio, quam
nemo impedire potest aut retardare. Ergo sub
ipsius motione voluntas non servat indifferen-
tiam.

Resp. neg. ant. cuius falsitas patet
ex dictis supra hoc capite*, ubi de natura gra-
tia actualis; haecque rursus doctrina damna-
ta fuit in Quenello propos. 10. 11. 12. 19. 20.
Nec solum data est censura, eo quod his pro-
positionibus indefinitis exprimitur gratia
qualibet, adeoque nulla amplius sit mere
sufficiens: verum etiam quia gratia effi-
cax describitur, ut necessario et invinibi-
liter determinans absque potestate resisten-
di, eaque confunditur cum omnipotenti
Dei voluntate, quam nemo potest impedi-
re.

237.

Ob. 4° Ex S. Augustino possum, ho-
mo per peccatum amittit libertatem. Ergo.

Resp. Dist. ant. amittit liberta-
tem a peccato et miseria, cone. liberta-
tem a necessitate, neg. ant. Ita S. Bernar-
dus lib. de grat. et lib. arb.

Inst 1° Atqui homo per peccatum
amittit libertatem a necessitate, Multum erras,
inquit S. Augustinus ad Julianum lib. 1. operis
imperfecti num. 108. qui vel necessitatem
nullam putas esse peccandi.... cum peccatis
de ignorantia, vel affectionum necessitate

* Sect. 2. §. 1.
praesertim in
resp. ad ob. 4.
pag. 204.

7. VII.

venien
et lib. 8
tur
a neces
coactio
tate ab
inquit
Suetru
ter; n
que co
Binem
liberum
differen
excusat
quod a
tate m
ligitur
prohibet
sic ait
tas utiq
ut veli
vel disp
lib. 2. c
larum
et liber
bene ve
ium a
emus.
frustra
exhorta
titia
spe con
cepta
ta non

venientibus.... plenum sit genus humanum. 261.
et lib. 8. Confess. Dum consuetudini non resisti-
tur, fit necessitas. Ergo.

Resp. Dist. ant. Amisit libertatem
à necessitate morali, quam S. Thomas vocat
coactionem insufficientem, conc. à neces-
sitate absoluta et physica, neg. ant. Dicendum,
inquit S. Thomas qu. 6. de malo, quod con-
suetudo facit necessitatem, non simplici-
ter; nam ex deliberatione quantumcum-
que consuetus potest contra consuetu-
dinem agere. Porro necessitas moralis
liberum arbitrium non perimit, nec in-
differentiam omnino tollit, nec proinde
excusat à peccato, prout tradunt Theologi.
Quod autem S. Augustinus de ista neces-
sitate morali, quâ magna difficultas intel-
ligitur, sit intelligendus patet ex iis quæ
scribit tum lib. de Spir. et litt. c. 31. ubi
sic ait: cum potestas datur, non neces-
tas utique imponitur. et c. 34. Agit Deus,
ut velimus et credamus.... sed consentire-
vel dissentire propriae voluntatis est. tum
lib. 2. contra Iamstum c. 5. Sub factis Ital-
larum nullius hominis genesim ponimus,
ut liberum arbitrium voluntatis, quo vel
benè vel malè vivitur, propter Dei judi-
cium ab omni necessitatis vinculo vindi-
cemur. tum lib. 5. de civ. c. 9. ubi docet,
frustra objurcationes, vituperationes,
exhortationes adhiberi, neque ullâ jus-
titiâ bonis premia, et malis supplicia
esse constituta, si Dei præsidentia ne-
cessitatem imponat.

Inst. 2°. Atqui necessitas absolu-
ta non offiit libertati, ex S. Augustinò,

262. Sic enim scribit lib. 5. De civ. c. 10. Si... illa
definitur esse necessitas secundum quam di-
cimus necesse esse, ut ita sit aliquid, vel
ita fiat; nescio cur eam timeamus, ne
nobis auferat libertatem voluntatis; ne-
que enim vitam Dei et prosperitatem eius
sub necessitate ponimus, si dicamus, na-
cesse esse Deum semper vivere, et unta
prosperare. Unde S. Thomas, q. 10. De po-
tentia part. 2. ad 5. Dicendum, inquit,
quod naturalis necessitas, secundum quod
voluntas aliquid ex necessitate velle dici-
tur, ut felicitatem, libertati voluntatis
non repugnat, ut Augustinus docet in lib.
5. De civ. Ergo.

Resp. Dist. ant. Necessitas physica
et absoluta non officit libertati naturae, con-
libertati arbitrii, subdist. necessitas conse-
quens et hypothetica, con. antecedens, neg.
ant. Duplex est libertas, alia na-
turae, quae natura seu voluntas naturali
instinctu, ut loquitur S. Thomas, sine im-
pedimento tendit in suum finem, et ulti-
mam perfectionem, quemadmodum dici-
mus, aquam libere fluere, si contra propri-
um pondus non retineatur. Alia arbitrii,
quae voluntas unum pro alio eligit. Hanc
libertatis distinctionem sanctus Thomas ex
pressis verbis tradit i. p. q. 19. a. 10. Dico-
dum, inquit, quod liberum arbitrium
habemus, respectu eorum, quae non ne-
cessario volumus, vel naturali instinctu,
non enim ad liberum arbitrium pertinet,
quod volumus esse felices, sed ad naturalem
instinctum. Cum igitur Deus ex necesi-

CS. VII

tata suam bonitatem volit, alia vero non 263.
ex necessitate, respectu illorum, quae non ex
necessitate vult, liberum arbitrium habet.

Contra libertatem natura absolu-
te pugnat necessitas moriendi, ex S. Augusti-
no, loco in objectione citato; quia sic est con-
tra naturam inclinationem, ut vitare mor-
tem nulloatenus sit in nostra potestate,
Sed ex eodem S. Doctore voluntas bene vel
male agendi nunquam sub hac necessitate
constituta est. Si, inquit, necessitas nos-
tra ita dicenda est, quae non est in nostra
potestate.... sicut est necessitas mortis, ma-
nifestum est, voluntates nostras, quibus
recte vel perperam vivitur, sub tali ne-
cessitate non esse; multa enim facimus,
quae si nollemus, non utique faceremus.

Motus quoque concupiscentiae et
tentationes libertati naturae repugnant,
quatenus sunt impedimenta quadam con-
sequendi suum ultimum finem, in quo
est felicitas et Summa eius perfectio.
Hinc Beati, secundum S. Doctorem, De-
um amant libere, licet necessario, sed li-
bertate natura duntaxat, quia toto na-
tura pondere in Deum feruntur, nulla
concupiscentiae titubatio ejus impetum
cohibet, aut retardat. Non modo igitur
natura libertati non nocet ista necessitas,
quin illam perficit. Cum autem in Deo
Summa sit necessitas vivendi, Bonitatem
suam amandi, conijicitur quoque ma-
xima divina ejus naturae libertas.

Duplicem iterum S. Augustinus

264. Distinguit necessitatem, alia est anteceden-
dens, quae causaliter ita antecedit consen-
sum voluntatis, ut absolute dissentire non
possit, qualem Manichaei fingebant esse
influxum Plerum; quem errorem S. Do-
ctor supra dicebat se rejicere tanquam no-
xium libertati, ut liberum arbitrium vo-
luntatis, inquit, ab omni necessitatis vin-
culo vindicemus. Alia est hypothetica
et consequens, cujus duo exempla profert
lois in objectione citato. Primum petit ex
praesentia Dei, quam dicit esse liberam,
quamvis necessariam; ex hypothese enim,
quod Deus decreverit aliquid futurum,
illud consequenter necessario praesent, quod
non impedit, quin et decretum et praesentia
sint actus absolute liberi; quia Deus
absolute potuit non decreverit, ac proinde
non praesent. Alterum exemplum re-
petit ex actuali voluntatis determinatione,
qua posita necessario sequitur actus,
v.g. ex hypothese, quod Petrus curat, con-
sequenter Petrus curat necessario, et mihi-
lominis liberè libertate absolute; quia
absolute potuit non curare. En verba S.
Doctoris: Invidiam nullo modo cogimur, aut
retentam praesentiam Dei tollere voluntatis
arbitrium, aut retentam voluntatis arbitrio,
Deum / quod nefas est / negare praesentium
futurorum; sed utrumque amplectimur,
utrumque fideliter et veraciter confitemur.
... Neque enim ideo peccat homo, quia De-
us illum peccaturum praesentit: imò ideo
non dubitatur ipsum peccare, cum peccat,

quia ille, cujus praesidentia falli non potest, ^{265.}
non fatum, non fortunam, non aliqui alium, sed
ipsum peccatum esse praesivit. Quod si nohit,
utique non peccat; sed si peccare voluerit,
etiam ille hoc praesivit. Ubi praesidentia
Dei in mente S. Augustini supponit peccati
futuritionem, ac proinde necessitas, quae ori-
tur ex praesidentia, non tollit libertatem
indifferentis, utpote quae sit consequens. Id
ipsum confirmat alio exemplo, nempe homi-
nis, qui agit ex libera determinatione. Sic enim
pergit: Cum dicimus, necesse est, ut, cum
volumus, libero velimus arbitrio, et verum
procul dubio dicimus, et non idcirco ipsum libe-
rum arbitrium necessitati subiungimus.

Ob. 5°. In mente S. Augustini, ac-238.
tio humana tum est perfecte libera,
cum est maxime voluntaria; sic enim scri-
bit lib. de concept. et grat. c. 8. Quando roga-
vit Christus pro Petro, ne deficeret fides eius;
quid aliud rogavit, nisi ut haberet in fide
liberrimam, invictissimam, perseverantif-
simamque voluntatem? Ubi voluntas li-
berrima non est voluntas indifferens, sed ar-
dentissime voluntaria; absurdum quippe
est dicere, Christum rogasse, ut Petrus in
fide haberet voluntatem maxime indiffe-
rentem. Ergo.

Resp. Dist. ant. In mente S. Au-
gustini, actio maxime voluntaria est li-
berrima libertate inaduate sumpta, con-
aduate sumpta, neg. ant. Itaque
cum arbitrii libertas dicitur essentialiter in-
cludat, scilicet voluntarium et indifferen-
tiam activam, seu vim se determinandi,

Prim. M. M. M. M.
pag. 123

266. S. Augustinus tractans de gratiâ, libertatem lapif-
simè sumit inadæquate pro voluntariò. Et
ratio est, quia activa voluntatis indifferentia
infalibiter determinatur per id, quod amplius
delectat, et est plenius voluntarium. Unde
cum S. Doctor iste contra Pelagianos totus
esset in aperendâ necessitate gratiæ, quæ
ex nolentibus nos faciat volentes, volunta-
tè que liberet à servitute carnis et peccati,
mirum non est, quòd S. Doctor vius sit
primò Pelagianis, deindè Lutheranis et Cal-
vinistis, ac demum Jansenio, liberum arbi-
trium in voluntariò duntaxat reponere,
et retractare, quæ ad vindicandas à fatali
necessitate voluntates humanas prius scrip-
serat contra Manichæos. Nam ut ipse scri-
bit, lib. De grat. Chr. c. 47. Ubi de arbitriò
voluntatis, et Dei gratiâ disputatur; ita
est ad discernendum difficile, ut quando de-
fenditur liberum arbitrium, negari Dei
gratiâ videatur: quando autem aperitur
Dei gratiâ, liberum arbitrium putetur
auferri.

239. Ob. 6to Gratiâ, utpotè humana
naturæ perfectiva non destruit, nec mi-
nuit ejus perfectiones naturales, quale est
liberum arbitrium. Atqui gratiâ quò ma-
jor est aut minor, magis aut minus minuit
indifferentiam, quin et illam destruit cum
consummata fuerit. Ergò indifferentia
non pertinet ad rationem liberi arbitrii.

Resp. Dist. min. Gratiâ minuit
indifferentiam contrarietatis, quæ est ad
benè et malè agendum, conc. Contradictio-
nis tam Specificationis quàm exercitiî, neg.

min. Libertas contrarietatis, quâ quis potest ^{267.}
 bonum et malum velle v.g. mentiri, alium
 finem ultimum, quam Deum, sibi proponere,
 media necessaria ad Deum consequendum ne-
 gligere, non est hominis perfectio, sed Defec-
 tus, quem gratia eò magis minuit, quò am-
 plius crescit, et proorsus tollit in patriâ coe-
 lesti, ubi perfecta et consummata beatorum
 efficit impeccabiles; sed essentia libertatis ar-
 bitrii in eis non consistit. Nam ex S. Thomâ
 liberum arbitrium spectat solummodo elec-
 tionem mediorum, quæ cum fine ultimo
 non habent necessariam connexionem, ita
 ut absque peccatò et ullo defectu unum pro
 alio eligi possit, et hæc libertas indifferentia
 pertinet ad perfectionem creaturæ intel-
 lectualis, quæ ut est ad imaginem Dei, non
 agitur motu creaturarum mente destituta-
 rum, sed est domina suorum actuum, et
 de eis ita liberè disponit, ut possit illos non
 ponere, quemadmodum Deus potuit mun-
 dum non creare, Incarnationis mysterium
 non implere, et multa beneficia creaturis
 non conferre, immo horum ommissio non pug-
 net contra ejus sapientiam, bonitatem et
 justitiam. Hæc autem indifferentia
~~libertatis duplex est specificatio~~ libertas
~~seu contradictionis libertas~~ seu contradictionis libertas,
 quæ scilicet quis potest aliquid velle seu facere,
 et non velle seu non facere simpliciter, duplex
 est, specificationis scilicet, quâ quis est indif-
 ferens ad hoc specie bonum vel ad aliud, quan-
 do neutrum præcipitur, v.g. ad sequendum
 hoc vel illud consilium; et exercitii, quâ nem-
 pe voluntas potest exercere hunc vel illum ac-
 tum, licet sit determinata ad unum etiam nu-

124. 3.
 * hoc quoad opus bo-
 num intelligendum
 est, si præceptum
 non sit: si enim
 præcipitur, omif-
 sic illius est mala,
 ac proinde bonum illud
 non possit omitti sine
 libertate contrarietatis.

268. merò obiectum; quòd demonstratur exemplo S. Apollonia, qua referente S. Dionysii Alexan- drino ep. ad Fabium apud Eusebium lib. 6. Hist. c. 41. Spontè et proprio motu insiliit in rogam- auentum, ad quem cremanda ducebatur: mo- tus ille tum voluntatis, tum corporis, fuit li- ber, et iudicio sancti viri, laude dignus, liber, inquam, non libertate specificationis; quia hac supplicii species erat determinata, et ab elec- tione S. Martyris minimè pendens: Sed liberta- te exercitii, quatenus intrepida virgo disponit de suo actu, potuitque illum non ponere. Gra- tia autem Christi ejusmodi libertatem indiffe- rentia nedum minuit, quin eam perficit, qua- tenus voluntatem liberat à necessitate morali leniendi carnis vitis et concupiscentis, juxta idem Joan. 8. v. 36. Si ergo vos filius liberaverit, verè liberi eritis.

240. Ob. 7. mo Christus meruit implendo præcepta Patris*. Atqui necessariò implevit, alioquin peccasset, quòd erat impossibile. Ergo et nos bona opera, quæ per gratiam efficacem operamur, et quibus meremur, necessariò adim- plemus. Resp. Dist. min. Necessariò implevit necessitate specificationis, conc. necessitate exercitii, neg. min. Etsi Christus liber non fuerit libertate contrarietatis, etenim ma- lum ubatenus operari non potuit; liber ta- men fuit libertate contradictionis, non qui- dem specificationis, quando opus bonum ipsi fuit imperatum; tum enim ommissio illius fuisset mala, ac proinde bonum illud non potuisset omittere sine libertate contrarieta- tis ab ipso proorsus eliminandâ: Sed libertate exercitii, utpotè quæ cas etiam, quæ ipsi præcepta fuisse supponi possunt, actiones exer-

* vid in Tract. de
Imam. c. 6. §. 4.

cuit, et adimplevit, prout patet ex historia^{269.}
passionis: enimvero sponta ex uoce ad locum
procepit, ubi facilius à militibus comprehen-
deretur; ut cognoscat mundus, inquit Joan.
14. quia diligo latrem, et hinc mandatum
dedit mihi Pater, sic facio, surgite, camus
hinc. Et licens Judam cum cohorte apro-
pinguare, exiit eis obviam: Procepit, ait
S. Joannes c. 18. et dixit eis: Quem queritis?
Denique ex potestate et libertate emisit
spiritum, ut vel eo probaverit, quod di-
xerat Joan. 10. Nemo tollit eam / animam /
à me, sed ego pono eam à me ipso.

Ob. 8vo contra 2^{am} Conclusionem. 241.

S. Augustinus variis in locis, ut lib. 2. De ge-
nesi contra Manichaeos, c. 14. lib. 22. con-
tra Faustum, c. 28. Serm. 155. alias 6.
De verbis Apot. Serm. 159. alias 17. c. 3.
lib. 1. ad Simplicianum q. 2. Tract. 26. in
Joan. Et lib. De grat. Chr. c. 13. affirmat
sine delectatione voluntatem nullate-
nus moveri posse. Ergo p.

Resp. 1° Haec omnia ferè S. Augus-
tini testimonia intelligi debere de de-
lectatione deliberata. Quod si intellige-
rentur etiam de indeliberata, nullo modo
efficerent, quod adversarii intendunt, nem-
pe tali delectatione voluntatem necessa-
rio ad consentiendum pertrahi: his quip-
pe locus hortatur S. Doctor ad frenandam
indivitam delectationem, atque agnoscit,
voluntatem ei aliquando resistere. Ali-
quando, inquit tit. c. 14. lib. 2. De genes.
contra Manichaeos, ratis viriliter etiam

240. commotam cupiditatem refrenat atque
compesit.

3. 175
Resp. 2°. Haec et similia ejusdem S. Do-
toris testimonia non stricte sed moraliter
esse exponenda de eo, quod ordinariè fit;
ita ut sensus sit, voluntatem non nisi præ-
vio^o Delectationis sensu et motu ut plurimum
moveri, licet interdum contingat, ipsam
aliis motivis Determinari. Responsionem
hanc amplecti tenentur adversarii, nisi ve-
lint Augustinum sibi ipsi manifestè contra-
dicere; citato enim lib. i. ad Simpl. docet De-
um ad se trahere homines variis et ineffa-
bilibus modis, per timorem, dolorem, &c.

Resp. 3°. S. Augustinum per illud
quod Delectat, non semper intelligere
illud solum, quod suave et delectabile est;
sed illud omne, quod invitat, quod trahit,
quod prævenit voluntatem; idque oppo-
sitè ad errorem Pelagianorum, quem sem-
per debellat. Nonne satis apparet, inquit
lib. 2. de peccat. merit. c. 10. etiam illa pec-
cata justè imputari, quæ non Delectatio-
nis illecebræ committuntur, sed causâ de-
vitandæ molestiæ alicujus, aut doloris, aut
mortis. Id ipsum fatetur Jansenius, sic
enim lib. 6. de grat. Chr. c. 5. loquitur: Ip-
sum quoque voluntatis apicem ad se sive
in malò, sive in bonò, blandiendo, aut
N. aliter afficiendo trahunt aut retrahunt.

242. Ob. quò gratia efficax juxta
Delectatio virtutis appellatur à S. Augusti-
nò lib. 2. de peccat. merit. et remiss. c. 19. lib.
2. ad Bonifacium c. 9. Ergò &c.

Resp. Dist. ant. appellatur Delecta-

271.
tio victrix, relative seu per gradus, neg. ab-
solute, subdist. aliquando aut etiam sapienter,
conu. semper, neg. ant. Dici etiam me-
rito potest, plerumque ex his testimoniis in-
telligenda esse de Delectatione Deliberata,
id est, de illa complacentia libera, qua
inheremus objecto, quaque voluntatis elec-
tionem et ultimum intellectus iudicium
anteedit: hanc autem liberam compla-
centiam semper elicit gratia efficax; sic-
que effectivè et causaliter rectè dici potest
Delectatio.

ob. 10mo celebre S. Augustini 243.
effatum, Exposit. in c. 9. Ep. ad Galat. Quod
amplius nos Delectat, secundum id opere-
mur necesse est. Ergo p.

Resp. dist. ant. et exponimus tex-
tum S. Augustini: Quod amplius nos De-
lectat Delectatione Deliberata, secundum
id operemur necesse est, necessitate sibi et
consequente, conu. Quod amplius Delectat
Delectatione indeliberata, necessariò am-
plectendum est necessitate antecedente,
neg. ant. Hunc esse sensum S. Doctoris
patet ex contentu: Non enim ait, quod
amplius nos Delectat, secundum hoc velimus
necesse est; sed OPEREMUR necesse est.
Et paulò post: Secundum hoc vivimus, se-
condum hoc operamur. Undè sic arguimus:
Delectatio de qua ibi agitur, est ea, ex qua
immediatè sequitur actus externa: atqui
talis Delectatio non est alia quam Delecta-
tio Deliberata, seu libera voluntatis com-
placentia. Ratio enim immediata, ut ho-
mo v. g. castè vivat, hoc est, quòd per gra-
tiam liberam voluntatis electione, magis

272. in castitate sibi complacere quam in peccato. Ergo p. Præterea hunc locum exponendum esse de Delectatione Deliberata clarissime constat ex aliis quampluribus ejusdem S. Doctoris testimoniis inter probationes Conclusionis 2^æ Sup. num. 233. adductis, præsertim vero ex illo lib. 8. Confess. c. 8. Non fauebam quod incomparabili affectu mihi magis placebat; quod de Delectatione indeliberata intelligendum esse ex se patet, et ibidem probavimus. Denique ita huc sentire

* Episcopatum inivit an. 397. mortuus nempe Valerius antecessore suo ejus adjutor an. 346. jam electus fuerat.

S. Augustinum deducitur ex eo, quod cum Commentarium suum scriberet in Epist. ad Galat. tum versaretur in errore Semipelagianorum, in quo permansit usque ad Episcopatum suum, ut ipse testatur, lib. de prædest. SS. c. 3. quomodo ergo potuit duos errores contradictorie oppositos tenere, nempe et minimum concedere libero arbitrio, et simul illud negare et tollere?

Ob. ii^{mo} S. Augustinus lib. 2. de peccat. merit. et remiss. c. 17. ait: Nolunt homines facere, quod justum est, sive quia latet an justum sit, sive quia non delectat; tanto enim quidquam vehementius volumus, quanto certius quam bonum sit novimus, eoque delectamur ardentius. Ergo p.

Resp. neg. cons. loquitur hic S. Doctor etiam de Delectatione Deliberata; ut constat i^o quia delectatio de qua ibi agitur est effectus gratis, ut aperte declarant verba immediate sequentia: Ut autem innotescat, quod latebat, et hanc fiat, quod non delectabat, gratia Dei est, qua adjuvat hominum voluntates, qua ut non adjuventur, in ipsis itidem causa est, non in Deo.

atque talis Delectatio profectò est Delibera-^{273.}
ta. Ergò. 2°. Tantò magis, inquit ibi-
dem, Delectat opus bonum, quantò magis
diligitur Deus Summum et incommutabi-
le bonum. Ut autem diligatur Deus, cha-
ritas ejus diffusa est in cordibus nostris per
Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Sed
Delectatio, quæ est ab amore Dei, et chari-
tate diffusa in cordibus nostris per Spiritum
Sanctum, sanè est Delectatio Deliberata.
Ergò. 3°. Dilectio et Delectatio justiti-
æ sunt quid unum et idem. Sed Dilectio
justitiæ est Deliberata. Ergò. Major cer-
ta est in principiis S. Augustini, præsertim
ex mox citatâ expositione in Ep. ad Galat.
Minor constat ex c. 18. laudati lib. De pec-
mer. et remis. Aut enim justitiam dili-
gimus, et bona est voluntas; et si magis
diligimus, magis bona; si minus, minus
bona est. Ergò.

Inst. Data à nobis hujus S. Augustini
textus expositio identium reddit illius sen-
sum: nempe unumquemque tantò vehe-
mentius quidquam velle, quantò ardentius
id ipsum vult et intendit. Atque hoc foret
absurdum. Ergò textus iste intelligi non
potest de Delectatione Deliberatâ.

Resp. neg. maj. Hoc enim unum
vult S. Augustinus, scilicet, quò vehementi-
us complacemur in objectò proposito, eò ar-
dentius nos illud eligere ac prosequi; ita
ut gradus Dilectionis ac complacentiæ li-
bere in objectò mensura sit et regula ardoris
et impetus, cum quo voluntas objectum illud
eligit ac prosequitur: hic autem sensus re-
dum identius est et insulsus, verum

274. Doctrinam principis S. Augustini omnino con-
sonam exprimit.

245. Ob. 12mo. Omnes actus voluntatis sunt
formaliter et essentialiter amores; enim velle
voluntatem velle, non est aliud nisi amare.
Atqui amor semper includit suavitatem ac
delectationem. Ergo.

Resp. neg. maj. Odium namque et
timor procul dubio sunt actus voluntatis.
atqui insulse omnino diceretur, motus illos
qui directe opponuntur amori, totidem esse
formaliter et essentialiter amores.

Inst. Licet omnes actus voluntatis
non essent formaliter amores, omnes tamen
sunt ab amore tanquam à causa et princi-
pio; omne quippe odium fundatur in amo-
re. Ergo.

Resp. Dist. ant. Omnes actus volunta-
tis sunt ab amore deliberato seu consequen-
te liberam voluntatis electionem et deter-
minationem, con. Omnes actus seu motus
indeliberati sunt ab amore, quasi amor uni-
cum sit pondus, quo voluntas impulsu pro-
prio et indeliberato determinatur ad agen-
dum, neg. ant. Verum equidem est, om-
nem voluntatis motum deliberatum esse
ab amore, aut ad ipsum tendere; quo sensu,
quidquid homo facit, ex delectatione facere di-
citur, quia idud facit, quia vult et ipsi pla-
cet; et quidquid placet, quodammodo de-
lectat, licet aliunde durum et grave ipsi
suerit: at falsum proorsus est, omnes inde-
liberatos motus sic esse ab amore, ut amor de-
lectans unicum sit omnium nostrorum actio-
num principium; amor enim ex S. Augusti-
no, lib. 14. de Civ. c. 7; aliquando delectationis,

aliquando verò timoris vel tristitia sensum ^{275.}
adjunctum habet: Amor, inquit, inhians habere,
quod amatur, cupiditas est; id autem habens,
eoque fruens, laetitia est; fugiens, quod ei
adversatur, timor est; idque si acciderit sen-
tiens, tristitia est. Et verò aliud quàm de-
lectationis principium bonarum actionum
passim inculcat, lib. 2. De pei. mer. et rem. c. 10.
Enarrat. in Psal. 79. et locis antea citatis.

§. Secundus.

246.

De variis circa gratia efficaci
naturam Catholicorum Theologo-
rum Systematibus.

Explosis §. precedenti Lutheri, Cal-
vini et Jansenii eorumque asselarum cir-
cà gratia efficaciam erroneis opinionibus,
superest, ut priusquam hunc nostrum de
gratia Christi Tractatum concludamus, va-
rias, quae in Scholis circumferuntur, Theo-
logorum nostrorum circa gratia efficaciam
opinionem et Systemata referamus; quod
singulis titulis enequimur.

Systema Thomistarum.

247.

Duplex potissimum gratia distingui-
tur à Thomistis. Alia dicitur excitans et
sufficiens: alia efficax et adjuvans. Gra-
tia excitans seu sufficiens est ea, quae volun-
tatem excitat, eique vires verè ac relativè
sufficientes subministrat, ut vede et ope-
rari possit, quamvis illa potentia nusquam
ad actum reducatur, nisi aliud accedat ex
parte Dei efficax ac physicè promovens au-
xilium. Gratia verò efficax seu
adjuvans, juxta ipsos, est ea, quae liberum
voluntatis consensum naturà duntaxat
antecedit, illiusque causa est, volunta-

276. tem ad actum physicè applicando. Gratiam sane
physicè promoventem dicunt ad agendum ne-
cessariam in quolibet statu, titulo Depend-
entia; in presenti vero naturæ lapsæ sta-
tu, insuper et titulo infirmitatis.

Dicitur autem gratia physicè pro-
movens in presenti statu ad agendum ne-
cessaria titulo infirmitatis: non quod ipsa ab-
sente nulla sint in voluntate vires operi
exequendo verè ac relativè proportionata:
omnes enim ad unum Thomista contendunt
gratiam promoventem seu efficacem se
tenere ex parte actus, secundi duntaxat....
Sufficiens auxiliò completissimam esse po-
tentiam in ratione potentia, antequam
auxilium efficax conferatur, et per solum
Sufficiens compleri omninò potentiam, ita
ut nihil omninò desit, quod ad potentiam
in ratione potentia pertineat. Gra-
tia ergò physicè promovens ab ipsi dicitur
necessaria titulo infirmitatis; quia nem-
pe etsi sanetur voluntas ope gratia suffi-
cientis, nihilominus tamen propter carnis
infirmitatem, perpetuamque ejus cum
Spiritu pugnam, summam patitur ad
bonum Supernaturale difficultatem,
quam perfectè quidem potest vincere,
sed nusquam vincit nec erumpit in actum,
nisi acceperit auxiliium efficax: adeò ut
etsi necessarium non foret auxiliium illud
titulo dependentia, adhuc tamen foret
necessarium propter dictam infirmitatem.

Eadem ferè ratione gratia effi-
cax et physicè promovens ab ipsi appel-

latur auxilium Christi medicinale: non 277.
quidem simpliciter et absolute, quasi ipsa
sola sit, qua sufficientes ad agendum vi-
res conferat; sed dicitur auxilium medi-
cinale speciale, quatenus vires confert
efficacissimas, seu vires junctas cum actu,
seu, quod idem est, potentiam movet, ap-
plicat et reducit ad actum. Unde juxta ip-
sos duplex est auxilium Christi medica-
le, alterum mere sufficientes, alterum spe-
ciale et efficax: prius perfecte complet po-
tentiam in actu primo, posterius poten-
tiam complet et perficit in actu secundo,
seu posse ipsum conjungit cum operatio-
ne.

Quoniam autem sit gratia illi-
us à se efficax ac physicè promoventis
natura, dissentiant inter se. Longè ta-
men communior inter ipsos sententia do-
cet, gratia à se efficax auxilium esse vir-
tuosam Dei motionem, seu motum à Deo
humano voluntati impressum, quo ad
actum eliciendum applicatur: motus
autem ille à Deo voluntati impressus, in-
quirunt, vim quamdam singularem ha-
bet, et est divinae virtutis et omnipo-
tentiae cum imprimentis participatio,
quo fit ut humanam voluntatem mo-
vendo elevet et perficiat, ut superna-
turaliter, liberè, et qualiter voluerit
Deus operetur.

Hic explicandi molus se ipsa non
distat ab eo, quo nonnulli Thomistae asse-
runt, gratiam promoventem esse actio-

278. nem Dei, per quam creatura ad actum secundum redigitur; vel, ut alii loquuntur, est ipsamet causa secunda actus prout à Deo applicante procedit.

Thomista totius huius systematis fundamentum praecipue repetunt ex rationibus causae primae et primi motoris: Deus ut causa prima debet influere in omnes actiones creaturarum, nec sinit illius conditio ac dignitas, ut determinationem à causa secundà, à creaturâ suâ, expectet; restat ergo, ut prima causa secundam determinet, ac applicet ad agendum. Primus etiam motor, ne detur procepsus in infinitum, debet, cum sit semper in motu, mobilibus facultatibus ac potentiis motum tribuere; quidquid enim non est in motu, indiget ab alio moveri. His non obstantibus id eas tamen remanere hominis libertatem tuentur, quod pluribus probant argumentis, ex quibus duo tantum brevitate gratiâ recensemus*.

* vide quae in Metaphysica nostra parte 2. c. 1. §. 6. de praemotione physica discernimus.

num petitur ex ideâ entis supremi et omnipotentis. Causa omnipotentissima attingit non tantum substantiam sed et modum actus, seu effectum operatur, quem vult et eo modo, quo vult. Atque absoluta Dei voluntas est causa omnipotentissima, efficacissima, et perfectissima; vult autem, ut creaturae rationales, quas praemovet, agant liberè, id est, servatâ ad oppositum potentia. Ergo p. ac proinde ipsa praemotio-

na, non quidem in se præcisè et quoad so. 279.
lam entitatem spectatà, sed prout est par-
ticipatio divinæ virtutis et instrumen-
tum voluntatis omnipotentissimæ, certò
fit, ut creatura promota ita agat, ut ser-
vet potentiam ad oppositum: unde tan-
tum abest, quominus promotio physica
noceat libertati, quin potius eam servat
et statuit atque confirmat. Rationi-
num istud colligunt ex S. Thomà variis
in locis, præsertim i. p. q. 19. a. 8. ad 2. et
i. 2. q. 16. a. 4. et quodlib. ii. a. 3.

Secundum colligitur ex ipsa gra-
tia sufficientis naturâ, variisque ejus offi-
ciis. Scilicet gratia sufficientis Thomistica
1º completissimam in actu primò ad opus
bonum confert potentiam. 2º. Homota-
li auxilio instructus bene operaretur si
vellet. 3º. Ideò non operatur, quia non
vult operari, illiusque culpa est, quòd
nolit. 4º. In gratiâ sufficiente offer-
tur efficax, quam Deus paratus est dare,
quamque certissime daturus esset, ni-
si voluntas impedimentum apponeret.
5º. Denique homini gratiâ sufficiente
instructo ideò duntaxat denegatur efficax,
quia impedimentum obicit illius recep-
tioni, quòd potest non objicere. Hæc
omnia ultro fatentur Thomistæ, ea-
que variis S. Thomæ testimoniis con-
firmant; ex 2. Dist. 28. q. 1. a. 4. lib. 3.
contra gentes, c. 159. Quæst. 3. De malo, a. 1.

His et aliis, que prætermittimus,
positis, inferunt Thomistæ, hominem au-
xiliis sufficientibus adjutum esse liber-

280. rimum, meritoque ipsi imputari, quod non
agat. Deus enim paratus uberiora gratia
auxilia conferre, primò per gratiam exi-
stantem movet voluntatem: voluntas au-
tem in primò illo instanti plenam habet
potentiam ab omni vinculo et fortiori
idecebrâ solutam: sic ergo ad hanc vel illam
actionem libera et indifferens, vim elec-
tivam habet vel motioni obtemperandi,
atque ita gratiam adjuvantem seu effi-
caciem obtinendi; vel motioni gratia
resistendi, atque ita gratiam efficacem
in sufficiente oblatam rejiciendi, et ipsi
obices ponendi. Ita gratiam physicè
præmoventem cum libertate hominis,
ipsiusque inexorsabilitate conciliant Tho-
mistæ.

Ceterum observant, nihil omnino
nocere suo systemati, quod in eo non ita
facile conijci possit divina motionis cum
libertate concordia: ardua siquidem ab
omnibus Ecclesie Doctoribus semper ex-
istimata fuit hæc gratia cum humanâ
libertate conciliatio. Quin et ipse perspi-
cuisimus gratia Doctor Augustinus, se
hæc difficultate plurimum premi discrete
testatur, lib. 2. De peccat. merit. et remis.
c. 18. his verbis: Ipsa etiam ratio quemli-
bet nostrum quærentem vehementer an-
gustat, nè sic defendamus gratiam ut
liberum arbitrium auferre videamur:
rursus nè liberum sic asseramus arbitri-
um, ut superbâ impietate ingrati Dei gra-
tia judicemur. Quod idem atibi sapissime
repetit, præsertim c. 47. libri de grat. Christi.

Porro quam longè istud Thomistarum ^{281.}
gratia Systema à Janseniano distet, vel ex ^{248.}
dictis abunde patet. Ipsemet Jansenius
pluribus in locis, praesertim lib. 8. De gratia
Christi c. 2. varia discrimina profert inter
adjutorium Dei medicinale, et praedetermi-
nationem physicam, prout à Defensoribus
ipsis Thomistis defenditur. Hic est Ca-
pituli titulus; quo semel posito, pergit, et
octo recenset atque assignat discrimina:
unde concludit, Defensores praemotio-
nis physicae, seu gratiae per se efficaci Thomis-
tarum*, se magis Aristotelicos, quam Augus-
tinianos demonstrare: Nam, inquit, praedeterminatio sic asserta... universam eius
1. S. Augustini doctrinam inexplicabili con-
fusionem perturbat. Id ipsum celeberrimos
Jansenii discipuli, ut Arnaldus, Saint-
Amour, Auctor generalis historiae Janseni-
ismi, candidè fatentur.

Et sane 1. gratia physica praemovens
Thomistarum se tenet in parte actus secund-
di duntaxat, at contra gratia efficax Jan-
senii ex parte actus primi et potentiae.

2. Thomista admittunt gratiam sufficien-
tem potentiam ad actum, non vero ipsum ac-
tum tribuentem; minime vero Janseniani;
parvèque gratia illa, quam sufficientis gra-
tiae loco substituere videtur Jansenius, sem-
per producit deliberatos quosdam actus im-
perfectos, velleitates libiet, infirma deside-
ria, adeoque actum semper eliit. De-
nique, ut cetera taceamus, quae apud Tour-
nelium* videri possunt, 3. Systema Janse-
nii circa gratiam repetitis censuris à Sum-
mis Pontificibus et ab Eusebia proscriptus fuit;
non vero Systema Thomisticum, longa enim

* Dei praemotio-
nem, quam Tho-
mista ad quasum-
que actiones neces-
sariam volunt, ubi
agitur de operi-
bus naturalibus,
appellant promo-
tionem physicam;
quod opera vero
supernaturalia,
eam gratia per
se efficaci nomine
insigniant.

* De gratia post. his-
torica, Dissert. 8.
art. 3. §. 3.

282. est atas, ex qua spectante Ecclesia publice propugnatur; Summiq[ue] Pontifices sedulo prohibere, ne ulla ipsi nota inueneretur.

249. Systema Augustinianorum.

Nomine Augustinianorum intelliguntur ii, qui gratiam, non quidem relative et per gradus, sed absolute et ex natura sua moraliter efficacem propugnant. Hi autem, ut mentem suam exponant,

1° Distingunt inter opera naturalia, et supernaturalia: item inter Statum naturae innocentis, et naturae lapsae.

2° Volunt liberam quaelibet creaturam in quouis Statu ad singulas actiones naturales actuali Dei concursu indigere. 3° Concursum hunc non esse praeuivum ac physice Determinantem, sed Simultaneam, indifferentem, per se flexibilem et voluntatis arbitrio relictum; ita ut hic et nunc Deus concurrat, quia voluntas se se Determinat ad agendum, et non e contra. 4°

Quoad opera Supernaturalia creaturas easdem in quolibet Statu indigere speciali quodam ac Supernaturali actuali gratia adiutorio. 5° Huiusmodi gratiam in Statu naturae innocentis non fuisse ex se se vel ex natura sua efficacem, sicuti nunc est, sed versatilem. 6° Nulla proinde tunc fuisse Decreta absoluta, efficacia et antecedentia liberum voluntatis creata consensum, nullam praedestinationem ad gloriam ante praevisa merita, nullam reprobationem nisi ex praevisis actualibus peccatis. 7° Gratiam ex se se efficacem ad singula praesentis Status opera Supernaturalia exigunt. 8° Huius gratiae necessitatem ex sola humana voluntatis

00. 130

infirmi-
tate repetunt; nullo autem pacto ex 283.
natura creata à Deo pendentis subordinatione
ac subiectione. 9° Eiusdem gratiae na-
turam ut plurimum istam esse contendunt
in suavitate et delectatione, non quidem per
gradus, sed simpliciter et absolute victrii,
per quam Deus liberrimè, sed certo et infalli-
biliter ad bonum inflectit. Dixi, ut plu-
rimum, non enim negant hujus Systema-
tis Defensores, aliis modis Deum in volunta-
tem agere: ultro fatentur cum S. Augus-
tino, lib. i. ad Simplic. miris et ineffabili-
bus modis Deum homines ad se vocare et
trahere. Efficax gratia illa physicè qui-
dam afficit et praevenit voluntatem, sed
moraliter duntaxat illius consensum ope-
ratur, quem Deus unicum homine per
gratiam adjuvantem seu cooperantem
produit. 10° Praeter hanc gratiam
efficacem, aliam admittendam esse agnos-
cunt, quae appellatur gratia Sufficientis,
quae dat voluntati satis vicium, ut verè
possit mediata vel immediata opera pieta-
tis exercere, quaeque tamen nusquam su-
um consequitur effectum, nisi auferit
uberius gratiae efficaciis auxilium.
Utraque haec gratia, Sufficientis scilicet, et
efficax, iuxta Augustinianos, est auxili-
um Christi medicinale: haec quidem specia-
le et praeipuum, de quo saepissime loquitur
S. Augustinus, quodque confert voluntati
vires efficacissimas; altera vero, auxilium
medicinale merè Sufficientis, de quo etiam fre-
quenter idem S. Doctor; quodque relativam
ac completissimam in ratione potentiae

284. tribuit ad opus bonum potestatem. 11°

Quando Deus efficaciter aliquem vocare ducit, tunc auxilium per se efficax tribuit; ceteris autem pro loco et tempore sufficientem gratiam largitur, quâ possint implere præcepta, vel certe uberius auxilium impetrare, per quod illa impleant. 12°

In illo Systemate admittenda sunt decreta absoluta et ex se efficacia quoad opera supernaturalia præsentis status. 13°

Præsentia hujusmodi operum fundatur in dictis decretis ex se efficacibus. 14°

Prædestinatio est omnino gratuita. 15°

Reprobatio positiva fit propter actualia cuiuslibet peccata; negativa vero ex sola peccati originalis prævisione.

Plurique præfatum Systema emolli-re tentarunt, inde dicti molliores Augustiniani. Distingunt illi inter opera facilia et difficilia: gratiam à se efficacem non requirunt nisi pro operibus difficultibus; pro operibus vero facilibus, oratione præsertim, gratiam versatilem ita proximè et immediatè sufficere contendunt, ut suum quandoque sortiatur effectum absque ulteriori auxilio præveniente.

Manifestum est omnino ac exploratum, in eo Systemate facile solvi graviores difficultates ex inexorabilitate hominis, necnon ex concordia libertatis cum gratiâ repetitas: Scilicet ubi agendum occurrit opus difficile, semper adest homini præsertim justo gratia verè ac relativè sufficiens, cum quâ potest orare ut oportet; siquæ à Deo impetrare gratiam ex se efficacem ad

Prim. Ann. n.
pag. 131.

opus istud peragendum necessariam. En ^{285.}
quibus omnibus patet etiam, Systema istud
à Janseniano plurimum differre. Huc enim
revertunt omnia ferme Jansenianum Systra-
ma inter et Thomisticum prius assignata
discrimina. Tria huc paucis indicamus.

Primum, omnino negatur ab his ^{ca- 250.} 139
tholicis Delectationis simpliciter victorius In-
~~ferioris~~ fensoribus palmare illud Jansenii
principium: vires Libiet electivas per pec-
catum primi parentis penitus esse amissas,
illisque successisse duplicem Delectationem,
ex qua voluntas omnes vires suas mutua-
tur: asserunt nempe vim electivam, sive
ad bonum, sive ad malum capeditam,
non repeti à graduale Delectationum
intensione; sed respectu mali natura-
liter completam esse et perfectam, ad
bonum autem supernaturale perfici
et compleri gratia sufficientis virtute
omnino independente à gradibus Delec-
tationum: quare juxta illud Systema,
ex eo, quod ad aliquod objectum prose-
quendum voluntas vel nulla, vel minus
intensa Delectatione moveatur, non se-
quitur, sicuti in Systemate Jansenia-
no, quod inferiorem habeat vim electi-
vam circa illud objectum.

Secundum, Gratiam efficacem
in Delectatione non relative, sed abso-
lute duntaxat victorii reponunt, cui ab
humana voluntate verè resisti potest,
sicut et promotioni physica.

tertium præter gratiam efficacem alia ab ipsis admittitur, scilicet sufficiens, quæ veram confert potentiam et relativam ad quamlibet concupiscentiam huius et nunc urgentem vincendam.

Systema Molina.

Molina in Concordia, et in suis ad primam S. Thomæ partem dissertationibus, omnem gratiam per se et ab intrinseco efficacem, tanquam libertati prorsus inimicam explodit, asseritque, in quolibet statu, omnem gratiam actualem, prout à Deo venit, hoc unum voluntati præcisè tribuere, nimirum ut verè et expeditè huius et nunc operari possit, eaque hominem ad arbitrii sui libitum absque ullo uberiori ac præveniendi auxilio uti vel non uti, ita quomodo si eam uti velit, eam efficacem reddat; inefficacem vero, si eam uti abnuat. Ita ipse in Concordia q. 14. a. 13. Disput. 40.

Unde in eo Systemate 1° gratia sufficiens et efficax naturâ et entitate à se invicem non distinguuntur: gratia efficax nihil ex parte sui includit, quod alia pariter, quæ inefficax est et merè sufficiens, non includat; sed eadem omnino, modo efficax est, modo inefficax, prout voluntas ei consentit vel resistit: imò minus auxilium, minor gratia quandoque est efficax, majus vero et intensius auxilium, inefficax.

2° Gratia divina efficacia ex humana voluntatis

consensu et arbitrio pendet, ita ut ad mu- 287.
tum et beneplacitum hominis volentis ei
consentire, vel ei consentire nolentis
efficax reddatur vel inefficax: neque
ideo libera hominis voluntas bonum velit,
quia gratia efficaciter impeditur ac cer-
to determinatur, ut hic et nunc velit;
sed è contra ideo gratia efficax sit, quia
voluntas suo arbitrio vult id, ad quod gra-
tia exiit, ipsamque ad influendum hic
et nunc determinat. Ita ipse loc. cit.

Gratiam autem ex humana vo-
luntatis consensu reddi efficacem, non
ita vult intelligi Molina, quasi consen-
sus vim aliquam gratiae tribuat, il-
lamque reddat efficacem in actu primo;
omnem enim gratiae vim et energiam
à solo Deo autore proficisci ultro fate-
tur: sed hoc unum duntaxat intendit,
consensum illum, ut hic et nunc, et
certo sit, à sola voluntate tanquam à
causâ gratiam determinante pendere;
hincque consensum esse conditionem,
quâ positâ gratia redditur efficax in actu
secundo, seu cum effectu conjuncta: esse
remodò, quo Sacramenta signa sunt ex
se practica et in actu primo efficacia
gratiae; attamen ex dissipantium dis-
positionibus, tanquam à conditione,
quam non inferunt, sed supponunt, om-
nino pendet, ut sint in actu secundo effi-
cacia, gratiamque re ipsâ producant.
Ita colligitur ex Molinâ loc. cit. prae-
sentim q. 23. art. 4. et 5. Disput. membrò 6.

3°. Quod ex prioribus consequitur, gratia actualis in eodem Systemate generaliter et proprie non dividitur in sufficientem et efficacem, cum sufficientis non distingatur ab efficaci, sed inefficacissima sit, quae ex humana voluntatis beneplacito redditur efficax: verum loco dicta divisionis gratia sufficientis dividi potest ac debet in efficacem ex eventu seu ex effectu, et inefficacem.

Cum vero docet Molina, penes voluntatem esse absque novo ex parte Dei auxilio gratiam sufficientem reddere efficacem, id non debet intelligi de auxilio qualicumque, sed de uberiori dumtaxat ac prævio. Duplex quippe in Systemate Molinae intervenit Dei actio seu physicus influxus, quando voluntas gratiae consentit. Primus est ipsamet gratia præveniens, seu motus indeliberati pie cogitationis in mente ac pie motionis in voluntate, quibus moraliter invitatur et adiutur ad consensum: Secundus est concursus Supernaturalis, quo Deus efficienter agit cum voluntate, ipsamque consensum physicè producit. Ita ipse cit. q. 14. a. 13. disput. 40. Unde infert, Deum esse causam primam et præcipuam cujusumque actionis Supernaturalis, quia ad eam duplici modo influat. 1° per gratiam prævenientem, quae vires voluntati tribuit. 2° per gratiam cooperantem, seu concursum, qui adiuvat ad actum perficiendum. Influxus porò ille seu con-

unus merè simultaneus est. In quo differt²⁸⁹.
à Thomistis: hi enim proter moralem emi-
tationem, seu influam gratia exstantis,
prout supra retulimus, requirunt insuper
Dei motionem physicam naturā et causali-
tate priorem, ac prædeterminantem physicā
voluntatem ad consensum: Molina è contra
arbitratur, physicam illam Dei actionem
naturā et causalitate priorem non esse, sed
simultaneam cum actione voluntatis.

Porro in hoc Molina Systemate
rectè stare ac salvari videtur voluntas
Dei salvandi omnes homines: Deus enim om-
nibus largitur sufficientissima ad salutem
operandam auxilia. Nullo quoque nego-
tio conciliatur libertas cum gratiā et De-
cretis Divinis: tum quia voluntas creata gra-
tiam determinat, ut hæc et nunc influat
in opus, et non vice versā; tum quia De-
creta in dicto Systemate liberam volunta-
tis determinationem nec præcedunt, nec in-
ferunt, sed præsitam supponunt. Deni-
que in hoc Systemate propugnari potest,
prædestinationem ad gloriam fieri ante
vel post prævisa merita; Deus enim nihil
absolute decernit circa liberas voluntatis
actiones, nisi prius exploraverit, quam in
partem voluntas in his vel illis circumstan-
tiis, sub hoc vel illa gratiā, sese determi-
natura sit: hoc autem semel supposito, *
parum refert utrum efficaciter Deus in-
tendat prius gloriam quam gratiam; aut
gratiam prius quam gloriam; aut unius

* Per Scientiam
sibi et mediam.
vide dicta in Tract.
De Deo part. i. c. 5.
S. 3. num. 178. et seq.

3. 103.

290. et simplicissimo actu velit simul gloriam et
seriem meritorum, quae ad illam conducunt.
attamen in eo non omnino tollitur à mys-
terio praedestinationis difficultas: cur enim
Deus talem in his vel illis circumstantiis cons-
tituat; cur illi det vel denegat ea gratia
auxilia, quibus videt eum consensurum et
perseveraturum, pendet à sola ipsius vo-
luntate, et ad inscrutabilia eius iudicia
recurrendum.

252. Ceterum quam longe diversum sit is-
tud Molinae Systema ab errore Semipelagianorum
vel ex dictis patet; Semipelagiani enim
ad initium fidei et salutis desiderium omnem
gratia interioris praevientis necessitatem
constantissime negarunt, contra quam ta-

* vide Sup. c. 2. men velit Molina, ut cetera taceamus; un-
d. 3. num. 7. et seq. de eorum fere non debet temeritas, qui
Item in Tract. de Spretu publico ac Solemni Sedis Apostolicae
Deo, part. 1. c. 5. de iudicio, non verentur Semipelagianismi
in respons. ad ob. 19. notam ei inuocare.

253. Systema Congruistarum.

Suares, Vasquez, et alii Systema Mo-
linae circa gratiam paulo aliter adorna-
runt: asserere scilicet, gratiam tunc effi-
cace esse, quando voluntati congrua est,
hinc Congruista vulgo nuncupati.

Est autem duplex distinguenda con-
gruitas, intrinseca scilicet, et extrinseca.
Intrinseca est ea, quae desumitur ex mira
et interna gratiae vi ac energia antecedenter
ad praevium per scientiam conditionatorum
voluntatis consensum: gratia hoc sensu con-
grua, ipsissima est gratia ex se et ab intrin-
seco efficax.

Extrinsicæ vero congruitas posita est ²⁹¹
in accommodatione, convenientiâ et attem-
peratione gratiæ cum hominis ingenio, natu-
râ, affectibus, variisque locorum ac temporum
circumstantiis, prout ista omnia subjacent
Scientiæ mediæ: seu in eo consistit, quod
gratiæ hominis genio et dispositionibus sit
attemperata, quodque Deus eo loco, eo tem-
pore, usque in circumstantiis eam largiatur,
in quibus per Scientiam mediâ providet,
humanam voluntatem ei consensuram.
In hac extrinsecâ congruitate gratiæ effi-
caciâ reponunt.

In hoc Systemate 1° eadem omnino
est natura et entitas gratiæ tum efficaci-
tum sufficientis, quæ solâ congruitate diffe-
rent; licet enim Deus omnibus largiatur
auxilia ad beatitudinem et salutem conse-
quendam sufficientiâ, tamen quia per
Scientiam mediâ noscit quid eorum unus-
quisque in singulis circumstantiis sit acturus,
si hæc aut illa gratiæ ipsi conferatur, po-
sitâ hæc conditionatorum scientiâ, quos-
dam pro suo beneplacito et peculiari in eos
affectu seligit decreto absoluto et efficaci,
isdemque sic electis, non item aliis, desti-
nat eam gratiarum congruarum seriem,
cum quâ certissime sunt in bono perseve-
raturi, et salutem consequuturi; gratiæ effi-
cax igitur apud ipsos solâ congruitate
differt à sufficienti: efficax tamen suffi-
ciente semper major est in ratione doni
et beneficii, eo quod illa, non ista, oppor-
tunis in circumstantiis conferatur; eodem
ferè modo, quo gladius datus alium tempore
pauis et tempore belli, valitar idem gladius

292. est; attamen in ratione doni et beneficii, ma-
lior et utilior censetur tempore belli con-
cessus, quam tempore pacis. 2°. In
eodem Systemate gratia Sufficientis comple-
tam et perfectam confert bene agendi po-
tentiam, non dat tamen operari, ut potè
non congrua: huius autem inefficacia cau-
sa nec in Deum refundenda est, qui grati-
am eo animò concedit, ut operetur; nec
in ipsam gratiam, quæ voluntati vires de-
bellanda huius et nunc prementis concupiscenti-
æ idoneas subministrat; sed humana
voluntati unice tribuenda est, quæ cum
illâ Sufficiente gratiâ bonum velle et ope-
rari potest, nec vult. 3°. Congruista cum Mo-
lina consentiunt in eo, quod caput est,
nempe gratiam efficacem naturâ et vir-
tute non distinguere à Sufficiente, omnem-
que gratiam ex se et ab intrinsecò effi-
caciem, ut libertati planè inimicam, om-
niò explodendam esse: ast ab illo discre-
pant, quòd gratia efficaciam in quadam
congruitate, quæ voluntatis humanae con-
sensum eliciat, sensu antea exposito, cons-
tituant; Molina è contra hanc gratia
efficaciam à solo consensu, aut eventu et
effectu repetat.

Præterea Congruista omnes, spe-
ciale, efficacem, absolutum et antee-
dentem Dei erga electos affectum agnos-
cunt. An autem affectus ille primò sit
ad gloriam, postea ad certam gratiarum
congruarum seriem et merita; an è contra
primò sit ad gratias congruas et bona opera,
deinde ad gloriam, sünduntur in varias
opiniones. Nonnulli existimant primò

4. 134.

ferri ad gloriam, sicque praedestinationem 243.
esse ante provisa merita; alii aliter opinantur.

Systema Thomassinii. 254.

Thomassinus, Dogmat. Theolog. tom. 3.
trat. 4. c. 18. Gratia efficaciam reperit in
aggregatione plurimorum auxiliorum,
quibus tum foris tum intus divina gra-
tia voluntatem hominis ita aggreditur
ac quasi obsidet, ut ab eâ consensum certissi-
mè obtineat: ait itaque, ineluctabilem
vim gratia victorius consistere in multitu-
dine, varietate, consonantiâ et conspira-
tione plurium auxiliorum, interiorum
exteriorumque, quorum singula seorsim
frustrari possunt, quin et frustrantur quan-
doque per libertatis humana contumacem
dissensum; at universa obstinatissimos
quosque fatigant tandem, et multitudi-
ne, conspiratione, indefessa oppugnatio-
ne suâ ad assensum tandem pertrahunt.
His porò omnibus auxiliis hominum volun-
tates moraliter duntaxat, non physicè
praedeterminari ac insuperabiliter im-
mutari, et invictissimè inflecti, quo-
cumque Deus voluerit: haecque moralis
praedeterminatio, inquit, peragitur invic-
ta est et infalibilis, ac si physica esset.

Addit his gratia auxiliis posse resis-
ti, singulis tamen, non universis: idque Jus-
tus illustrat exemplis. 1. num. potest pecca-
tor singula declinare crimina, non omnia:
2. dum potest justus singula declinare
peccata venialia, non omnia. Ita potest
voluntas singulis reluctari gratia motioni-
bus, non universis.

294.

Tandem concludit ad explicandam vim et efficaciam gratiae reuerendum non esse ad exploratricem conditionatorum scientiam; atque ad id desiderari sapientiam duntaxat et infinitam potestatem Dei, cui obvia et ad manum sunt innumerabilia adminicula, quibus, quis voluerit, hominum voluntates ducere, et unde voluerit retrahere potest. Haec ratione existimat, se mediam quasi viam aperuisse inter sententia media et promotionis physicae extremas sententias; hocque pacto declinasse incommoda, quae in Thomistarum et Molinistarum opinionibus occurrunt, et urgeri solent.

255.

Systema Turnelii.

Turnelius ita Congruistarum et Augustinianorum Systemata inter se adaptare et connectere videtur, ut tamen magis ad horum sententiam propendeat, imò illam amplecti videatur; tunc enim admittendam esse gratiam per se et ab intrinsecò efficacem, contra quam sentiant Congruista. Igitur

1° observat, gratiam dici posse efficacem duobus modis: nimirum in actu primò, antecedenter ad consensum voluntatis; et in actu secundò, consequenter scilicet ad illum consensum. Gratia efficax in actu primò est vis ipsa gratia, quatenus potest certò et infalibilibiter exprimerè voluntatis consensum. Gratia efficax in actu secundò, est vis eadem seu motio gratia juncta cum actu. Hanc nonnulli Theologi gratiam efficientem ap-

S. 155

pellare malunt, quam efficacem, in - 295.
quit ipse.

2°. Certissimum esse dari in presen-
ti statu gratiam efficacem, per quam
scilicet voluntas certò et invictè ad bonum
determinatur.

3°. In praesentiarum potissimum
questionem esse, undenam gratia illi-
us efficacis, quam omnes admittendam esse
docent, repetenda sit vis et energia; seu
undenam oriatur certitudo et infalli-
bilitas conuenientis gratiae efficacis cum
suo effectu. An ex praesentia divina,
ut volunt Molinista et Congruista: an
ex Dei voluntate et omnipotentia, ut
contendunt Thomista. His positis

Concludit; 1° Efficaciam gratiae
formaliter et praesens consistere in spe-
cialiquadã aptatione, seu congruita-
te, conuenientia, et contemperatione
gratiae cum voluntate illius, cui datur.

2°. Congruentiam illam seu contem-
perationem, per quam gratia reddi-
tur formaliter efficax, repeti debere
ex omnipotentia divina, et ex ipsa ra-
tione ac virtute gratiae ipsi intrinse-
cã. 3°. Idam virtutem intrinsecam,
quae reddit gratiam per se congruam et
efficacem, ut plurimum consistere in
quãdam suauitate et dulcedine, seu de-
lectatione ex se se et absolute victrici.

4°. Nec tamen illam gratiae congrui-
tatem et efficaciam unice et adaequate
repetendam esse ex interna suauitate
ac victrici eius delectatione; sed quan-

246. Inque per Delectationem, quandoque per
timorem, Spem, mirisque aliis ac innum-
merabilibus modis Deum homines ad se

R * Ezech. 1. v. 27. Timor Domini
expellit peccatum. Jerem. 32. v. 40. Si-
morem meum dabo
in cor eorum, ut a
me non recedant.
Matth. 10. v. 28. No-
lite timere eos, qui
occidunt corpus, ani-
mam autem non
possunt occidere:
Sed potius timete
eum, qui potest et
animam et corpus
perdere in gehem-
nam. Et Philipp.
2. v. 12. Cum me-
tu et tremore sa-
lutem vestram
operamini.

efficaciter vocare ac trahere*. 5.º De-
nique, prout esse admittendam grati-
am per se et ab intrinsecò efficacem.

Omnia hæc gratia systemata
orthodoxa sunt: in illis enim omni-
bus statuitur, gratiam esse absolutè
necessariam ad qualibet etiam facilis-
sima pietatis opera, eamque esse plenè
gratuitam, et stare cum liberò volun-
tatis arbitrio, quæ tria Catholicum dog-
ma expriment, uti sapiens docet S. Au-
gustinus præsertim lib. de corrept. et grat.
c. i. et lib. de dono persever. c. 2. Unde
nemini privato licet unquam ex dicitis opi-
nionibus, quas Ecclesia tolerat nec impro-
bat, aliqua censura notâ restringere:
ex earum quippe numero sunt, in quibus,
ut ait idem S. Doctor, salvâ fide, quâ
Christiani sumus, ab invicem dissentire li-
cet; et ut loquitur Tertullianus, in his
questionibus et refellere sine pertinac-
ciâ, et sine iracundiâ refelli paratus
esse debet quilibet pavis ac moderationis
studiosus.

256. Quod si verò quis à nobis scire ve-
lit, quid nos in tantâ Sententiarum et opi-
nionum circa arduam hanc et planè diffi-
cilem de gratia efficaci naturâ et essen-
tiâ questionem varietate sentiamus;
ingemere fatemur, nos illorum Sententia
adhærere, qui, cum videant adductas opi-
niones vel non satis dignè ex parte Dei;

vel minus tute ex parte libertatis humana; vel 297.
nimis acute nec satis adaequate ex parte ipsius gra-
tia, ejusdem efficaciam exponere, adeoque
quamlibet ex mox enumeratis opinionioni-
bus gravissimis intricatam esse difficultati-
bus; aliunde vero intelligant, modum agen-
di gratia unum esse ex imperviis Religionis
Christiane mysteriis; eas omnes ultro dimit-
tunt, satis esse arbitrati, si dicatur, vim
et efficaciam gratia miris et ineffabilibus
modis in nobis operari, qui satis explicari
et exprimi non possunt. Igitur candidè
hæc nostram hæc de re ignorantiam profi-
temur, nihilque aliud scire nos reputan-
tes, nisi, quod mens humana per gratias
sufficientes sive externas, ut sunt prædicatio
verbi divini, piorum virorum adhortationes
et exempla, p. sive internas, ut sunt divina
inspiraciones, illustraciones, impulsiones,
motiones, p. ita disponatur et preparatur,
ut superveniente adhuc aliâ gratiâ, quæ
efficax nunquatur, simul cum eâ, id est
eodem momento, ita tamen, ut hæc gratia
dignitate et naturâ humanæ mentis ope-
rationem præcedat, ultro et infalibilibiter
sed pro ingenitâ sibi libertate, liberè bonum
operetur et amplectatur, adeoque non
ipsa sola, sed, prout loquitur apostolus, * i. Cor. 15. v. 10.
gratia Dei secum. Verbo, totam vim
et efficaciam gratia reponimus in vir-
tute quâdam supernaturali nobis prorsus
inognitâ, quæ ex omnipotentissimâ
Dei voluntate habet, ut liberè quidem
voluntatem, sed invictè et infalibilibiter
ad bonum moveat, ac determinet. Ita
colligimus ex S. Augustinô, lib. De grat.

136. 6.

298. Chr. c. 24. ubi, legant, inquit, et intelli-
gant, intueantur atque fateantur; non
lege aut doctrinā forinsecus, sed internā
et occultā, mirabili et ineffabili potestate
operari Deum, in cordibus hominum, bonas
voluntates. Et lib. de concepit. et grat.
c. 5. Quamvis non negetur, Deum posse,
quem velit, etiam nullo homine conipiente,
corrigere, et ad dolorem salubrem poeniten-
tia occultissimā et potentissimā medicina
sua potestate perducere. Ibid. Quare
isti sic, illi aliter atque aliter, diversis et
innumerabilibus modis vocentur, ut refor-
mentur, absit, ut dicamus, iudicium huius
esse debere, sed figuli. Item lib. de
predest. ss. c. 20. Deus in nobis mirabili mo-
do et ineffabili operatur velle. Denique,
ut multa alia pretermittamus, In Psalm.
87. Nimis, ait, occulta Dei gratia est, quā
hominum mentes quodammodo reviviscunt,
ut possint à quibuslibet eius ministris prae-
cepta sanitatis audire.

Et sane mirum profecto videri de-
bet, quod, ium hactenus nemo comprehen-
dere valuerit, quā ratione mens humana
quae merus spiritus est, nullamque ex sua
naturā ad corpus relationem aut connex-
ionem dicit aut habet, tamen non modo
ei intimē conjuncta sit, sed ita in illud
agat, atque imperium suum exerceat, ut
ex solā suā et unicā cogitatione illud in-
fallibiliter moveat: tamen reperire sit
Theologos, qui modum et rationem, quā
Deus per suam gratiam in nos agit, nosque
mouet, explorari et explorare audeant, imō
se sine ultra venditent. Cum tamen istud lon-
gē altioris indaginis sit, et mentis humanae in-
tedigentiam longē magis superet, quā illud.

Atque haec De gratia Christi dicta 299.
Sufficiant; in quibus, si quid nobis incautus
minus sanum et rectum evadisse deprehen-
datur, pro non dicto ac revocato habemus.

Finis.

7

et intelli-
antur; et
sed inter
hi potestate
minum bono
est et pot
sum esse
ne conueni
brem gratia
sua videtur
Hil. huc
ter dicitur
tur, ut
iudicium
Item illi
bis misit
le. Quia
us, in his
gratia et
sive reuoc
ins misit

lecto vult
ens con
mens
dampis
nem aut
amen vult
ita vult
m excelle
tione dicit
n reperit
ationem
os agit
re autem
tamen dicit
entis hunc
et, quia

300.

me
hi
ul
In
la
fo
ti
tu
qu
er
qu
po
tu
gm
ru
de

arg
mo

pro
rit
ani
ter

p
lem
mod
grat
cale
ti
lu

X

Prohæsis.

Ad Theses Theologicas Selectas

Ex

Tractatu de gratiâ Christi.

B. P.

Expensio pro viribus nostris Augustissimi Incarnationis Dominiæ Mysteriorum, Studii nostri Theologici ratio et ordo postulavit ut de gratiâ Christi dispereremus. Enimvero Incarnatio se habet ad gratiam, sicut causa ad effectum, fons ad rivum: namque Filius Dei incarnatus factus est nobis justitia et sapientia, quatenus nobis promeritus est omnia gratiarum genera, quas tanquam vivificum Ecclesie caput in eam, quæ est corpus ejus, continuo influit. Ergo postquam ea, quæ spectant Incarnationem exposuimus, tum expendendi nobis fuerit fructus ejus, id est, quam pretiosa, quam magnifica, quamque necessaria sint gratiarum dona, quæ ex illo mysterio emanant, demonstrandum fuit.

Arduum profecto et scopulis plenum argumentum hæc tractavimus, totque summorum ingeniorum naufragio famorum, ut propius audentibus nobis timorem iniecerit. Suavitatem quidem suam mortalium animos gratia demulcet; at circumfusa terret obscuritate; blanditur officiis, sed pungit aculeis. Si beneficam gratia indolem, si derivata in nos innumera ipsius commoda spectaverimus, nihil ad cognoscendum gratiâ salubrius, juvenius nihil. Est illa celestis aura particula, quæ benigne afflata, ac divina natura participes facti, filii Dei nominamur, et sumus. Est

X
301
257.

weyß folgt,
soll nicht gedenkt
werden!

fons aquae viva salientis in vitam aeternam.
 Si vero Gratia vim internam, loquendi mo-
 dum, si mensuram distributionis, vel cum hu-
 manâ libertate concordiam inspicere propius,
 ac rimari tentaverimus, quam tenebrosa,
 quam humano menti imperiosa et inaccessa
 divinorum arcanorum Majestas! Hinc
 S. Augustinus strenuus ille Gratiae Christi
 vindex, Quaestio ista, inquit, ubi de arbi-
trio voluntatis, et Dei Gratia disputatur,
ita est ad discernendum difficilis, ut, quando
defenditur liberum arbitrium, negari Dei
Gratia videatur; quando autem aperitur
Dei Gratia, liberum arbitrium putetur au-
ferri.

* lib. de gratia Chr.
 c. 47. n. 52.

Crescit ac mirè implicatur huius argu-
 menti obscuritas non solum ex variis et ex-
 tremè contrariis Haeticorum erroribus,
 sed etiam ex concertationibus inter Catho-
 licos subortis. Omnes quidem mediâ et re-
 giâ viâ incedere nituntur; quia tamen
 illam arctam et angustam Haeticii red-
 diderunt, via iter peragere possunt, quin
 ad dexteram vel sinistram declinare vide-
 antur; maximè verò, cum nonnulli, quod
 minimè nobis probatur, privata sua sensa
 velit totidem fidei decreta liberius obtu-
 dendo, se se mutuâ censurâ miserè discer-
 punt ac dilacerant; quamvis ad fidei dogma
 aliquod propugnandum aut eligendum hu-
 jusmodi privata sensa et opiniones non ad
 modum conferre videantur, ut quae utrim-
 que inerta sint et errori obnoxia. Qua-
 propter à quolibet Catholico ignorari, imò
 negligi eas posse tuto edicimus.

303.
Nos igitur, in tractando hoc augustissi-
mo et impervio Gratia Spiritus mysterio,
eam invicimus rationem, ut ad fidei dogma,
quod Euleria iudicio et sententia defini-
tum est, potissimum intenti, hoc duntaxat
explananda ac probanda in nos suscepere-
mus: Scilicet Summè potentem esse vim
Gratia celestis ad inclinanda, quo Deus vo-
luerit hominum corda. Vim illam seu
virtutem Gratia à Deo auctore et paren-
te esse. Sub eà dominatrice liberam sem-
per remanere hominis voluntatem, ut ipsi
obsequatur vel resistat. Humanam
voluntatem divinà gratia excitatam et
adjutam activè concurrere ad opus bonum.

Denique indivisam esse, non partitam
Gratia et libertatis, quoad opus bonum
actionem.

Quantum verò ad Schola circa eam-
dem Gratiam opiniones, quae, salva fidei
veritate ac majestate, hinc inde à Theo-
logis propugnantur, quamvis eas non
omnino contemnamus, sed, quantum
possunt, valere jubeamus; ut potè quae
ad ingeniorum exercitium, et, si non ad
omnimodam fidei elucidationem, tamen
ad quantamcumque dogmatis confirma-
tionem conferre non paucis magna
nota viris videantur; nihilominus illis
longius immorari, aut uni potius quam
alteri adhaerere volumus; sed eas sin-
gillatim retulisse, et velut enumerasse
duntaxat sufficere nobis arbitrati su-
mus: Quod Subjecta Theses ex Augustissi-

304. mo hoc gratis Christi tractatu Selecto,
quas modo publica Disputationi exponi-
mus satis superque produnt: et ad quas
oppugnandas p.p.

Amis

Theses Theologicae Selectae

305.
258.

Ex
Tractatu de Gratia Christi.

De
Natura et Divisione Gratiae.

1

Gratia inde nomen accepit, quod gratis
datur. Hinc generatim definitur, Bonum
à Deo gratis datum. Nos vero hic eam sumi-
mus, prout est beneficium aliquod Supernatu-
rale homini indigno et peccatori collatum,
atque gratia Christi appellatur, necnon de-
finitur Bonum Dei gratuitum Supernatu-
rale homini lapsi concessum per merita Chris-
ti Domini in ordine ad vitam aeternam.

Multifariam dividi solet. Nos hic praecipue
illud gratiae genus spectamus, quod gratum
faciens atque ad propriam recipientis salu-
tem datur munusculum. Haec duplex est;
Habitualis nempe seu sanctificans, quae
videlicet anima permanenter inhaeret per
modum habitus, et quae homo constituitur
permanentem justus seu sanctus, Dei amicus
et filius adoptivus, sicque ad vitam aeternam
disponitur: et Actualis, quae dicitur au-
xilium internum, Supernaturale, transiens,
quo Deus creaturam intellectualem illustrat,
excitat et adjuvat ad eliciendos actus salutare,
adeoque est illustratio seu cogitatio Super-
naturalis in intellectu, et pia affectio simi-
liter Supernaturalis in voluntate. Prae-
cipua et famosa est illius divisio, quae par-
titur in sufficientem et efficacem. Prior

est ea, quae potest habere, sed non habet effectum ad quem datur, idque ex sola culpa voluntatis ei consentire venientis. Posterior vero est ea, quae non solum potest habere, sed etiam certo et infallibiliter habitura est effectum, si datur.

De Diversis natura Statibus
in ordine ad gratiam.

2.

Status nomine huius intelligitur certa quaedam natura humana conditio in ordine ad finem suum ultimum iuxta ordinem divinae providentiae. Generali divisione partitur in Statusum viae, et Statusum patriae.

Status viae est, in quo tenditur ad beatitudinem, et qui omnium nostrum huius in terris mortalem vitam agentium esse dignoscitur. Status patriae est is, in quo possidetur beatitudo, et Beatorum in caelis Regentium proprius. Status viae, de quo solo huius loquimur, dividitur in eum, qui revera existit, nempe natura innocentis; et in eum, qui de facto existit, nempe natura lapsa per Christi merita reparata; ac denique in eum, qui quidem nunquam existit, sed tamen possibilis videtur: huiusque triplex vulgo statuatur, scilicet natura integra, in quo homo esset sine peccato et sine gratia ordinante ad finem supernaturalem, sed tamen cum auxiliis quaedam naturali, indebito nihilominus meritis aut exigentia naturae, quo immunitur redderetur à discordantis concupiscentiae motibus; seu quo posset impedire, ne appetitus sensitivus con-

tra rationem immergeret. Natura pura 307.
in quo homo obnoxius esset Deordinatis conu-
pissentis motibus, omnique ordinis natura-
lis auxilio, quo natura in officio contineri pos-
set, destitueretur. Et denique natura
lapsa nunquam reparanda, in quo scilicet,
post peccationem Adami, remansisset
Genus humanum, Si Deus misericordia
sua nostra miseria non consulisset per
Christum, aut per aliquod aliud remedium,
ut nos a peccato liberaret.

3.
Contra Pelagianos et Doumianos cum Ec-
clesia Catholica tuemur, Protoparentes nos-
tros creatos fuisse in iustitia originali, id est,
à Deo in primo creationis suo momento ob-
tinuisse competentem rerum cognitionem,
gratiam Sanctificantem, Subjectionem ap-
petitus, et immortalitatem corporis.

4.
Tuemur etiam cum eadem Ecclesia Catho-
lica contra Lutherum, Calvinum, Bajum,
et Jansenium, Iustitiam originalem, ce-
teraque gratia dona ac beneficia primis
parentibus nostris in ortu suo concessa, vera
supernaturalia fuisse et ipsis prorsus indebita,
nec ulatenus dici posse creaturae sanctae et in-
nocenti debita ac naturalia.

5.
Male et contra Ecclesia Catholica men-
tem sentiunt Lutherus, Calvinus et Janseni-
us, Gratiam Status naturae innocentis, seu
ut ajunt, Sanctitatis Adami concessam à gra-
tia Status naturae lapsae, seu nobis ejus poste-
ris post lapsum data, quam medicinalem
nunciant, in eo differre, quòd gratia Sa-

308. nitatis ab Adamo repudiari potuerit, Gratia medicinalis verò à nobis repudiari et reji non possit, sed ipsa voluntatem nostram necessario determinet. Unde merito sunt explodendi.

6.

Demis contra Lutherum, Calvinum, Barmam et Jansenium Status natura pure omnino possibilem esse, nec pugnare cum providentiâ, Sapientiâ, bonitate et aequitate Dei contendimus.

De gratiâ Habituali, seu Sanctificante et justificante

7.

Gratia habitualis seu Sanctificans ex dictis Thesi primâ rectè definitur Donum Dei Supernaturale animae intrinsicè et permanentè inherens per modum habitus, quo homo formaliter et permanentè redditur justus, sanctus, Deo gratus, filius Dei adoptivus, et haeres vitae aeternae. Unde explodendi sunt Lutherani et Calvinista, qui peperam et falsè asserunt, Gratiam habitualem seu justificantem esse extrinsecam duntaxat Dei favorem, quo ipse peccata condonat, et Christi justitiam seu merita homini imputat.

8.

Contra Aetholicos tuemur fidem, quae necessaria est ad justificationem non esse specialem promissionum fidem, sed dogmaticam seu Catholicam fidem, firmum scilicet ac certum opus rebus omnibus à Deo revelatis. Nec solam fidem justificare. Neminemque, seclusâ speciali revelatione divinâ, fide divinâ credere posse aut debere sibi remissa esse peccata. Si-

Dem quoque et justitiam semel habitas ^{309.}
amitti posse, nec ad solos electos pertinere.
Justificationem denique, seu justitiam,
quã formaliter justus sumus, non esse in om-
nibus aequalem.

De merito Justi.

9.
Datur meritum proprie dictum, sive
bona iustorum opera verè ac proprie sunt
meritoria, atque eis etiamnum de condi-
quò mereri ipsi possunt beatitudinem eter-
nam: proinde repellendi sunt Anatholici
id negantes.

De gratiã actuali.

10.
Gratia actualis ex dictis thesi primã
generativè definitur Auxilium internum
Supernaturale, transiens, quò Deus crea-
turam intellectualem illustrat, erudit, et
adjuvat ad eliciendos actus salutare. Sine
eã nemo quidquam potest vede, agere, per-
ficere, aut etiam inchoare, quò conducat
ad salutem aeternam; unde Pelagiani et
Semipelagiani contrarium docentes ab Ecclē-
siã proscripti sunt. Attamen homo, eti-
am infidelis, solis naturæ viribus potest fa-
cere aliquòd opus bonum morale naturale, seu
actum naturalem ex omni parte etiam ex
fine honestum. Proinde etiam excludendi
sunt Lutherus, Calvinus, Bajus et Jansenius,
qui id negant.

11.

Nomine Gratia actualis sufficientis ex
fide Catholica Ecclesia intelligimus, Auxili-
um Supernaturale præbens voluntati veram
et expeditam potentiam saltem media-

310. tam agendi bonum Supernaturale. Unde contra Lutherum, Calvinum, et Jansenium eorumque sequaces tuemur, dari in statu natura lapsa et per Christum reparata huiusmodi gratiam vere sufficientem. Eaque non modo iustis, cum instat preceptum, aut urget tentatio; sed et fidelibus peccatoribus etiam obduratis ac exocatis ad conversionem; imò etiam infidelibus omnibus, iis quoque qui nihil unquam audiverunt de rebus fidei, pro loco et tempore, ad salutem confertur.

12.

Gratia actualis efficiat ex dictis Thesi primà est auxilium Supernaturale, quo cum voluntas potest operari et infalibilibiter operatur est, si datur, sive est auxilium Supernaturale, quod infalibilibiter est connexum cum effectu, ad quem datur; adeoque quod non solum potest exprimere voluntatis consensum, sed etiam illum semper certo et infalibilibiter exprimit et obtinet. Nullam hominis voluntati necessitatem imprimit aut infert, quod contra Ecclesie Catholice doctrinam perperam contendunt Lutherus, Calvinus, et Jansenius. Nec ipsius vis et efficacia ex delectatione Superiori, seu pergravis relativa vitio, quod Jansenius vult, est repetenda. Unde autem illius vis et efficacia sit repetenda, varia hæc de re sunt Theologorum Catholicorum sententia et opiniones atque Systemata, ut Thomistarum, Augustinianorum, Molinistarum, Congruistarum, Tomasini Bournelii, &c. Quae omnia Gratia Systemata sunt Orthodoxa, ut potè in quibus omnibus statuitur, gratiam efficacem esse absolute necessariam

ad quolibet etiam faciliora pietatis opera 311.
Supernaturalis ordinis, eamque plane esse gra-
tuitam, necnon stare cum libero arbitrio:
quae tria Catholicum dogma expriment.

Quoniam autem ex his variis opinionibus
vera aut saltem verisimilior sit, nos latet.
Id unum nobis apertum videtur, scilicet
quolibet earum gravissimis intricatam
esse difficultatibus; unde merito arguimus,
modum agendi gratiae unum esse ex imper-
vius Religionis (Christiane mysterii). Igitur
hic nihil aliud nos scire ultro profitemur,
nisi quod tota vis et efficacia gratiae re-
ponenda sit in virtute quaedam Supernatu-
rali nobis proisus incognita, quae ex omni-
potentissima Dei voluntate habet, ut libe-
re quidem voluntatem, sed invictè ac infal-
libiliter, ad bonum moveat et determinet.

O. A. M. D. G.

312

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]